

RAPPORT

Deling av havdata

Innhenting og deling av havdata fra næringsaktører

Foto: iStock/pjotr666

Av Caroline Wang Gierløff, Stine Victoria Stakkestad, Aria Khosravi, Emira Sopi, Mathias Dalene Fossen, Martin H. Bryde, Thomas Kristoffer Aarli, Elise Johansen, Eivind Stage, Mathias K. Hauglid og Even Aarebrot Winje.

Menon-publikasjon Nr. 151

2025

Forord

På oppdrag for Nærings- og fiskeridepartementet har Menon Economics og Wikborg Rein utredet potensialet for innhenting og deling av data til/fra offentlige myndigheter og en vurdering av om det er mulig som er en del av næringsaktørenes 'licence to operate'. I tillegg har vi vurdert om det er ytterligere data som er mulig og realistisk at kan samles inn for å bidra til et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag. Formålet med oppdraget er å ha et oppdatert og utvidet kunnskapsgrunnlag for å vurdere muligheter og barrierer for deling av data i de relevante sektorene.

Utredningen har vært ledet av Caroline Wang Gierløff (Menon), med Stine Victoria Stakkestad (Menon) som prosjektleder. Aria Khosravi (Menon) og Emira Sopi (Menon) har vært prosjektmedarbeidere, mens Lotte L. Rognsås (Menon) og Oddbjørn Grønvik (Menon) har vært ekspertressurser. Martin H. Bryde (Wikborg Rein) har vært juridisk ansvarlig og Thomas Kristoffer Aarli (Wikborg Rein) har vært prosjektmedarbeider, mens Elise Johansen (Wikborg Rein), Eivind Stage (Wikborg Rein) og Mathias K. Hauglid (Wikborg Rein) har vært ekspertressurser. Even A. Winje (Menon) har vært kvalitetssikrer.

Vi takker Nærings- og fiskeridepartementet for et spennende oppdrag. Vi takker også alle intervjuobjekter for gode innspill underveis i prosessen. Menon og Wikborg Rein står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Oktober 2025

Caroline Wang Gierløff
Prosjektansvarlig
Menon Economics

Stine Victoria Stakkestad
Prosjektleder
Menon Economics

Om Menon Economics

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked.

Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett smed ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt.

Les mer om vårt arbeid på menon.no.

Om Wikborg & Rein

Wikborg Rein er et fullservice forretningsadvokatfirma som rådgir ledende bedrifter innen store og mellomstore næringer. Våre dedikerte medarbeidere jobber på tvers av våre kontorer i Oslo, Bergen, Stavanger, London, Shanghai og Singapore.

Vi bistår nasjonale og internasjonale virksomheter, både i offentlig og privat sektor. Kombinasjonen av fagkunnskap, bransjeerfaring og kommersiell forståelse gjør oss i stand til å løse utfordringer og utvikle nye forretningsmuligheter for våre klienter.

For å gi våre klienter den beste oppfølgingen, har Wikborg Rein egne team innenfor de fleste områder av norsk næringsliv.

Vårt formål er å utvikle det beste laget for å gi de beste rådene – i dag og i fremtiden.

Innhold

1.	Innledning	8
1.1.	Bakgrunn for oppdraget	8
1.2.	Et hav av kunnskap	9
1.3.	Om havdata og -næringene	10
1.4.	Rammeverk og forståelse for datadeling	11
1.5.	Metodisk tilnærming	13
1.6.	Oppbygging av rapport	15
2.	Innsamling og deling av havdata i dag	16
2.1.	Oversikt over regelverket	17
2.2.	Nærmere om de ulike næringene	19
3.	Barrierer for deling av havdata i dag	70
3.1.	Regulatoriske og juridiske barrierer	71
3.2.	Konkurransemessige barrierer	73
3.3.	Finansielle barrierer	77
3.4.	Teknologiske barrierer	79
3.5.	Manglende standarder	79
3.6.	Sanntid og historikk	80
3.7.	Tillits- og kulturproblemer	81
3.8.	Organisering med flere ulike aktører	82
4.	Muligheter for deling av havdata fremover	84
4.1.	Omfang – hvilke datatyper kan samles inn og deles fremover?	84
4.2.	Teknologi – hvordan samle inn og dele data?	90
4.3.	Funksjonalitet – hvilke funksjoner bør finnes?	92
4.4.	Data – hvordan skal det organiseres og standardiseres?	93
4.5.	Organisering og forvaltning – roller og ansvar	95
4.6.	Regulering – hvordan bør regelverket innrettes?	96
4.7.	Normer og kultur – hva motiverer deling?	100
5.	Konklusjon	102
	Vedlegg: Detaljert oversikt over datatyper som rapporteres	104

Sammendrag

Bakgrunn og formål

På oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet har Menon Economics og Wikborg Rein kartlagt dagens praksis og fremtidige muligheter for innsamling og deling av havdata. Formålet har vært å vurdere det juridiske grunnlaget for rapporteringskrav, kartlegge hvilke data som i dag samles inn og gjøres tilgjengelige, identifisere barrierer for effektiv datadeling, og utforske potensialet for ytterligere datainnsamling. Målet er å styrke kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig forvaltning av havet og legge til rette for verdiskaping i havnæringene.

Betydningen av havet

Norge har et enormt havareal, og havet er avgjørende for fremtidig verdiskaping. Fiskeri, akvakultur, maritim virksomhet og petroleum har tradisjonelt vært de dominerende næringene, mens nye sektorer som havvind og havbunnsmineraler vokser fram. Økende aktivitet i havet innebærer også økende behov for kunnskap. Tilgang til gode og pålitelige data er avgjørende for å sikre en helhetlig og bærekraftig forvaltning, samtidig som det gir grunnlag for innovasjon og sameksistens mellom ulike næringer.

Rapportering av havdata i dag

Gjennomgangen av regelverket viser at rapporteringsforpliktelser for havnæringene kan være forankret både som et generelt krav fastsatt i forskrift, og som et pålegg eller individuelt vilkår i et enkeltvedtak, for eksempel i forbindelse med tildeling av tillatelser. Formålet med rapporteringsforpliktelser kan være både i forbindelse med tilsyn og kontroll av regelverket, men også for å gi myndighetene et nødvendig kunnskapsgrunnlag for å følge opp ressursforvaltning, miljøhensyn og sikkerhet. Relevante regelverk spenner fra akvakultur-, petroleum- og ressurslovgivning, til regelverket for den maritime næringen, fornybar energiproduksjon til havs og lagring av CO₂.

Kartleggingen viser også at myndighetene har brede hjemler til å innføre ytterligere rapporteringsforpliktelser, særlig fastsatt i forskrift, men også som krav til dokumentasjon i søknad eller som vilkår i vedtak i forbindelse med tildeling av tillatelser, så lenge dette ligger innenfor den aktuelle loven eller forskriftens formål. Der en lov eller forskrift ikke inneholder slike hjemler, kan den ulovfestede vilkårlæren etter omstendighetene fungere som rettslig grunnlag for å innføre ytterligere rapporteringsforpliktelser ved tildeling av tillatelser, forutsatt at det er en saklig sammenheng med tillatelsen og at kravet ikke er uforholdsmessig tyngende. Innhenting av data kan dermed inngå som en del av næringsaktørenes 'licence to operate'. Dette må likevel vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Kartleggingen av eksisterende praksis viser at næringsaktører allerede rapporterer inn store mengder data, både om havmiljø (havbunn, vannmasser, strømmer, biologisk mangfold og ressurser) og om aktivitet og påvirkning (drift, utslipp, inngrep i naturen). Tilgjengeligheten varierer imidlertid betydelig der noen datasett er åpent tilgjengelige, mens andre holdes tilbake på grunn av taushetsplikt, konkurransemessige hensyn eller sikkerhetskrav. Figuren under viser verdikjeden for datadeling i havnæringene.

Figur 0-1. Verdikjede for datadeling for havnæringene

Barrierer for deling av havdata i dag

Intervjuene med relevante næringsaktører, offentlige myndigheter og forskningsinstitusjoner peker på en rekke barrierer for effektiv datadeling. Dagens system for de ulike sektorene preges av regulatoriske, teknologiske, økonomiske og kulturelle barrierer som samlet gjør datadeling fragmentert og ineffektiv. Barrierene varierer betydelig mellom sektorene. Ifølge næringsaktørene og offentlige myndigheter har eksempelvis petroleumsnæringen etablert systemer som tilrettelegger for effektiv deling av data, mens havvind og andre nye næringer foreløpig preges av fravær av konkrete rapporteringskrav og standarder. Innen akvakultur peker aktørene på at utfordringene er knyttet både til fragmenterte rapporteringskrav, konkurransehensyn og manglende tillit til at data ikke misbrukes eller mistolkes. Noen barrierer er gjensidig forsterkende. Eksempelvis skaper uklare reguleringer og eierskapsforhold usikkerhet om hva som kan deles, mens mangel på standarder og helhetlige plattformer gjør det teknisk krevende å faktisk dele data. Dette forsterkes ytterligere av manglende insentiver og en svak delingskultur, noe som gjør at verdifulle datasett forblir utilgjengelige.

Disse utfordringene innebærer at havdata i dag oppleves som fragmentert, vanskelig å sammenligne og lite tilgjengelige for aktører på tvers av sektorer. Konsekvensen er at eksisterende kunnskap ikke utnyttes godt nok, og at vi mister potensielle gevinster for forskning, forvaltning og næringsutvikling. Barrierene er oppsummert i figuren under.

Figur 0-2: Oversikt over kartlagte barrierer

Muligheter for deling av havdata fremover

Det ligger et betydelig potensial i å styrke datadeling på tvers av sektorer. Potensialet handler om å koble, tilgjengeliggjøre og bruke data på en smartere og mer systematisk måte, slik at de gir økt innsikt og større samfunnsnytte. Innen petroleumsnæringen ser aktørene store gevinster i å tilgjengeliggjøre historiske data. De trekker frem at digitalisering, gjenbruk og bruk av kunstig intelligens på eksempelvis biologiske kartlegginger, gamle brønnlogger og seismikkopptak kan gi ny innsikt som i enkelte tilfeller kan bidra til å identifisere nye ressurser eller store oljefunn. Samtidig understreker aktørene at digitalisering av slike data kan innebære betydelige kostnader, og derfor bør gjennomføring baseres på tydelig definerte bruksområder og forventede gevinster.

Det trekkes også frem av offentlige myndigheter og næringsaktører innen ulike sektorer at en mulighet på kort sikt ligger i å bygge videre på initiativer som allerede fungerer, eksempelvis BarentsWatch, Diskos og AquaCloud. Ved å utvide disse med for eksempel bedre API-integrasjon og sanntidsdatatilgang kan verdien av eksisterende data raskt øke uten å etablere nye systemer fra bunnen av. Videre vil ny teknologi som kunstig intelligens på sikt skape nye muligheter, men det forutsetter først etablerte felles standarder og rammeverk. For å lykkes trengs ikke bare tekniske løsninger, men også en mer åpen delingskultur, felles språk og tydelige rammer for ansvar og eierskap.

Konklusjon

Barrierene for datadeling er gjensidig forsterkende, men mulighetene som trekkes frem av de offentlige myndighetene, næringsaktørene og forskningsmiljøene vi har intervjuet peker på løsninger som ofte har effekt på flere områder samtidig. Standardisering og teknologi kan både løse kvalitetsutfordringer, bygge tillit og redusere kostnader. Eksempelvis har petroleumssktorens Diskos-løsning gitt felles tilgang til seismikk og boredata og samtidig redusert dobbeltinnsamling. Regulering og økonomiske virkemidler kan bidra til å balansere kommersielle hensyn mot samfunnsnytte. Digitalisering og deling av visse typer historiske data trekkes frem av flere aktører som en mulighet til å utløse stor verdi uten eksempelvis å gjennomføre ny feltinnsamling. Den største verdien ligger derfor i å systematisere, åpne

og koble eksisterende data fremfor å basere seg på ny innsamling. På tvers av næringene er det likevel tydelig at suksess ikke først og fremst avhenger av teknologi, men av samspillet mellom klare reguleringer, felles standarder, incentiver, kultur for deling og evne til koordinering. Innen akvakultur er konkurransehensyn og fragmentert rapportering mest fremtredende, mens havvind særlig preges av manglende standarder og uklare mandater. Veien videre krever derfor en kombinasjon av juridiske avklaringer, standardisering, godt utviklede finansieringsmodeller og tillitsskapende tiltak.

Konklusjonen er at en mer helhetlig tilnærming til innsamling og deling av havdata vil kunne styrke både ressursforvaltningen, næringsutviklingen og bærekraften i norske havområder. For å lykkes må dagens barrierer håndteres gjennom tydelige rammer, standardisering, teknologisk modernisering, og en kultur for åpenhet og samarbeid.

1. Innledning

På vegne av Nærings- og fiskeridepartementet har Menon Economics og Wikborg Rein gjennomført en kartlegging av innsamling og deling av havdata. Bedre deling av data kan bidra til økt kunnskap om havet. Økt innsikt i havets tilstand og menneskelig påvirkning kan gi bedre beslutningsgrunnlag og styrker evnen til å ta vare på havets ressurser for fremtidige generasjoner, samtidig som det tilrettelegger for verdiskaping fra havnæringene. Utredningen vurderer det juridiske grunnlaget for krav om rapportering av data i regelverk som regulerer de ulike havnæringene. Videre kartlegges hvilke data som rapporteres inn i dag, hvilke barrierer og muligheter som eksisterer for innsamling og deling av data, samt hvilke ytterligere data det er potensiale for at næringsaktører som får tildelt areal eller tillatelse til en eller annen form for aktivitet til havs kan dele i fremtiden.

1.1. Bakgrunn for oppdraget

Norge har en av verdens lengste kystlinjer og et havareal som er mer enn fem ganger større enn landarealet. Havet har vært viktig for verdiskaping i Norge i hele landets historie. Fiskeri har i århundrer vært et viktig næringsgrunnlag for befolkningen, og de siste 50 årene har akvakultur vokst frem som en stadig viktigere næring. I dag er sjømat fra fiskeri og akvakultur en av Norges største eksportvarer, og har vært en av de raskest voksende eksportnæringen de siste ti årene.¹

Norge har også lange tradisjoner innen maritime næringer og offshoreindustri. Petroleumssektoren er Norges største næring, målt både i verdiskaping og eksport. Inkludert sjømat, eksporterte disse næringene i sum varer og tjenester for over 1 666 milliarder kroner i 2024. Dette tilsvarer 67 prosent av Norges totale eksport.² Samtidig vokser det frem nye havbaserte næringer, som havvind og utvinning av havbunnsmineraler, som kan bli viktige i fremtidens energi- og ressursgrunnlag. Verdiskapingen fra havnæringene, både i dag og fremtiden, bygger på en forsvarlig og effektiv forvaltning av havressursene.

Både de tradisjonelle havnæringene og de fremvoksende havnæringene³ står overfor utfordringer fremover. I flere av næringene er det ønske om mer aktivitet, men presset på miljøet i havet øker som følge av endringer i klima og økt menneskelig aktivitet. I møte med disse utfordringene blir tilgang til oppdatert og pålitelig kunnskap om havet helt avgjørende for å sikre bærekraftig forvaltning og legge til rette for maksimal verdiskaping, samt sameksistens mellom ulike næringsinteresser i havet.

I næringsplanen for norske havområder⁴ som ble lansert i juni 2024 etablerte regjeringen flere prinsipper for arealbruk til havs. Ett av disse handlet om å sikre innsamling og deling av relevante data fra og til havnæringene. Det er mye data som produseres og i næringsplanen for norske havområder understrekes viktigheten av å samle inn og dele relevante data.

¹ Menon Economics (2025). *Eksportmeldingen 2025*. Tilgjengelig [her](#).

² Menon Economics (2025). *Eksportmeldingen 2025*. Tilgjengelig [her](#).

³ Tradisjonelle næringer: Fiskeri, akvakultur, maritim næring og petroleumsnæringen. Fremvoksende næringer: havvind, havbunnsmineraler og karbonlagring.

⁴ Nærings- og fiskeridepartementet (2024). *Næringsplan for norske havområder*. Tilgjengelig [her](#).

Om datadeling i havnæringen fra næringsplan for norske havområder

Prinsippet som ligger til grunn ved prosesser og beslutninger om arealbruk til havs innen området for datadeling er følgende:

«Næringsaktører som får tildelt rettigheter til areal til havs kan pålegges å samle inn og dele relevante data. Etablerte standarder for datahåndtering skal fortrinnsvis benyttes. Ved deling av data skal nasjonal sikkerhet, konfidensialitetsforpliktelser, konkurransemessige forhold og immaterielle rettigheter ivaretas.»

På bakgrunn av dette vil også regjeringen iverksette noen tiltak. To av disse tiltakene er knyttet til data:

- «utrede krav til innsamling og deling av data for næringsaktører som får tildelt rettigheter til areal til havs. Ved deling av data skal nasjonal sikkerhet, konfidensialitetsforpliktelser, konkurransemessige forhold og immaterielle rettigheter ivaretas
- legge til rette for tilgang på relevante data fra forskning, forvaltning og næringsaktører og tilgjengeliggjøre disse gjennom åpne og tilgjengelige kanaler.»

Denne rapporten er et steg på veien for å utrede hvordan data om havet kan brukes bedre for å sikre en bærekraftig forvaltning av havområdene. Vi identifiserer og analyserer det juridiske grunnlaget for krav om rapportering av data i regelverk som regulerer de ulike havnæringene. Videre kartlegges hvilke data som rapporteres inn i dag, hvilke barrierer og muligheter som eksisterer for innsamling og deling av data, samt hvilke ytterligere data som det er potensiale for at næringsaktører som får tildelt areal eller tillatelse til en eller annen form for aktivitet til havs kan dele i fremtiden.

1.2. Et hav av kunnskap

Norske institusjoner og næringsaktører som opererer i havområdene samler inn svært mye data. En god del av dette rapporteres inn til offentlige myndigheter, med hjemmel i sektorlover som gir forvaltningen mulighet til å stille krav til at selskaper som får tillatelse til aktivitet til havs, rapporterer inn bestemte typer informasjon. Dette følges opp av sektormyndigheter som eksempelvis Sjøkeldirektoratet, Miljødirektoratet, Mattilsynet, Kystverket og Fiskeridirektoratet. Slike data innhentes som regel for å gjøre det mulig for myndighetene å følge opp regelverk og regulere næringsaktøren, men mye av informasjonen gjøres også tilgjengelig for andre, som forskningsmiljøer og næringslivet.

Samtidig er det mye vi fortsatt ikke vet om havet, og det vi vet er ikke alltid tilgjengelig for dem som behøver informasjonen. Eksempelvis er store deler av datainnsamlingen kun til næringsaktørenes eget bruk for å følge opp løpende aktivitet og drift. For noen aktører gir data et konkurransefortrinn, og det kan være lite insentiv til å dele. I tillegg innebærer innsamling av data en kostnad, og for enkelte virksomheter er dette en del av selve forretningsmodellen deres. Mangelfullt datagrunnlag kan gjøre det krevende for myndigheter å følge opp regelverk og ivareta havmiljøet på en effektiv og helhetlig

måte. Derfor er rik tilgang til data av høy kvalitet avgjørende for å etablere god og relevant kunnskap om havet.⁵

Digitalisering og datadeling er en forutsetning for å møte flere av de store samfunnsutfordringene fremover, og bidrar til en rekke muligheter. Digitalisering kan øke effektivitet, bærekraft og lønnsomhet i norske havområder ved å bruke store datamengder til analyse, overvåking, og maskinlæring for relevant forskning og raskere kunnskapsutvikling. Kunnskap kommer næringene til gode gjennom forskningsresultater, innovasjon og bedre forvaltning, men kan også tilfalle næringen direkte gjennom tilgang til tjenester, kunnskap og data som gjør næringsaktører i stand til å effektivisere prosesser og ta bedre beslutninger i deres drift. Havnæringene er intet unntak, hvor åpen og dynamisk datadeling har blitt pekt på som en av de viktigste løsningene for å sikre sameksistens og bærekraft i havnæringene.

Plattformer for kunnskaps- og datadeling i havet har et stort potensial for å styrke datafangst, tilrettelegging og tilgjengeliggjøring i (nær) sanntid. Innenfor enkelte sektorer, som eksempelvis petroleum, er det allerede godt tilrettelagt. Det finnes allerede store mengder informasjon om havet og aktørene som opererer der, og nye muligheter med sensortechnologi og kunstig intelligens gjør at datamengden øker. Men data om havet oppleves av mange som fragmentert og sektorbasert. Det samles i dag inn svært mye data om areal, næringsvirksomhet, utslipp, økosystemer, og geologiske og fysiske forhold i havet. Samtidig er det utfordringer med at ikke all data tilgjengeliggjøres. Som beskrevet tidligere i dette kapitlet er det ulike grunner til at mye data ikke deles, blant annet konkurransefortrinn og lite insentiv til å dele. I tillegg deles data på for aggregert nivå, den er beskrevet ulikt, mye er ikke i sanntid eller har ulik historikk, og deling kan medføre store kostnader for den enkelte aktøren som ikke selv ser verdien av egen innsats. Samlet gjør dette at det er behov for en felles innsats for å samle inn, dele og systematisere data på en enhetlig måte.

1.3. Om havdata og -næringene

I denne utredningen vurderer vi data som informasjon som er innsamlet, observert, målt eller registrert, og som kan brukes som grunnlag for analyse, beslutningsstøtte, kunnskapsutvikling eller automatiserte prosesser. Utredningen begrenser seg til havdata samlet inn fra marine områder under norsk jurisdiksjon. Med havdata mener vi informasjon om fysiske, kjemiske, biologiske og menneskeskapte forhold i hav og kyst, eksempelvis miljø- og økosystemmålinger (temperatur, strøm, arter m.m.), aktivitets- og påvirkningsdata (fangst, utslipp, arealbruk m.m.), tekniske og kartleggingsdata (seismikk, dybde m.m.), samt hendelses- og helsedata (rømming, sykdom, uhell m.m.). Vi vurderer lovverk og data fra følgende sektorer:

- **Fiskeri og akvakultur:** Fiskeri er næringsmessig fangst av saltvannsfisk, skalldyr og bløtdyr i sjøen. Akvakultur er produksjon av vannlevende organismer, inkludert dyr og planter. Det omfatter fiskeoppdrett, skalldyroppdrett, dyrking av tang og tare (makroalger), samt havbeite.⁶ Vi inkluderer også leverandører av utstyr og tjenester til de ulike delene av verdikjeden.
- **Maritim næring:** Alle virksomheter som eier, opererer, designer, bygger, leverer utstyr eller spesialiserte tjenester til alle typer skip og andre flytende enheter.⁷
- **Petroleumsnæringen:** Aktiviteter knyttet til utvinning av olje og gass, slik som lete- og produksjonsboring og brønntjenester, feltutvikling (subsea og topside), ulike geofysiske

⁵ NHO (u.d.). *Havdata: Å forstå havet er avgjørende for vår fremtid*. Tilgjengelig [her](#).

⁶ Nærings- og fiskeridepartementet (2023). *NOU 2023: 23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping*. Tilgjengelig [her](#).

⁷ I gjennomgangen av regelverket for rapporteringsforpliktelser knyttet til havdata innenfor maritim næring retter det seg primært mot fartøy og fartøyeiere.

undersøkelser, operasjoner og tjenester og nedstrøms aktiviteter, som raffinerier og rørtransport.

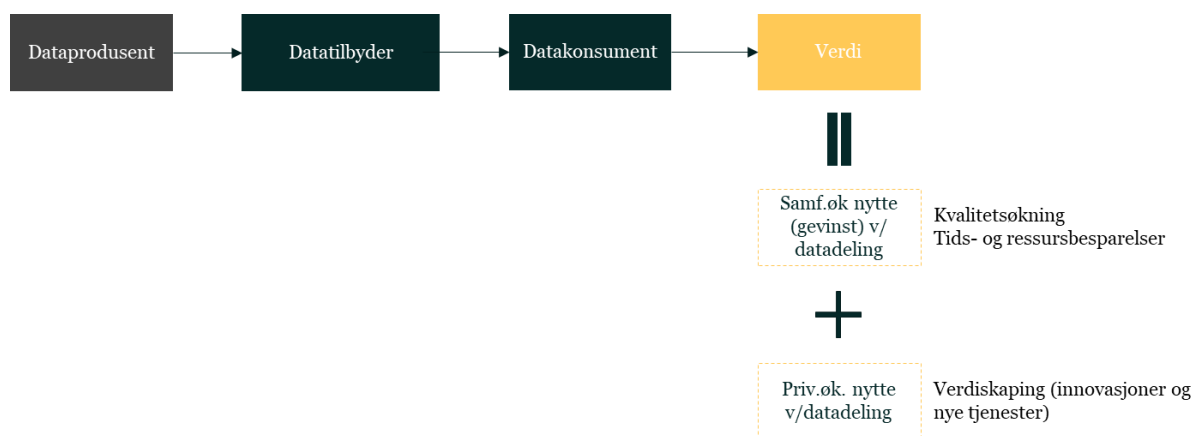
- **Fremvoksende næringer:** Eksempelvis havvind med produksjon av elektrisk kraft ved hjelp av vindturbiner plassert til havs, enten på bunnfaste eller flytende konstruksjoner. Inkluderer også leverandører av utstyr og tjenester til de ulike delene av verdikjeden. Videre omfatter det også utvinning av havbunnsmineraler, karbonlagring til havs m.m.

1.4. Rammeverk og forståelse for datadeling

Deling av data og utnyttelse av data for økonomisk og samfunnsnyttig aktivitet er i det brede akseptert som en hensiktsmessig orientering som samfunnet skal jobbe mot. Imidlertid er det ikke gitt hvilke mekanismer som ligger til grunn for at verdi fremkommer av datadeling. Vi presenterer her et rammeverk for å forstå effekter og verdi av datadeling, utarbeidet av Menon Economics og A-2 Norge på oppdrag fra Digitaliseringsdirektoratet.

Effektene og gevinstene ved datadeling fremkommer i sin enkleste form gjennom at en part (en datatilbyder) deler sine data med en annen part (en datakonsument), som bruker dataene til å gjennomføre en aktivitet som bidrar til verdi i form av samfunnsøkonomisk eller privatøkonomisk nytte. Dette er illustrert og utdypet nedenfor:

Figur 1-1. Teoretisk rammeverk - verdien av datadeling. Kilde: Menon Economics

I rammeverkets grunnmodell benytter vi følgende definisjoner:

Dataproduzent: en bakenforliggende virksomhet som produserer deler av eller alle dataene som datatilbyderen forvalter.

Datatilbyder: en som skal dele data.

Datakonsument: en som skal bruke data.

Verdi: samfunnsøkonomisk og/eller privatøkonomisk nytte som kommer av datakonsumentens aktiviteter som følge av datadelingen. Med samfunnsøkonomisk nytte mener vi primært effekter knyttet til tids- og ressursbesparelser samt kvalitetsøkninger som følge av tiltaket (her: datadeling). Med privatøkonomisk nytte mener vi verdi som skapes av private aktører utover de samfunnsøkonomiske nyttevirkningene, gjennom innovasjoner og nyskaping.

I henhold til det teoretiske rammeverket over tar vi utgangspunkt i aktørene innenfor havnæringene og vurderer hvert steg i verdikjeden i kapittel 2. I figuren under viser vi datadeling for havnæringen som en verdikjede hvor gevinster skapes gjennom bruk av data hos næringsaktører, myndigheter, forskningsmiljø, privatpersoner og samfunnet.

Figur 1-2. Verdikjede for datadeling for havnæringene

Verdikjeden starter med innsamling av data hos en dataproducent. Det er først og fremst næringsaktører som utfører denne innsamlingen og dermed fungerer som dataproducent. Data forvaltes i egne systemer og deles eventuelt med offentlige aktører som fører tilsyn av ulike påvirkninger eller som gjennom avtale samler inn annen informasjon. Denne informasjonen forvaltes deretter i ulike databaser som myndighetene eier. I tillegg finnes viktige internasjonale samarbeidsarenaer for havdata, som FN/UNESCOs International Oceanographic Data and Information Exchange (IODE) og EUs European Marine Observation and Data Network (EMODnet). Norske aktører, særlig Norsk marint datasenter, bidrar her med løpende datarapportering.⁸

Kostanden knyttet til datainnhenting tilfaller et bredt spekter av aktører. I første ledd finner vi aktører som bruker ressurser på innsamling (seismikk, målinger av utslipp, værdata, produksjonsdata osv.), vasking og organisering av data. I tilbudsleddet hos myndighetene bearbeides og sammenstilles data fra ulike produsenter, og gjøres tilgjengelig for verdikjedens sluttledd gjennom eksempelvis nettsider, portaler, plattformer og lignende (både private og offentlige). Eksempel på en slik delingsplattform er BarentsWatch⁹, en tverrsektoriell løsning for hav- og kystområder, der data fra mange ulike aktører sammenstilles og gjøres tilgjengelig. Det er først i konsumentleddet at data vil kunne generere ny verdi, hvorpå verdien i første omgang også tilfaller aktørene i dette leddet.

Verdien av data og datadeling for næringsaktørene er potensielt stor, men sammensatt. Det er ikke gitt at næringsaktører, som står for en stor del av dataproduksjonen, umiddelbart ser verdien av data som deles inn til forskningsformål og myndigheter, og igjen videredeles på offentlige plattformer. Datadeling fordrer derfor et godt samspill mellom ulike parter på offentlig og privat side slik at næringsaktøren og de andre produsentene av data tydelig ser verdien av å dele og tilgjengeliggjøre.

⁸ Se mer om IODE [her](#) og EMODnet [her](#). EMODnet samarbeider blant annet med Fugro. Se komplett liste over samarbeidspartnere [her](#).

⁹ BarentsWatch er en offentlig delingsplattform hvor en rekke offentlige etater som Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Veterinærinstituttet, Kystverket, Meteorologisk Institutt og Miljødirektoratet tilgjengeliggjør sine datasett.

1.5. Metodisk tilnærming

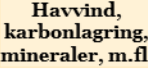
Vi har benyttet oss av flere metoder for informasjonsinnhenting og analyse. Vi har gjennomført intervjuer med utvalgte offentlige myndigheter, dataprodusenter, databrukere og datadelingsinitiativ. I tillegg har gjennomgått dokumenter og relevante portaler for datainnsamling- og deling. Under beskriver vi nærmere kildene for informasjonsinnhenting.

Dybdeintervjuer

Vi har gjennomført omtrent 35 intervjuer for å få et bredt bilde av hvordan ulike næringer samler inn og deler havdata. Intervjuene omfattet aktører innen fiskeri og akvakultur, maritim næring, petroleumsnæringen og andre fremvoksende næringer. Informantene representerte offentlige etater, forskningsinstitusjoner, private virksomheter, interesseorganisasjon og datadelingsplattformer. Respondentene er valgt for å sikre at alle relevante næringer, med ulike rapporteringskrav og praksiser for innsamling og deling av havdata, ble dekket.

Intervjuene var semistrukturerte. Vi benyttet en intervjuguide som utgangspunkt, men tilpasset spørsmålene til den gruppen respondenten representerte, og stilte oppfølgingsspørsmål der det var relevant. I intervjuene har vi bedt aktørene beskrive og vurdere dagens situasjon for datarapportering- og deling, samt hvilke barrierer og muligheter de mener eksisterer på dette området. Hvilke aktører vi intervjuet, og på vegne av hvilken næring, er vist i figuren nedenfor.

Figur 1-3. Intervjuobjekter fordelt på næring.

Fiskeri og akvakultur	Maritim næring	Petroleumsnæringen	Andre fremvoksende næringer	Offentlig forvaltning	Andre
   	 	 	 	 	Forskningsinstitusjoner Delingsplattformer og delingspådrivere

Data- og dokumentgjennomgang

Rapporten bygger på et sammensatt datagrunnlag hentet fra flere portaler og kilder, ved bruk av ulike metoder for informasjonsinnhenting. En viktig kilde har vært Altinn-portalen, ettersom det er her

mange av aktørene innen de ulike næringene rapporterer på sine krav til myndighetene. Gjennom systematisk scraping av Altinn har vi identifisert relevante skjemaer til offentlige aktører innen de aktuelle næringene. Disse er videre strukturert og analysert i Excel. Denne informasjonen er sett opp mot informasjon fra nettsidene til de ulike sektormyndighetene, samt fra relevante delingsportaler, både offentlige og private. Formålet med denne kartleggingen har vært å skape en oversikt over hvilke typer data som rapporteres inn til myndighetene, hvordan det tilgjengeliggjøres og hvordan dette varierer mellom næringer.

I tillegg til nevnte informasjonskilder har vi benyttet relevante rapporter og dokumenter for innsikt i tematikken. Disse kommenteres og henvises til fortløpende i teksten. Vi har også benyttet data fra Menons regnskapsdatabase¹⁰ til å analysere de ulike havnæringene.

Den juridiske analysen

Vi har gjennomgått regelverket for innhenting og deling av havdata innenfor fiskeri, akvakultur, petroleum, maritim næring, havvind og mineralvirksomhet. Vi har også gjennomgått regelverket for innhenting og deling av havdata innenfor forurensningsregelverket, naturmangfoldsregelverket og plan- og bygningsregelverket, som kan være relevant for disse havnæringene, i tillegg til internasjonale rapporteringsforpliktelser.

Første steg har bestått i å identifisere rapporteringsforpliktelser som er vedtatt i lov eller fastsatt i forskrift, samt rapporteringshjemler i lov eller forskrift som kan danne grunnlag for å stille vilkår om ulike typer rapporteringsforpliktelser i enkeltvedtak, for eksempel i forbindelse med tildeling av tillatelser eller andre offentlige godkjenninger. På petroleumsområdet har vi også identifisert slike rapporteringsforpliktelser i standardmal for henholdsvis nummererte konsesjonsrunder og forhåndstildefinerte områder. Vi har også sett på muligheten for å fastsette slike vilkår uten konkret hjemmel i lov eller forskrift.

Neste steg har bestått i å analysere rapporteringsforpliktelsene, herunder hvilke data som må rapporteres, i hvilke format, tidsfrister, relevante myndigheter, mulige konsekvenser ved manglende rapportering, og hvilke hensyn og formål som ligger bak kravene. Basert på gjennomgangen og analysen, har vi systematisert rapporteringsforpliktelsene i ulike kategoriser. Dette er først og fremst gjort med sikte på en oversiktlig fremstilling av rapporteringsforpliktelsene.

Analysen gir et overblikk over rapporteringshjemler og hjemler for deling av havdata. Dette kan danne grunnlag for å vurdere behovet for felles standarder, veiledninger eller retningslinjer for sektormyndighetenes regulering og forvaltning av reglene om innhenting og deling av havdata. Rapporten gir en oversikt over gjeldende rapporteringsforpliktelser og muligheter for å dele dataene både internt i forvaltningen, til “vedkommende” og offentliggjøring av data.

Siste steg har bestått i å identifisere hvilke juridiske barrierer som finnes med tanke på å få gjennomført datainnsamling og datadeling med tanke på ivaretagelse av hensynet til nasjonal sikkerhet, konfidensialitetsforpliktelser, konkurranseforhold og immaterielle rettigheter ved datainnsamling og datadeling. Dette er generelle utfordringer som gjelder på tvers av relevante lover og forskrifter med rapporteringsforpliktelser, i tillegg til tillatelser med rapporteringsvilkår.

¹⁰ Menons regnskapsdatabase består av årlig regnskaps- og aktivitetsinformasjon for alle norske bedrifter som er rapporteringspliktige til Brønnøysundregistrene, i perioden 2003-2023. Databasen inneholder både data fra inntektssiden (omsetning, driftsresultat, verdiskaping, etc.) og fra balansesiden

Rapporten bygger først og fremst på en rettsdogmatisk analyse, hvor formålet er å identifisere, beskrive og utdype gjeldende rettsregler i dag (de lege lata). Pågående lovgivningsprosesser eller foreslåtte endringer er i all hovedsak ikke omfattet. Rapporten inneholder enkelte vurderinger og anbefalinger av rettspolitisk karakter, det vil si hvordan regelverket kunne og burde vært utformet.

1.6. Oppbygging av rapport

Rapporten er bygget opp på følgende måte. I kapittel 2 beskriver vi det juridiske grunnlaget for deling av data. I tillegg beskriver vi hvilke data som deles i dag, og hvordan. I kapittel 3 analyserer vi hvilke barrierer som eksisterer for deling og innsamling av havdata, og i kapittel 4 tar vi for oss mulige løsninger innenfor ulike områder. Rapporten avsluttes med et konkluderende og oppsummerende kapittel 5. I vedleggene presenterer vi en detaljert oversikt over datatyper som rapporteres inn og ulike delingsplattformer.

2. Innsamling og deling av havdata i dag

Offentlige virksomheter er underlagt EØS-regelverk som pålegger dem å gjøre data som ikke er underlagt juridiske begrensninger tilgjengelig.¹¹ Private selskaper har derimot ingen generell plikt til å tilgjengeliggjøre data, utover de spesifikke kravene til offentliggjøring eller rapportering som følger av sektorlovgivningen. I praksis innebærer dette at graden av rapporteringsplikt og offentliggjøring av data varierer mellom sektorer. Det er også stor forskjell i grad av digital modenhet mellom sektorene, noe som påvirker hvor enkelt det er å dele data på en verdifull måte.

Gjennomgangen av regelverket viser at rapporteringsforpliktelser for havnæringene kan være forankret både som et generelt krav fastsatt i forskrift, og som et pålegg eller individuelt vilkår i et enkeltvedtak, for eksempel i forbindelse med tildeling av tillatelser. Formålet med rapporteringsforpliktelser kan være både i forbindelse med tilsyn og kontroll av regelverket, men også for å gi myndighetene et nødvendig kunnskapsgrunnlag for å følge opp ressursforvaltning, miljøhensyn og sikkerhet. Relevante regelverk spenner fra akvakultur-, petroleum- og ressurslovgivning, til regelverket for den maritime næringen, fornybar energiproduksjon til havs og lagring av CO₂.

Kartleggingen viser også at myndighetene har brede hjemler til å innføre ytterligere rapporteringsforpliktelser, særlig fastsatt i forskrift, men også i forbindelse med tildeling av tillatelser, så lenge dette ligger innenfor den aktuelle loven eller forskriftens formål. Der en lov eller forskrift ikke inneholder slike hjemler, kan den ulovfestede vilkårlæren etter omstendighetene fungere som rettslig grunnlag for å innføre ytterligere rapporteringsforpliktelser ved tildeling av tillatelser, forutsatt at det er en saklig sammenheng med tillatelsen og at kravet ikke er uforholdsmessig tyngende. Innhenting av data kan dermed inngå som en del av næringsaktørens 'licence to operate'. Dette må likevel vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

Rapporteringen av data foregår på forskjellige måter og på ulike formater. Mye av rapporteringen foregår gjennom offentlig forvaltede portaler, som for eksempel Altinn. Her fyller aktørene ut skreddersydde skjema. Det er også mye rapportering som foregår via e-post enten til postmottak eller til den enkelte saksbehandler. Også her varierer formatene på det som oversendes, men begrenses hovedsakelig til Excel-format og PDF. I tillegg sendes mye data via Application Programming Interfaces (API-er) eller mer digitaliserte kanaler. Nedenfor presenteres en oversikt over hvilke myndigheter de ulike næringene har rapporteringsplikt til, samt hvilken type data som innrapporteres og under hvilket gjeldende regelverk.

Tabell 2-1. Oppsummering av datatyper, relevant myndigheter og gjeldende regelverk.

Næring	Viktigste relevante myndigheter	Hvilke typer data samles inn til myndigheter (overordnet)	Gjeldende regelverk
Fiskerinæringen	Fiskeridirektoratet Havforskningsinstituttet	Fartøys- og fiskermantallsdata, fangstdata (landings-/sluttsedler), posisjonsdata og lønnsomhetsdata	Deltakerloven Havressurslova Fiskesalslaglova

¹¹ Digdir (u.d.). Oversikt over EU-regelverk om deling og bruk av data. Tilgjengelig [her](#).

Akvakultur	Fiskeridirektoratet Mattilsynet	Tillatelses- og lokalitetsdata, biomasse- og rømningsdata, fiskehelse- og velferdsdata, handelsdata og miljødata	Akvakulturloven Matloven Dyrevelferdsloven
Petroleum	Sokkeldirektoratet Havindustritilsynet Miljødirektoratet Energidepartementet Kartverket	Lisensdata, brønn- bore- og feltdata, geografiske, geofysiske og fysiske data, miljø- og utslippsdata og tilsyns- og hendelsesdata, petroleumssalg	Petroleumsloven
Maritim	Sjøfartsdirektoratet Kystverket	Administrative fartøydata, personell- og kompetansedata, tilsyns- og ulykkes data, miljødata, sjøtrafikdata, havne- og godstransportdata	Sjøloven Skipssikkerhetsloven Havne- og farvannsloven
Fremvoksende næringer (eks. havvind, mineraler)	Sokkeldirektoratet Miljødirektoratet Havforskningsinstituttet Fiskeridirektoratet NVE Direktoratet for mineralforvaltning	Stor variasjon - mye er foreløpig konsekvensutredninger og prosjektdokumentasjon ved konsesjonssøknader osv.	Havenergilova Mineralloven Havbunnsmineralloven Lov om andre undersjøiske naturforekomster

I resten av dette kapitlet ser vi nærmere på regelverket som gjeldende for havnæringene, deretter går vi detaljert inn på hver næring og hvordan de er regulert. Delkapitlene om næringene avsluttes med en overordnet vurdering av næringen med tanke på hvilke typer data som rapporteres inn, og i hvilken grad disse gjøres tilgjengelige for offentligheten. For en samlet og mer detaljert oversikt, se vedlegg A. Til slutt presenterer vi de tverrsektorielle rapporteringsforpliktelsene som er gjeldende for havnæringene.

2.1. Oversikt over regelverket

2.1.1. Et sektorbasert regelverk

Regelverket for innhenting og deling av havdata er hovedsakelig sektorbasert, noe som er en konsekvens av at forvaltningen av havnæringene ellers også er sektorbasert. Ansvar for regulering og forvaltning er fordelt mellom ulike sektormyndigheter, som hver har hjemmel til å fastsette rapporteringsforpliktelser gjennom forskrift på sitt område. I tillegg kan de stille vilkår om rapportering ved behandling og tildeling av konsesjoner, tillatelser eller andre offentlige godkjenninger. Det finnes likevel ikke et samlet, nasjonalt regelverk for innhenting og deling av havdata. På samme måte finnes det heller ikke et tilsvarende regelverk for landnæringene. Lignende rapporteringsforplikter kan likevel gjelde for næringslivsaktører på tvers av sektorer.

Konsekvensen av et sektorbasert regelverk er at regulering og forvaltning, samt innhold og omfang av rapporteringsplikter og datadeling, varierer mellom sektormyndighetene. Dette har både fordeler og ulemper. Fordelen er at regelverket lettere kan tilpasses den enkelte sektorens behov og formål, mens ulempen er at det kan være utfordrende å oppnå en helhetlig forvaltning av havdata. Dette kan føre til ulik tilgang på data for aktører som myndigheter, forskningsmiljøer og offentligheten, som ønsker datagrunnlag fra ulike sektorer, samt varierende rapporteringsbyrder.

Gjennomgangen viser betydelige forskjeller i hvordan rapporteringsforpliktelser er organisert og implementert på tvers av havnæringene. Mens fiskerinæringen har et omfattende og detaljert regelverk for løpende rapportering gjennom for eksempel ERS-forskriften, varierer andre næringer mer i sine tilnærminger. Akvakulturnæringen skiller seg ut med omfattende journalføringskrav og månedlig

rapportering, mens rapporteringsforpliktelsene innenfor petroleumsnæringen skiller seg ut med løpende rapporteringsforpliktelser gjennom de ulike fasene fra leting, utbygging, drift og avslutning, samt omfattende søknadsbasert dokumentasjon knyttet til gjennomføring av aktiviteter i alle faser. Felles trekk på tvers av næringene inkluderer bruken av elektronisk rapportering, krav til rapportering og journalføring av driftsaktiviteter, og hendelsesbaserte rapporteringskrav ved ulike former for ulykker eller miljøhendelser.

Gjennomgangen av regelverket viser at det finnes fire hovedtyper rapporteringsforpliktelser eller datainnhentingsmekanismer. Dette kan være en hensiktsmessig måte å inndele regelverket på:

- i) løpende rapporteringskrav med regelmessig innsending av havdata til nærmere bestemte frister og fastsatte skjemaer,
- ii) journalføringskrav om dokumentasjon og oppbevaring av informasjon, som kan måtte fremlegges overfor myndighetene for eksempel i forbindelse med tilsyn og kontroll,
- iii) hendelsesbaserte rapporteringskrav som utløses av spesifikke situasjoner eller hendelser, og
- iv) søknadsbaserte rapporteringskrav knyttet til tillatelser eller konsesjoner.

Begrepet "rapporteringsforpliktelser" benyttes gjennomgående i denne rapporten for å beskrive ulike former for deling av havdata fra næringslivsaktørene til myndighetene. Med rapporteringsforpliktelser menes enhver form for deling av informasjon fra næringslivsaktørene til myndighetene, enten dette skjer i forbindelse med dokumentasjon til en søknad (søknadsbasert rapportering), i forbindelse med en konkret hendelse (hendelsesbasert rapportering), eller som følge av et forskriftsfestet eller vedtatt vilkår om løpende rapportering eller journalføring av informasjon. Alle disse formene er inkludert, fordi de alle representerer former for datainnhenting som også kan brukes og deles av myndighetene.

2.1.2. Offentleglova – tverrsektoriell lovgivning for tilgang til data fra det offentlige

I tilfeller der det ikke foreligger særskilte bestemmelser om tilgang til data fra det offentlige, må den som ønsker slik datatilgang anvende den generelle lovgivningen. Etter gjeldende rett er det primært offentliglova som gir en generell rett til data fra det offentlige, med visse unntak.

Offentliglova gjelder alle organer i staten, fylkeskommunene og kommunene, rettssubjekter som treffer enkeltvedtak eller gir forskrifter og nærmere bestemte offentlige foretak. Organer og foretak omfattet av offentliglova skal praktisere offentlighet. Hovedregelen om innsyn er at det skal gis innsyn i saksdokumenter, journaler og lignende registre når ikke annet følger av lov, jf. offentliglova § 3. Innsynskrav som fremsettes etter offentliglova må gjelde bestemte saker, registre eller journaler, jf. § 28. Når informasjon ikke er lagret i form av registre eller journaler, følger det av § 3 at hovedregelen er at det bare kan kreves innsyn i "dokumenter". Et "dokument" er definert som "ei logisk avgrensa informasjonsmengd som er lagra på eit medium for seinare lesing, lytting, framsying, overføring eller liknande", jf. § 4. Det kan diskuteres i hvilken grad dokumentbegrepet omfatter de ulike datastrømmer og lagringsstrukturer som er aktuelle for storskala datainnsamling i havnæringene. Usikkerhet om dokumentbegrepets omfang kan potensielt utgjøre en barriere for datadeling fra offentlige organer og foretak basert på offentliglova.

Offentliglova § 30 fastslår hvordan innsyn skal gis etter loven, herunder hvordan dokumenter skal gjøres tilgjengelig for den som ber om innsyn. Det kan kreves papirkopi eller elektronisk kopi av "dokumentet". Retten til kopi gjelder alle eksisterende formater som foreligger hos det aktuelle organet og som ikke er offentlig tilgjengelig fra før. Den omfatter også metadata som måtte foreligge i maskinlesbart format. Offentliglova har imidlertid ikke bestemmelser som gir rett til vanlige tilgangsmekanismer som programmeringsgrensesnitt (API-er) eller andre effektive former for tilgang

til store mengder data.¹² Manglende rettigheter til effektiv tilgang til store datamengder kan ses som en barriere for datadeling. Det er foreslått enkelte endringer i offentleglova, blant annet for å imøtekomme behovet for mer effektiv deling. Per august 2025 er endringsforslagene under behandling.

Regelverket for deling av data i det offentliges besittelse er også i endring som følge av nylig vedtatt EU-lovgivning som legger til rette for økt deling og gjenbruk av data. Slik lovgivning er omtalt i kapittel 4.

2.2. Nærmere om de ulike næringene

I dette delkapitlet går vi gjennom de relevante reguleringene for hver næring, og avslutter med en overordnet vurdering av hver næring med tanke på hvordan rapportering og deling foregår i praksis.

2.2.1. Fiskerinæringen

Fiskerinæringen reguleres hovedsakelig av deltakerloven med tilhørende forskrifter når det gjelder hvem som kan delta i næringsmessig fiske,¹³ og havressurslova med tilhørende forskrifter når det gjelder ressursforvaltningen og uttaket av marine ressurser i Norge.¹⁴ Ansvar for deltakerloven og havressurslova ligger hos Nærings- og fiskeridepartementet (NFD). Havressurslova gir NFD hjemmel til å fastsette ulike rapporteringsforpliktelser gjennom forskrift, innenfor lovens saklige og geografiske virkeområde og den enkelte rapporteringshjemmelen.

Fiskerinæringen er underlagt omfattende rapporteringsforpliktelser som dekker alle hovedtyper rapportering: løpende elektronisk rapportering av høstingsaktivitet og posisjonsdata, journalføring gjennom fangstdagbok og landings-/sluttsedler, hendelsesbasert rapportering ved tap av redskap og bifangst, samt søknadsbasert rapportering knyttet til tillatelser og konsesjoner.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene inkluderer daglig elektronisk rapportering til Fiskeridirektoratet gjennom ERS-systemet, kontinuerlig posisjonsrapportering via Vessel Monitoring System (VMS), og detaljert registrering av all fanget fisk gjennom landings- og sluttseddelordningen. Disse rapporteringskravene retter seg mot ressursforvaltning, kvotekontroll og statistikkformål, og er hovedsakelig fastsatt i forskrift med hjemmel i havressurslova og deltakerloven.

ERS-forskriften

ERS-forskriften¹⁵ er den mest sentrale forskriften når det gjelder rapporteringsforpliktelser innenfor fiskerinæringen. Rapporteringsforpliktelsene gjelder i dag for alle fiske- og fangstfartøy på eller over 10 meter største lengde, og fra og med 1. januar 2026 for alle norske fiske- og fangstfartøy ned til 8 meter, jf. ERS-forskriften § 8 bokstav a og b, samt ERS-forskriften § 10 bokstav a og b. Opprinnelig skulle kravene fra denne datoen gjelde alle fiske- og fangstfartøy uavhengig av lengde. I en pressemelding 5. september 2025 besluttet imidlertid fiskeri- og havministeren å utsette kravet for fartøy under 8 meter. Fartøy mellom 8 og 11 meter får også forlenget perioden med myk håndheving inntil videre. Forskriften skal etter planen endres i tråd med dette. ERS-forskriften ble fastsatt av NFD med hjemmel i en rekke lovbestemmelser i havressurslova knyttet til tilrettelegging for kontroll.¹⁶ Formålet er å sikre en effektiv regulering av fiskeriene og legge til rette for en effektiv og troverdig

¹² NOU 2024; 14 s. 58

¹³ Lov om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven)

¹⁴ Lov om forvaltning av villtlevende marine ressurser (havressurslova)

¹⁵ Forskrift om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy (ERS-forskriften)

¹⁶ Havressurslova §§ 16, 34–37, 39, 43 og 59.

kontroll med reglene som er fastsatt i eller i medhold av havressurslova og annen lovgivning om deltakelse, leting etter og uttak, omsetning, produksjon, innførsel og utførsel av villevende marine ressurser, jf. ERS-forskriften § 1. Forskriften skal også sikre at Norge som flaggstat kan kontrollere og overvåke høstingsaktiviteten fra norske fiske- og fangstfartøy, samt bidra til et godt datagrunnlag for statistikk og forskning, jf. ERS-forskriften § 1.

ERS-forskriften inneholder krav om posisjonsrapportering, jf. ERS-forskriften § 8 og 9. Det stilles også krav om bruk av posisjonsrapporteringssystemer som er typegodkjent av Fiskeridirektoratet, herunder VMS-sporingssystemer, jf. ERS-forskriften § 4 og forskrift om krav til utstyr og installasjon av posisjonsrapporteringsutstyr. Konkret må det rapporteres om fartøyets posisjon, kurs og fart til Fiskeridirektoratet minst hvert tiende minutt, eller hver tolvte time dersom fartøyet har vært registrert i samme posisjon i mer enn fire timer. Unntak gjelder for fartøy som oppholder seg i fiskevernsonen ved Svalbard eller andre farvann der det stilles hyppigere krav til posisjonsrapportering, jf. ERS-forskriften § 8 annet og femte ledd.

ERS-forskriften stiller krav om elektronisk rapportering av høstingsaktivitet til Fiskeridirektoratet, som erstattet den tidligere papirbaserte fangstdagboken. Melding om havneavgang (DEP-melding) skal sendes før avgang fra havn, og melding om havneanløp (POR-melding) skal sendes senest to timer før anløp til havn, jf. ERS-forskriften §§ 11 og 13. Melding om fangst (DCA-melding) skal sendes etter og samme dag som DEP-melding, deretter daglig, og samme dag og før POR-melding, samt når Fiskeridirektoratet eller Kystvakten krever det, jf. § 12. Melding om fiskestart (COE-melding) skal sendes tidligst 24 timer før og senest 12 timer før fisket i sonen påbegynnes, jf. § 15. Melding om avslutning av fisket (COX-melding) skal sendes når fisket i sonen avsluttes og senest ved utgang av sonen, jf. § 16. Melding om omlastning (TAR-melding) skal sendes 24 timer før fartøyet skal avgi fangst, og fartøy som har mottatt fangst skal sende melding senest én time etter at omlastingen er avsluttet, jf. § 19 første og fjerde ledd.

ERS-forskriften stiller krav om elektronisk rapportering til Havforskningsinstituttet fra norske fiske- og fangstfartøy på eller over 15 meter som deltar i fiske etter nærmere bestemte arter, jf. ERS-forskriften § 21. DEP-meldingen skal sendes med Havforskningsinstituttet i kopi, og det skal sendes egen melding om fangst til Havforskningsinstituttet etter DEP-melding, jf. ERS-forskriften §§ 22 og 23. Fartøy som har blitt bedt om å ta prøver av deler av fangsten, skal også sende melding om prøver til Havforskningsinstituttet (HIL-melding), jf. ERS-forskriften § 25.

Landingsforskriften

Landingsforskriften¹⁷ er en annen sentral forskrift når det gjelder rapporteringsforpliktelser innenfor fiskerinæringen, som gjelder ved landing, mottak og omsetning av fisk fra norske fartøy uansett hvor de befinner seg, samt for utenlandske fartøy som befinner seg i norsk sjøterritorium, indre farvann eller i Norges økonomiske sone, jf. landingsforskriften § 2 første ledd.

Landingsforskriften ble fastsatt av NFD med hjemmel i havressurslova og fiskesalslagslova^{18,19}. Formålet med denne forskriften er å fremme bærekraftig forvaltning av de villevende marine ressurser ved å kreve registrering av opplysninger om fisk som tas ut av havet, til bruk for ressurskontroll, kvotekontroll og statistikkformål, jf. landingsforskriften § 1. Kvoteregulering står sentralt i fiskerinæringen og forvaltningen, og det stilles krav om at all fanget fisk skal landes, veies og

¹⁷ Forskrift om landings- og sluttseddel (landingsforskriften)

¹⁸ Lov om førstehåndsomsetning av villevandre marine ressurser (fiskesalslagslova)

¹⁹ Havressurslova §§ 39–41, 43 og 48 og fiskesalslagslova §§ 17, 18 og 19.

registreres fortløpende. Landingsforskriften skal sikre korrekt kvoteavregning og legge til rette for kontroll av etterlevelse av gjeldende nasjonalt og internasjonalt regelverk.

Opplysninger om fanget fisk skal registreres på en landings- og/eller sluttseddel, jf. landingsforskriften §§ 7, 8 og 8a. For å sikre at opplysningene på seddelen er korrekte, stiller landingsforskriften for det første krav om at all fanget fisk skal veies og at vekten registreres, jf. §§ 5 og 6. For det andre må mottaker føre løpende journal over alle mottak av fisk ved mottaksanlegget og eventuelle eksterne lagringssteder, jf. § 16 første ledd, og disse journalene skal oppbevares på mottaksstedet i minst fem år, jf. landingsforskriften § 19 første ledd. For det tredje er det krav om adskillelse, merking og lagring av fisken for å hindre sammenblanding, jf. §§ 16 og 17.

Landingsforskriften angir også hvilke opplysninger som skal oppgis ved korrekt utfylling av seddel, og skiller mellom informasjon om lander, mottaker, landingen, samt selger, kjøper og omsetning, jf. landingsforskriften §§ 9, 10, 11 og 13. Den som lander, mottaker og kjøper er alle ansvarlige for at seddelen er korrekt utfylt med riktige opplysninger, jf. § 18. Etter undertegning skal mottaker og kjøper umiddelbart overføre seddelen til salgslaget, jf. § 14 første ledd.

Andre rapporteringshemler

Fiskeriforvaltningen har flere andre rapporteringshemler som utfyller de sentrale kravene i ERS-forskriften og landingsforskriften. Disse hemlene dekker spesifikke situasjoner og aktiviteter som krever særskilt rapportering for å sikre forsvarlig ressursforvaltning og kontroll.

Havressurslova § 15 annet ledd gir NFD hjemmel til å fastsette krav i forskrift om rapportering av bifangst i forbindelse med ilandføringsplikten, som også omfatter disse ressursene, jf. første ledd som gjelder all fangst, inkludert bifangst. Bifangster er ofte uønsket, kostnadskrevende å ilandføre og vanskelige å omsette. Det har vært ansett som nødvendig å innføre ilandførings- og rapporteringsplikt som tiltak for ressurskontroll.²⁰ Ilandførings- og rapporteringsplikten gjelder imidlertid ikke for enkelte arter, jf. forskrift om forbud mot fiske og fangst av brugde, pigghå, håbrann og silkehai. Rapporteringsplikten for bifangst er dekket av DCA-melding i ERS-forskriften § 12 siste ledd.

Havressurslova § 17 annet ledd gir NFD hjemmel til å fastsette forskrifter om rapportering av tap eller funn av tapte fiskeredskaper. Havressurslova § 29 første ledd gir NFD hjemmel til å fastsette forskrifter om rapportering ved berging av bortdrevet, tapt eller etterlatte redskaper til eieren så snart som mulig. I høstingsforskriften § 69 annet og tredje ledd er det fastsatt nærmere krav til elektronisk rapportering til Kystvakten både ved tap og funn av tapte fiskeredskaper.²¹ I forskriften finnes det også andre rapporteringskrav, som for eksempel krav om rapportering av faststående redskap og fløyttline til Kystvakten for fartøy som fisker utenfor fjordlinjene nord for 62° N, utenfor grunnlinjene sør for 62° N med unntak av Skagerrak, samt for fartøy som fangster kongekrabbe, breiflabb og kveite med garn og line, eller blåkveite med garn nord for 62° N, jf. forskriftens § 25.

Havressurslova § 36 første ledd gir NFD hjemmel til å fastsette forskrifter om føring av fangst dagbok, samt regler for hvordan denne skal føres, hva den skal inneholde, og om oppbevaring og innsending. Dette er en av rapporteringsdelene som danner grunnlaget for ERS-forskriften. Bestemmelsen gir også hjemmel til å fastsette forskrifter som pålegger eieren eller brukeren av fartøy å gi andre opplysninger om høsting og produksjon av fangst, jf. annet ledd. Konesjonsforskriften fastslår for eksempel at fartøy som deltar i fangst av snøkrabbe kan pålegges krav om rapportering ut over det som føres i

²⁰ Ot.prp. nr. 20 (2007–2008) s. 189–190.

²¹ Forskrift om gjennomføring av fiske, fangst og høsting av villlevende marine ressurser (høstingsforskriften), fastsatt av NFD med hjemmel i en rekke bestemmelser i havressurslova og dyrevelferdsloven

fangstdagboken, dersom Havforskningsinstituttet har behov for slike data, jf. konsesjonsforskriften § 6-3.²² Et eksempel på dette kan være prøvetaking av fangst.

Havressurslova § 57 gir NFD hjemmel for å fastsette forskrifter som å "*pålegge eigaren eller brukaren av haustingsfartøy å gje Fiskeridirektoratet rekneskapar og andre opplysningar om drifta av fartøyet*". Bestemmelsen åpner for en utvidelse av rapporteringspliktene. Dette er en plikt som er viktig for utarbeidelse av årlige lønnsomhetsundersøkelser i Fiskeridirektoratet, samt for å tilrettelegge for forvaltningsstrategier som sikrer best mulig forvaltning av ressursene.²³

Rapporteringskrav i enkeltvedtak eller ved tildeling av tillatelser

Fiskeriforvaltningen har hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom enkeltvedtak eller ved tildeling av tillatelser. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke situasjoner og behov.

Et fartøy kan ikke benyttes til ervervsmessig fiske eller fangst, uten at det er gitt ervervstillatelse, jf. deltakerloven § 4 første ledd første punktum. Det kan fastsettes vilkår ved tildeling av slik tillatelse i medhold av deltakerloven § 4 første ledd annet punktum. Dette antas også å følge den alminnelige forvaltningsrettslige vilkårlæren, men det ble vurdert som fordelaktig med en uttrykkelig hjemmel.²⁴ Selv om adgangen til å stille vilkår er bredt formulert, vil det først og fremst være aktuelt knyttet til fiskeflåten distriktmessige fordeling, særlig for å knytte en større del av flåten til mer næringssvake distrikter, eller vilkår om at fartøy ikke kan drive produksjon eller tilvirkning av fisk om bord i fartøyet.²⁵ Lovhjemmelen er imidlertid tilstrekkelig vid til å omfatte saklige rapporteringskrav.

Fiske etter sei med not nord for Kibergsneset mellom N 70° 17,34' Ø 31° 03,83' og N 70° 21,70' Ø 31° 08,66', i ytre del av Laksefjorden, i ytre del av Porsangerfjorden og i et område innenfor Sørøya mellom N 70° 58,00' Ø 24° 32,10' og N 70° 23,50' Ø 21° 42,48' med fartøy under 28 meter største lengde skal være påmeldt hos Fiskeridirektoratet og det kan pålegges særskilte krav til rapportering, jf. høstingsforskriften § 31 annet ledd bokstav b siste punktum.

Fiskeriforvaltningen har omfattende hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom forskrift eller enkeltvedtak. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke utfordringene knyttet til fiskeriaktiviteter.

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

For å sikre at en rapporteringshjemmel fastsatt i eller i medhold av havressurslova overholdes, kan Fiskeridirektoratet ilegge løpende tvangsmulkt inntil rapporteringsforpliktelsen er oppfylt, jf. havressurslova § 58 og forskrift om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven § 2.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer en rapporteringshjemmel fastsatt i eller i medhold av havressurslova, kan pålegges overtredelsesgebyr i medhold av havressurslova § 59 og forskrift om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova og deltakerloven § 4, jf. også for eksempel ERS-forskriften § 34.

²² Forskrift om spesielle tillatelser til å drive enkelte former for fiske og fangst (konsesjonsforskriften)

²³ Ot.prp. nr. 20 (2007–2008) s. 220–221.

²⁴ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) s. 43.

²⁵ Ot.prp. nr. 67 (1997–1998) s. 43.

Grove overtredelser gjort med forsett eller grov uaktsomhet kan straffes med fengsel i inntil seks år, jf. havressurslova § 64 første ledd, jf. også for eksempel ERS-forskriften § 35. Straffeansvaret rettes normalt mot fartøyfører og reder. Mannskap kan unntaksvis straffes ved forsett, jf. havressurslova § 64 annet ledd. Når det gjelder utenlandske fartøy, kan fengselsstraff bare benyttes i den grad dette følger av avtale med fremmed stat eller der fartøyet er statsløs, jf. havressurslova § 64 tredje ledd.

Overtredelse av landingsforskriften kan også straffes etter fiskesalslagslova § 22, jf. landingsforskriften § 22 første punktum. I tillegg kan inndragning være en konsekvens etter havressurslova § 65, jf. landingsforskriften § 22 annet punktum.

Deling av fiskeridata

Fiskeriforvaltningen har etablerte ordninger for deling av fiskeridata som balanserer behovet for offentlig tilgang til informasjon med hensynet til forretningssensitive opplysninger. Regelverket gir myndighetene hjemmel til å utveksle data med andre kontrollmyndigheter for å effektivisere ressurskontrollen.

Merkeregisteret, fiskermanntallet, fartøyregisteret, kjøperregisteret, fangstdagbok (ERS-data), posisjonsdata (VMS), landings- og sluttseddelregisteret, datagrunnlaget for beregning av omregningsfaktorer, datagrunnlaget for utbytteberegninger, data fra havnestatskontrollen og kartdata for marine arter er offentlige data, med unntak for sensitive opplysninger, utenlandske fartøy og norske fartøy under 15 meter. Data fra Fiskeridirektoratets kontrollvirksomhet, vaktlogg på FMC og lønnsomhetsundersøkelse for fiskeflåten er unntatt offentligheten, jf. forvaltningsloven § 13.²⁶

Havressurslova § 49 gir NFD og Fiskeridirektoratet hjemmel og adgang, men ikke plikt, til å utveksle opplysninger med andre kontrollmyndigheter, samt politi og påtalemyndigheter, uten hinder av taushetsplikt, jf. første og annet ledd. Opplysningene må ha en naturlig sammenheng med NFDs og Fiskeridirektoratets oppgaver etter havressurslova, men kan også omfatte opplysninger gitt med hjemmel i andre lover, for eksempel deltakerloven.²⁷ Formålet er å effektivisere samarbeidet om ressurskontrollen gjennom behov for utveksling av ulike opplysninger.

Overordnet vurdering av fiskerinæringen

Fiskerinæringen leverer data om fartøy, fangst, fiskere, posisjoner og lønnsomhet til Fiskeridirektoratet. En stor del av materialet gjøres tilgjengelig via åpne løsninger som direktoratets statistikkbank, Yggdrasil og API-er, bortsett fra sensitive opplysninger i statistikkbanken som krever søknadsinnvilgelse.

Hvilke data som rapporteres inn:

- **Fiskeridirektoratet** mottar data fra næringsaktørene om fartøy og fiskermanntall, der fartøyregistret gir oversikt over eierforhold, konsesjoner, deltakeradgang, fangst og kvoter, mens fiskermanntallet gir oversikt over personer som har fiske som hoved- og binæring. Videre rapporterer norske og utenlandske fartøy over 10 meter posisjonsdata via VMS. I tillegg samles det inn fangstdata (landings-/sluttsedler) og årlige lønnsomhetsdata om drift og arbeidsinnsats i fiskeflåten.

²⁶ Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven). Oversikt over åpne og sensitive data finnes på Fiskeridirektoratet sine hjemmesider.

²⁷ Ot.prp. nr. 20 (2007–2008) s. 216.

- **Kystvakten** mottar redskapsdata fra fritids- og yrkesfiskere gjennom Barentswatch-tjenesten FiskInfo. Her registeres faststående redskaper, opphaling, røktet redskap og tapte redskap.²⁸

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom offentlige initiativ:

- **Fiskeridirektoratet** publiserer en stor del av dataene gjennom sin statistikkbank, der offentlig data kan lastes ned fritt mens sensitive opplysninger krever søknad. Et eksempel er landings- og sluttseddeldata som publiseres på Fiskeridirektoratets hjemmeside både som forvaltningsdata og offisiell statistikk. Fangstmeldinger som rapporteres gjennom ERS publiseres med en måneds forsinkelse av hensyn til forretningsinteresser. Landsmeldinger fra fartøy under 15 meter, som rapporteres via ERS eller Kystfiskeappen, er foreløpig ikke tilgjengelig på grunn avklaringer rundt personvern. Dataene som publiseres inneholder heller ikke personopplysninger.²⁹ Ellers gjøres mesteparten av dataene tilgjengelig via kartløsningen Yggdrasil, som gir en oversikt over blant annet fiskerier, API-katalogen, som gir inngang til både fiskeri- og akvakulturdatabaser, samt datadelingsplattformen Barentswatch. Posisjonsdata fra norske fartøy over 15 meter publiseres åpent så langt det lar seg gjøre.
- **Kystvakten** gjør redskapsdata tilgjengelig gjennom Barentswatch-tjenesten FiskInfo. Her vises faststående bruk i sjøen, som liner, garn og teiner, i et kart som Kystvaktssentralen oppdaterer kontinuerlig. Kartet er åpent for alle, men bare fiskere har tilgang til informasjon om hvilket fartøy som har satt redskapen.³⁰
- **BarentsWatch** er en offentlig fellesløsning som samler inn og tilgjengeliggjør data fra flere etater, blant annet Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Veterinærinstituttet, Kystverket og Miljødirektoratet. Dataene gjøres tilgjengelige både gjennom visuelle kartløsninger, samt nedlastbare filer og via API. Barentswatch publiserer blant annet data fra Fiskeridirektoratet og Kystvakten. Løsningen tilbyr tjenester rettet mot fiskerinæringen, som FiskInfo.
- **Havforskningsinstituttet** er Norges største marine forskningsinstitusjon og leverandør av data om marine ressurser og miljø. Instituttet drifter Norsk marint datasenter (NMD), en nasjonal datasentral for profesjonell håndtering av marine miljø- og fiskeridata.³¹

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom private initiativ:

- **Ocean Data Platform** en skybasert dataplattform som er laget av stiftelsen HUB Ocean for å samle, standardisere og tilgjengeliggjøre store mengder havrelaterte data på tvers av sektorer. Plattformen inneholder oseanografiske og maritime data fra industri, myndigheter, vitenskap og publikum.³²

Vurdering av digital modenhet:

Fiskerinæringen rapporterer i dag i hovedsak digitalt gjennom standardiserte meldingssystemer, som fangstdagbok (ERS), posisjonsrapportering (VMS) og landings- og sluttsedler.³³ Disse meldingene sendes elektronisk fra fartøy eller mottaksledd til Fiskeridirektoratet, og sikrer en løpende og

²⁸ Barentswatch (2023). *Rapportering av redskap*. Tilgjengelig [her](#).

²⁹ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Åpne data: elektronisk rapportering (ERS)*. Tilgjengelig [her](#).

³⁰ Barentswatch (u.å.). *FiskInfo*. Tilgjengelig [her](#).

³¹ Havforskningsinstituttet. (u.å.). *Norsk marint datasenter (NMD)*. Tilgjengelig [her](#).

³² OPS Sjømat. (2023). *Deler store mengder data fra norsk sjømatnæring*. Tilgjengelig [her](#).

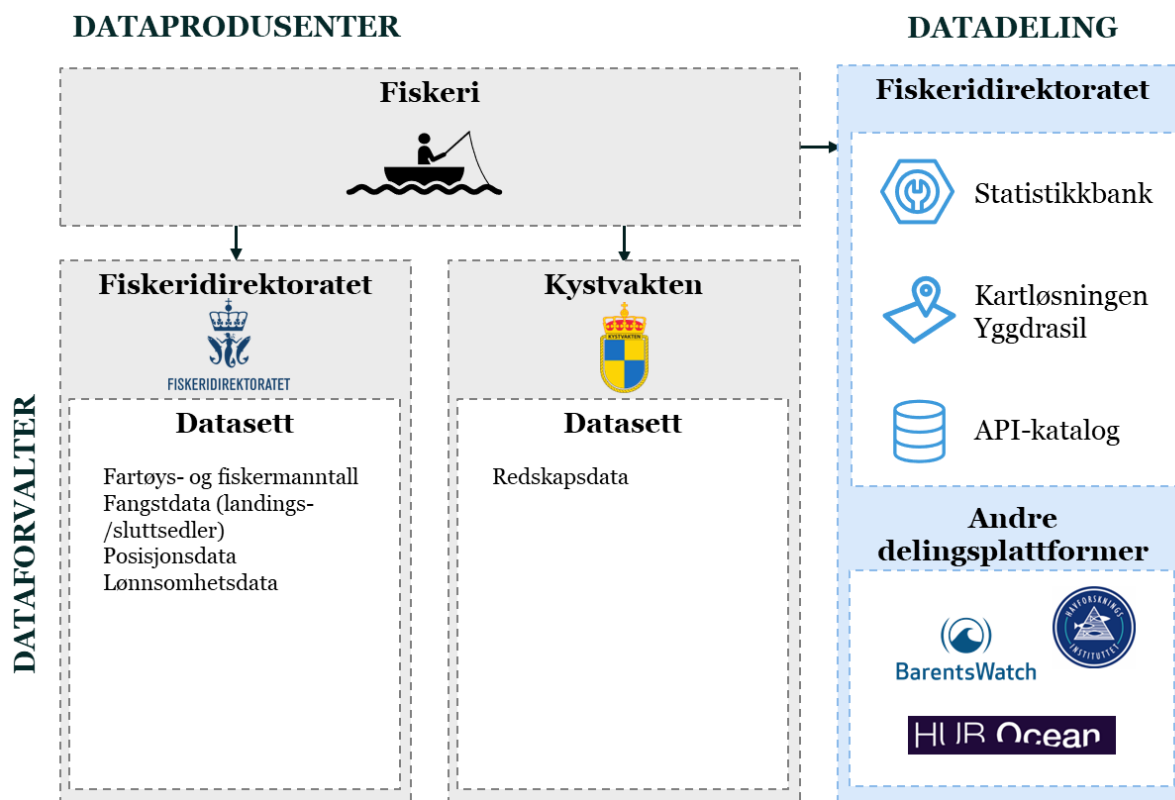
³³ Fiskeridirektoratet (u.å.). *Skjema og søknad*. Tilgjengelig [her](#).

strukturert strøm av data. Enkelte rapporteringsprosesser, som søknader om konsesjoner eller spesifikke hendelsesmeldinger, krever fortsatt mer manuell innsending. Samlet vurderes fiskerinæringen til å ha en middels til middels høy digital modenhet, ettersom systemene er godt standardisert og pålagt gjennom forskrift, men graden av automatisering og integrasjon med næringens egne systemer fortsatt er begrenset.

Vurdering av deling:

Mesteparten av dataen som samles inn gjennom opplysninger som fiskerinæringen sender inn blir tilgjengeliggjort gjennom Fiskeridirektoratets kanaler. Det er noen datasett som er klassifisert som sensitiv data, hvorav forskere kan søke om tilgang til for forskningsformål. Tilgjengeliggjøringen av offentlig data forekommer gjennom Fiskeridirektoratets nettside der tall og analyser presenteres. I tillegg til statistikkbanken har direktoratet en egen API-katalog, der nye API-er publiseres for å sikre effektiv datadeling med datakonsumenten. Totalt sett fremstår delingspraksisen som godt utviklet, med balansert tilgang mellom åpenhet og hensynet til forretnings- og personvern.

Figur 2-1. Fremstilling av rapportering av data fra fiskerinæringen, samt tilgjengelige kanaler for deling av data. Kilde: Menon Economics.

2.2.2. Akvakulturnæringen

Akvakulturnæringen reguleres av akvakulturloven med tilhørende forskrifter for produksjon, drift og vilkår for oppdrett av akvatiske dyr, samt matloven,³⁴ dyrevelferdsloven³⁵ og forurensningsloven³⁶ med tilhørende forskrifter når det gjelder henholdsvis mattrygghet, fiskehelse og forurensning.

³⁴ Lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven)

³⁵ Lov om dyrevelferd (dyrevelferdsloven)

³⁶ Lov om vern mot forurensning og om avfall (forurensningsloven)

Akvakulturloven ligger under NFD. Ansvarer for matloven er delt mellom NFD, landbruks- og matdepartementet (LMD) og helse- og omsorgsdepartementet. Ansvarer for dyrevelferdsloven er delt mellom NFD og LMD, men ansvaret for akvatiske dyr og sjøpattedyr ligger hos NFD.³⁷

Akvakulturnæringen er underlagt omfattende rapporteringsforpliktelser som dekker alle hovedtyper av rapporteringsforpliktelser, herunder løpende månedlig rapportering av drift og produksjon, hendelsesbasert rapportering ved sykdom og rømming, kontinuerlig journalføring av driftsaktiviteter, samt søknadsbasert rapportering ved miljøundersøkelser og driftsplaner.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene er månedlig biomasserapportering til Fiskeridirektoratet, ukentlig lakselusrapportering til Mattilsynet, kontinuerlig journalføring av driftsdata og fiskehelse, samt omfattende miljøovervåking gjennom B- og C-undersøkelser. Rapporteringskravene retter seg mot drift og produksjon, fiskehelse og fiskevelferd, samt miljøpåvirkning, og er hovedsakelig fastsatt i forskrift med hjemmel i akvakulturloven, matloven, dyrevelferdsloven og forurensningsloven.

Akvakulturdriftsforskriften

Akvakulturdriftsforskriften inneholder de mest sentrale kravene til løpende rapportering og journalføring innenfor akvakulturnæringen. Disse kravene sikrer kontinuerlig overvåking av drift og produksjon, og gir myndighetene nødvendig informasjon for tilsyn og ressursforvaltning.³⁸ Den ble fastsatt av NFD med hjemmel i en rekke bestemmelser i akvakulturloven, matloven og dyrevelferdsloven.³⁹

Formålet med akvakulturdriftsforskriften er å fremme akvakulturnæringens lønnsomhet og konkurransekraft innenfor bærekraftig utvikling, samt bidra til verdiskaping langs kysten, jf. § 1 første ledd. Den skal også fremme god helse hos akvakulturdyr, makroalger og vannlevende planter, og sikre god fiskevelferd, jf. § 1 annet ledd. Videre skal forskriften forebygge og begrense forurensning og avfallsproblemer fra drift av akvakulturanlegg, jf. § 1 tredje ledd.

Akvakulturdriftsforskriften stiller krav om journalføring av driften av akvakulturanlegg i en driftsjournal, som skal være tilgjengelig for tilsynsmyndighetene i 4 år, jf. § 10 første ledd. Driftsjournalen skal minst inneholde oppdaterte opplysninger om akvakulturdyr og -produkter inn og ut av anlegget, inkludert opprinnelsessted og mottakssted, dødelighet per produksjonsenhet, og resultater fra helsekontroller: antall kontroller, prøveuttak, undersøkelser, diagnoser og behandlinger, jf. § 10 annet ledd.

For settefisk og kultiveringsfisk skal driftsjournalen også inneholde de oppdaterte opplysningene som angitt i akvakulturdriftsforskriften § 57 første ledd, i tillegg til daglig registrering av antall fisk, vekt, tilvekst, tetthet, dødelighet, samt fôrforbruk i kilogram og fôrtype på produksjonsenhetsnivå, jf. § 57 annet ledd. For stamfisk og matfisk kreves det at driftsjournalen inneholder oppdaterte opplysninger som angitt i § 41 på lokalitetsnivå og i § 42 på produksjonsenhetsnivå. For bløtdyr, krepsdyr, pigghuder, kappedyr og vannlevende planter skal driftsjournalen inneholde oppdaterte opplysninger som angitt i § 64.

For vare- og tjenesteprodusenter innenfor akvakulturnæringen gjelder det også krav om journalføring av aktiviteter i tilknytning til driften av akvakulturanlegg, som også skal være tilgjengelig for

³⁷ Delegering av myndighet til Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet etter lov om dyrevelferd.

³⁸ Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)

³⁹ Akvakulturloven §§ 1 til 6, 10 til 13, 17, 21, 22 og 24. Matloven §§ 7, 8, 14, 15 og 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Dyrevelferdsloven §§ 6, 8, 9, 12, 19, 23, 24 og 25, jf. [delegeringsvedtak 11. juni 2010 nr. 814](#).

tilsynsmyndighetene i fire år, jf. Akvakulturdriftsforskriften § 10 tredje ledd. Deres driftsjournal skal minst inneholde opplysninger om innehaver av akvakulturtillatelse og lokalitet, tid og sted, inkludert eventuell reiserute for aktivitet, og type aktivitet og hvordan den ble gjennomført, jf. § 10 tredje ledd siste punktum bokstav a til c.

Akvakulturdriftsforskriften stiller krav om månedlig rapportering fra akvakulturanlegg med matfisk og stamfisk i sjø om tidspunkt for brakklegging av lokalitet, fastsatt med hjemmel i akvakulturloven § 24. For hver produksjonsenhet i drift med fisk i sjø skal det i tillegg sendes inn opplysninger som angitt i § 44 første ledd bokstav a til i. Rapporteringen skal skje på den måten tilsynsmyndighetene bestemmer, jf. § 44 fjerde ledd. Fiskeridirektoratet har bestemt at månedlig driftsrapportering og biomasserapportering på merdnivå skal leveres med én rapport per lokalitet og én rapport per selskap, via skjema i Altinn til Fiskeridirektoratet. Ved samdrift skal det sendes inn felles rapport.

Fra akvakulturanlegg med stamfisk av laks, ørret, regnbueørret og rensefisk på land skal det årlig rapporteres til Fiskeridirektoratet følgende opplysninger på lokalitetsnivå for hver årsklasse: antall fisk strøket, inkludert antall hunner og antall hanner, tap (antall fisk og årsak), samt antall rognkorn, plommesekklarver eller yngel produsert, levert og eventuell restbeholdning, jf. Akvakulturdriftsforskriften § 45 første ledd. Opplysningene skal deles etter hver årsklasse og om fisken er satt ut vår eller høst, jf. § 45 annet ledd. I tillegg skal det årlig redegjøres på tillatelsesnivå for biologisk avstamming og opprinnelse, avlsmål, avlsmetode og seleksjonsintensitet, jf. § 45 tredje ledd. Ved samlokalisering av flere tillatelser, selv om innehaveren er den samme, skal den årlige rapporten vise hvilken tillatelse opplysningene gjelder, jf. § 45 fjerde ledd.

Fra akvakulturanlegg med settefisk skal det månedlig rapporteres til Mattilsynet om antall fisk, snittvekt og dødelighet for hver produksjonsenhet som er i drift med startfôringsyngel eller eldre fisk, jf. akvakulturdriftsforskriften § 58 første ledd. For akvakulturanlegg med kultiveringsfisk skal det meldes til Mattilsynet når anlegget tas i bruk, hvilken art som settes ut, og når anlegget er tømt for fisk, jf. § 58 tredje ledd.

Når det gjelder bløtdyr, krepsdyr, pigghuder, kappedyr og vannlevende planter, skal driftsdata årlig rapporteres til Fiskeridirektoratet, jf. akvakulturdriftsforskriften § 65 første punktum. Rapporten skal inneholde tidspunkt for når akvakulturanlegget ble tatt i bruk eller planlegges tatt i bruk, art(er), beholdning i form av antall eller biomasse, årsklasse og planlagt tidspunkt for høsting, jf. § 65 annet punktum.

Andre løpende rapporteringskrav

Forskrift om bekjempelse av lakselus i akvakulturanlegg stiller krav om ukentlig rapportering om forekomst av lakselus, inkludert informasjon om blant annet behandling mot lakselus og sjøtemperatur, på eget skjema til Mattilsynet, jf. § forskriftens 10. Forskriften er fastsatt av NFD med hjemmel i flere bestemmelser i matloven,⁴⁰ og har som forskriftsfestet formål å redusere forekomsten av lakselus slik at skadevirkningene på fisk i akvakulturanlegg og i ville laksefiskbestander minimaliseres, samt å redusere og bekjempe resistensutvikling hos lakselus, jf. forskriftens § 1.

Veileder for resultatrapportering fra forskningstillatelser stiller krav om årlig rapportering og publisering av resultater fra forskningstillatelse for akvakultur, med henvisning til akvakulturloven § 24 første ledd. Akvakulturloven § 24 gir NFD hjemmel til å fastsette forskrifter med opplysnings- og undersøkelsesplikter, samt krav om at pliktene skal utføres jevnlig, jf. akvakulturloven § 24 tredje ledd.

⁴⁰ Matloven §§ 7, 14, 15, 19 og 26

Ellers har denne lovbestemmelsen vært hjemmel for de ulike rapporteringsforpliktelsene nevnt ovenfor i forbindelse med løpende rapporteringskrav i henhold til akvakulturdriftsforskriften.

Forskrift om transport av akvakulturdyr stiller krav om at brønnbåter som transporterer levende fisk til eller fra akvakulturanlegg skal ha posisjonsrapporteringsutstyr i samsvar med forskrift om krav til utstyr og installasjon av posisjonsrapporteringsutstyr, jf. forskriftens § 9a første ledd. I tillegg skal det automatisk sendes melding om fartøyets posisjon til Fiskeridirektoratet hver halvtime, med opplysninger som angitt i § 9a annet ledd bokstav a til e. Når en brønnbåt har sendt automatiske posisjonsmeldinger fra samme posisjon i mer enn fire timer, kan meldingene deretter sendes én gang hver tolvte time frem til båten endrer posisjon igjen, jf. § 9a tredje ledd. Formålet er å fremme god helse hos akvatiske dyr og sikre god velferd hos fisk under transport.

Hendelsesbaserte rapporteringskrav

Det er en forskriftsfestet meldeplikt til Mattilsynet ved mistanke eller påvisning av listeført sykdom i EU 2016/429 vedlegg II, eller i den nasjonale sykdomslisten for akvatiske dyr i dyrehelseforskriften § 6 (med unntak av lakselus), jf. dyrehelseforskriften § 7.⁴¹ Forskriften skal fremme forebygging og bekjempelse av dyresykdommer som kan overføres til dyr eller mennesker, jf. § 1.

Det er en forskriftsfestet meldeplikt til Mattilsynet ved forhold som har medført alvorlige velferdsmessige konsekvenser for fisken, inkludert sykdom, skade eller svikt, jf. akvakulturdriftsforskriften § 14, fastsatt med hjemmel i akvakulturloven § 24. En likelydende varslingsplikt finnes i forskrift om transport av akvakulturdyr § 10.

Det er en forskriftsfestet meldeplikt til Mattilsynet ved all utlevering av reseptpliktig legemidler til dyr, herunder inkludert medisinfôr og fôr som er tilsatt koksidiostatika, jf. forskrift om melding av opplysninger om utleverte og brukte legemidler til dyr § 3. Forskriften er fastsatt med hjemmel i en rekke lover som er relevante innenfor akvakulturnæringen, herunder matloven, dyrevelferdsloven, dyrehelsepersonelloven, legemiddelloven, apotekloven.⁴² Det sentrale Mattilsynet spesifiserer i meldesystemet hva som er nødvendige og relevante opplysninger om forhold nevnt i tredje ledd, herunder bruk av kodeverk, jf. forskriftens § 3 femte ledd.

Det er en forskriftsfestet meldeplikt til Fiskeridirektoratet senest en kalendermåned før iverksettelse av samdrift, jf. akvakulturdriftsforskriften § 49 annet ledd, fastsatt med hjemmel i akvakulturloven § 24. Meldingen skal inneholde informasjon om hvilke lokaliteter, hvilke tillatelser og hvilke innehavere som inngår i samdriften, samt opplysning om hvilken ideell andel av fisken som er knyttet til de ulike tillatelsene, jf. akvakulturdriftsforskriften § 49 annet ledd bokstav a og b.

Det er forskriftsfestet meldeplikt til Fiskeridirektoratet ved mistanke eller kunnskap om at fisk rømmer, inkludert informasjon om gjenfangst, hvor det også skal meldes ifra til Statsforvalteren, jf. akvakulturdriftsforskriften §§ 38 og 39, fastsatt med hjemmel i akvakulturloven § 24.

⁴¹ Forskrift om dyrehelse (dyrehelseforskriften)

⁴² Matloven § 29 annet ledd, dyrevelferdsloven § 36, dyrehelsepersonelloven §§ 17 og 24 tredje og sjette ledd., legemiddelloven § 14 femte ledd og apotekloven § 5-5.

Søknadsbaserte rapporteringskrav

Akvakulturnæringen har omfattende søknadsbaserte rapporteringskrav, som dekker blant annet miljøundersøkelser og driftsplanlegging. Disse kravene sikrer at myndighetene får tilstrekkelig informasjon til å vurdere miljøpåvirkning og godkjenne driftsaktiviteter.

Søknad om klarering, utvidelse eller endring av lokalitet i sjø skal inneholde én eller flere rapporter fra en forundersøkelse utført i løpet av de siste tre årene før søknadsdato, jf. laksetildelingsforskriften § 8-9 første ledd.⁴³ Forskriften er fastsatt av NFD med hjemmel i en rekke bestemmelser i akvakulturloven, herunder inkluder akvakulturloven § 24.⁴⁴ Tidligere utført forundersøkelse eller miljøovervåking kan danne et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for søknad om klarering av lokalitet, jf. forskriftens fjerde ledd. Forundersøkelsen skal utføres av et uavhengig organ med dokumentert relevant faglig kompetanse, jf. femte ledd. Formålet med miljøovervåking er å sikre bærekraftig drift ved å kartlegge tilstanden under og rundt anleggene, etterleve nasjonale og regionale miljøkrav, og sikre god økologisk og kjemisk tilstand i vann.

Forundersøkelsen skal utføres i samsvar med NS 9410:2016 Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg, eller tilsvarende internasjonal standard eller anerkjent norm. Den skal minst inneholde: kartdokumentasjon, partikkelanalyse for å beskrive bunnsubstratet, strømmålinger, hydrografimålinger i hele vannsøylen på den dypeste stasjonen i overgangssonen og eventuelle dypområder med risiko for oksygenmangel utenfor overgangssonen, undersøkelse av kjemiske og sensoriske parametere etter metodikken for B-undersøkelse (jf. akvakulturdriftsforskriften § 40a), bunndyrsundersøkelser etter metodikken for C-undersøkelse (jf. akvakulturdriftsforskriften § 40b) på minst tre stasjoner, jf. laksetildelingsforskriften § 8-9 annet ledd bokstav a til f. I tillegg til dette, skal den inneholde en analyse av sedimentprøver fra minst to av de nevnte stasjonene for å fastslå om og i hvilken grad sedimentene inneholder stoffer som kan bli sluppet ut og som enten er nevnt i vannforskriften vedlegg VIII C eller D nr. 2, eller identifisert som vannregionspesifikke i samsvar med veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann, jf. § 8-9 annet ledd bokstav g.

Alle akvakulturanlegg for fisk i sjø har også plikt til å overvåke effekten av utslipp på områdene under og rundt anlegget, etter at søknad om klarering, utvidelse eller endring av lokalitet er blitt godkjent, jf. akvakulturdriftsforskriften §§ 40a og 40b. Formålet med dette er å sikre at miljøpåvirkningen til enhver tid er forsvarlig og bærekraftig, på enkeltlokaliteter og i regionen. B-undersøkelsen er en standardisert bløtbunnsundersøkelse, som gir en kostnadseffektiv og kontinuerlig overvåking av bunnforholdene rett under og nær anlegget, og måler den organiske belastningen fra virksomheten. Undersøkelsen skal gjennomføres regelmessig og risikobasert. Fiskeridirektoratet er ansvarlig myndighet for B-undersøkelsen. C-undersøkelsen er en mer omfattende bløtbunnsundersøkelse, hvor bunntilstanden fra anleggssonen og ut i overgangssonen kartlegges. Denne analysen omfatter kjemiske og fysiske sedimentparametere, bunndyrrikdom og hydrografiske forhold. Statsforvalteren har ansvar for C-undersøkelsen. I tillegg til dette, kan det være behov for å andre miljøundersøkelser, som strand- og strømundersøkelser, utbredelsesmodellering av utslipp eller visuelle undersøkelser med video/ROV.

Alle akvakulturanlegg for fisk i sjø må til enhver tid ha en gyldig og forhåndsgodkjent driftsplan, jf. akvakulturdriftsforskriften § 40 første ledd, fastsatt med hjemmel i akvakulturloven § 24. Ved samdrift skal det utarbeides en felles driftsplan, jf. akvakulturdriftsforskriften § 40 første ledd annet punktum. For matfisk og stamfisk av laks, ørret, regnbueørret og torsk, skal driftsplanen for de to neste kalenderårene minst vise hvilke lokaliteter det planlegges å sette ut fisk på, tidspunkt for utsett og antall

⁴³ Forskrift om tillatelse til akvakultur for laks, ørret og regnbueørret (laksetildelingsforskriften)

⁴⁴ Akvakulturloven § 1, 2, 4-11, 16, 19, 24, 26 og 33a.

fisk, samt hvilke tillatelser utsett for dersom lokaliteten har flere tillatelser, jf. annet ledd. I tillegg skal driftsplanen opplyse om tidsrom for brakklegging, eventuell oppbevaring av rensefisk, flytting av fisk til andre lokaliteter, og hvilke lokaliteter som eventuelt ikke planlegges brukt, jf. annet ledd. Driftsplanen skal sendes til Fiskeridirektoratet for godkjenning. Fiskeridirektoratet skal, i samråd med Mattilsynet, fatte vedtak om godkjenning av den delen av planen som gjelder første året, jf. femte og sjette ledd. Mattilsynet kan nekte godkjenning dersom hensynet til fiskehelse tilsier det, jf. sjette ledd. Ved vesentlige endringer i forhold til godkjent del av planen, skal endringene snarest sendes til Fiskeridirektoratet for godkjenning, jf. syvende ledd.

Rapporteringskrav i enkeltvedtak eller ved tildeling av tillatelser

Akvakulturnæringen har omfattende hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom enkeltvedtak eller ved tildeling av tillatelser. Disse hjemlene gir tildelings- og tilsynsmyndigheter fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til den enkelte virksomhets behov og risikoprofil.

Akvakulturloven § 24 gir tildelings- og tilsynsmyndighet en vid og generell hjemmel for å pålegge opplysnings- og undersøkelsesplikt, så lenge det anses som "nødvendig for at tildelings- og tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven". Matloven § 14 gir tilsynsmyndighet tilsvarende hjemmel for å pålegge opplysnings- og rapporteringsplikt relatert til fiskehelse, og forurensningsloven §§ 49 og 51 gir forurensningsmyndighet tilsvarende hjemmel til å pålegge opplysnings- og undersøkelsesplikt relatert til miljøet. Dyrevelferdsloven § 19 gir tilsynsmyndigheten tilsvarende hjemmel for å pålegge opplysnings- og rapporteringsplikt relatert til fiskevelferd.

Laksetildelingsforskriften § 3-2 annet ledd gir tildelingsmyndighet en vid og generell hjemmel til å fastsette nærmere betingelser og vilkår for tildeling av akvakulturtillatelser for matfisk i sjø. Tilsvarende hjemler finnes for havbruk til havs (laksetildelingsforskriften § 4-1 annet ledd).

Akvakulturnæringen har omfattende hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom forskrift eller enkeltvedtak. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke utfordringene knyttet til akvakulturaktiviteter.

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

For å sikre at en rapporteringshjemmel fastsatt i eller i medhold av akvakulturloven overholdes, kan Fiskeridirektoratet ilegge løpende tvangsmulkt inntil rapporteringsforpliktelsen er oppfylt, jf. akvakulturloven § 27 og forskrift om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtredelse av akvakulturloven. For matlovens vedkommende er dette regulert av matloven § 26. For dyrevelferdslovens vedkommende er dette regulert av dyrevelferdsloven § 35.

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer en rapporteringshjemmel fastsatt i eller i medhold av akvakulturloven, kan pålegges overtredelsesgebyr i medhold av akvakulturloven § 30 og forskrift om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtredelse av akvakulturloven, jf. også for eksempel akvakulturdriftsforskriften §

69. For matlovens vedkommende er det ingen adgang til å ilegge overtredelsesgebyr, men det er foreslått tilføyd ved en ny § 26a i matloven virkning 1. januar 2027. Dyrevelferdsloven § 30 inneholder imidlertid adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer en rapporteringshjemmel fastsatt i eller i medhold av akvakulturloven §§ 4, 5, 10, 12–14, 17, 19, 22–25, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, dersom forholdet ikke rammes av strengere straffebestemmelse, jf.

akvakulturloven § 31 første ledd. Grov overtredelse av første ledd straffes med bot eller fengsel inntil 2 år eller begge deler, om ikke strengere straffebestemmelse får anvendelse, jf. akvakulturloven § 31 annet ledd. For matlovens vedkommende er dette regulert av matloven § 28. For dyrevelferdslovens vedkommende er dette regulert av dyrevelferdsloven § 37.

Deling av akvakulturdata

Akvakulturforvaltningen har etablerte ordninger for deling av akvakulturdata som balanserer offentlighetsprinsippet med hensynet til forretningssensitive opplysninger. Regelverket gir tilsynsmyndighetene hjemmel til å utveksle informasjon med andre myndigheter for å sikre effektiv kontroll og tilsyn.

Akvakulturregisteret, register for miljødata (B-undersøkelser, C-undersøkelser, strømmålinger, strandsonundersøkelse og annen type undersøkelse), register for driftsplansøknader, rømmingsmeldinger og kartdata akvakultur er offentlige data, med unntak for sensitive opplysninger. Register for biomassedata, statistikkundersøkelse for akvakultur og lønnsomhetsundersøkelse for produksjon av laks og regnbueørret er unntatt offentligheten, jf. forvaltningsloven § 13.⁴⁵

Akvakulturloven § 25a gir tildelings- og tilsynsmyndighet hjemmel til å kunne utveksle, altså gi og få, opplysninger med kontrollmyndigheter, politimyndigheter eller påtalemyndigheter dersom avgivelsen har sammenheng med deres oppgaver etter loven, uten hensyn til taushetsplikt. Matloven § 23 siste ledd inneholder liknende hjemmel, som gir tilsynsmyndigheten rett til å kunne kreve opplysninger fra andre offentlige myndigheter, uten hensyn til taushetsplikt. Akvakulturloven § 31 a legger opp til samordnet tilsyn og illeggelse av reaksjoner eller sanksjoner innfor akvakulturnæringen.

Matloven § 27 gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å gi relevant informasjon til allmennheten når "forbruker- eller andre samfunnshensyn taler for det" (annet ledd). I tillegg har de både en hjemmel og en plikt til å informere allmennheten om relevant informasjon de besitter, dersom det er "mistanke om at det kan oppstå fare for menneskers eller dyrs helse knyttet til inntak av næringsmidler eller fôr" (første ledd). Formålet er å sikre at allmennheten får informasjon om mulig fare, slik at samfunnet og den enkelte kan innrette seg og ta de nødvendige forholdregler.

Dyrevelferdsloven har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr, jf. § 1. Dyrevelferdsloven § 36 gir tilsynsmyndigheten hjemmel til å opprette nye eller knytte seg til eksisterende dataregistre når det er nødvendig av hensyn til lovens formål, eller når det er nødvendig for å oppfylle internasjonale avtaler som Norge har inngått. Myndigheten til å fastsette forskrifter med plikt til å gi opplysninger til registre er delegert til NFD og Landbruks- og matdepartementet.⁴⁶

Overordnet vurdering av akvakultur

Akvakulturdata rapporteres inn til flere myndigheter fra næringsaktørene. Fiskeridirektoratet mottar blant annet biomasse og rømmingshendelser, mens Mattilsynet med ansvar for mattrygghet, dyrevelferd og eksportkontroll mottar data innen sine områder. Mesteparten av dataen som rapporteres inn til de ulike forvalterne gjøres tilgjengelig for offentligheten gjennom digitale løsninger som kart, delingsplattformer og portaler. Unntaket er noe biomassedata som rapporteres til

⁴⁵ Oversikt over åpne og sensitive data på Fiskeridirektoratet sine hjemmesider

⁴⁶ Forskrift 11. juni 2010 nr. 814 om delegering av myndighet til Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet etter lov om dyrevelferd

Fiskeridirektoratet, som er unntatt offentlighet, og sensitiv data i direktoratets statistikkbank krever innvilget søknad.⁴⁷

Hvilke data som rapporteres inn:

- **Fiskeridirektoratet** mottar data om akvakulturregisterdata (tillatelser, lokaliteter og eierskap), biomasse (månedlig rapportering av stående biomasse), rømmingshendelser, lønnsomhet, samt miljødata fra akvakulturanlegg.
- **Mattilsynet** får data som berør fiskehelse, velferd og mattrygghet. Dette omfatter rapportering om blant annet velferdshendelser og sykdom, rapportering av lakselus og behandlinger, årlig planer for drift, rapportering om slakt, biomasse og dødelighet på settefisk, samt rensefiskdata.

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom offentlige initiativ:

- **Fiskeridirektoratet** deler store deler av sine data gjennom direktoratets statistikkbank, API-katalog, kartløsning Yggdrasil og Barentswatch. Offentlig data kan lastes ned fritt, mens sensitive opplysninger krever særskilt søknad.
- **Mattilsynet** tilgjengeliggjør deler av sine datasett via Datanorge og Barentswatch Fiskehelse. Her publiseres blant annet lakselusdata, lakselusbehandling og sykdomsdata.
- **BarentsWatch** er en offentlig fellesløsning som samler inn og tilgjengeliggjør data fra flere etater, blant annet Mattilsynet, Fiskeridirektoratet, Veterinærinstituttet, Kystverket og Miljødirektoratet. Dataene gjøres tilgjengelige både gjennom visuelle kartløsninger, samt nedlastbare filer og via API. Innen akvakulturnæringen tilbyr Barentswatch tjenester som Akvainfo, hvor man kan se informasjon om lokaliteter, maksimalt tillatt biomasse og miljøundersøkelser,⁴⁸ og FiskeInfo, som gir oversikt over forekomst av lakselus og tiltak mot lakselus.⁴⁹

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom private initiativ:

- **AquaCloud** er en bransjedrevet datadelingsplattform innen norsk oppdrett. Initiativet er forankret i NCE Seafood Innovation Cluster og samler store oppdrettsselskaper for å dele og standardisere data. Plattformen mottar data knyttet til produksjon, fiskehelse, velferd og miljø fra oppdrettsnæringen.⁵⁰
- **DigiSjømat** er en kommende delingsplattform som skal gjøre det enklere og tryggere å utveksle data i sjømatnæringen.⁵¹ Plattformen er et initiativ fra Sjømat Norge. Foreløpig ser de for seg at dataeier kan selv bestemme hvorvidt data skal deles, for eksempel med offentlige aktører eller ikke.
- **Ocean Data Platform:** Den skybaserte dataplattformen Ocean Data Platform er laget stiftelsen HUB Ocean for å samle, standardisere og tilgjengeliggjøre store mengder havrelaterte data på tvers av sektorer. Plattformen inneholder oseanografiske og maritime data fra industri, myndigheter, vitenskap og publikum.⁵²

⁴⁷ Fiskeridirektoratet. *Oversikt over åpne og sensitive data*. (u.d.). Tilgjengelig [her](#).

⁴⁸ Barentswatch (2024). *Bedre kunnskap om havbruksnæringen*. Tilgjengelig [her](#).

⁴⁹ Barentswatch (2025). *Fiskehelse – forklaring og bruksanvisning*. Tilgjengelig [her](#).

⁵⁰ AquaCloud. (u.å.). *AquaCloud data plattform*. Tilgjengelig [her](#).

⁵¹ DigiSjømat (2025). *Velkommen til DigiSjømat*. Tilgjengelig [her](#).

⁵² OPS Sjømat. (2023). *Deler store mengder data fra norsk sjømatnæring*. Tilgjengelig [her](#).

Vurdering av digital modenhet:

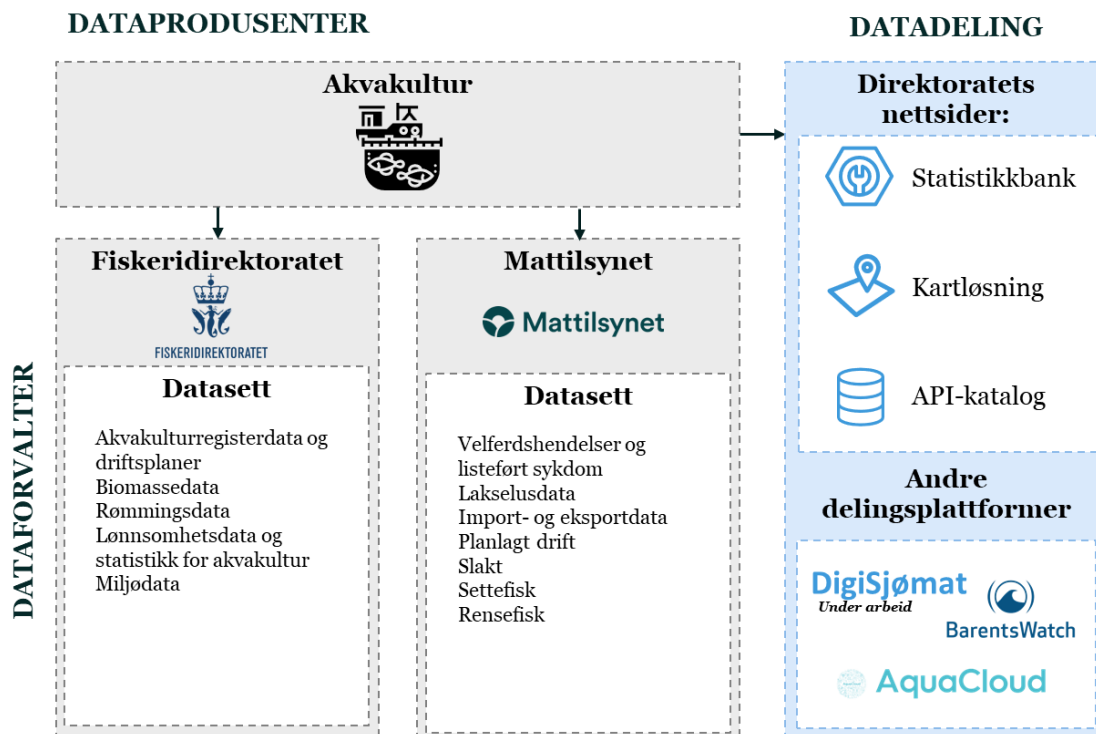
Aktører i akvakulturnæringen må rapportere til en rekke ulike myndigheter, og opplever at enkelte deler av forvaltningen ikke har kommet så langt i digitaliseringen. Mye av rapporteringen skjer gjennom Altinn, der næringen bruker betydelig tid på å legge inn data manuelt i offentlige systemer. Det finnes initiativer for mer automatisering og deling (f.eks. AquaCloud), men integrasjonen mellom næringens interne systemer og myndighetenes rapporteringsløsninger er fortsatt begrenset. Totalt vurderes akvakulturnæringen til middels til høy digital modenhet da det fortsatt er betydelig manuell innrapportering.

Vurdering av deling:

Mye av dataene som akvakulturnæringen rapporterer inn til myndighetene er fritt tilgjengelig, blant annet gjennom samarbeid med plattformer som BarentsWatch, noe som gjør informasjonen lett tilgjengelig for datakonsumentene. Lakselusdata, behandlinger og sykdomsoversikter er eksempler på åpne datasett. Samtidig har Fiskeridirektoratet enkelte datasett som er unntatt offentlighet, men som forskere kan søke tilgang til for forskningsformål.

I tillegg bidrar næringen selv gjennom bransjedrevne plattformer som AquaCloud, der selskaper deler og standardiserer produksjons- og helsedata. Samlet sett er det en bred tilgjengeliggjøring av data både gjennom offentlige og private initiativ, samtidig som det opprettholdes nødvendige unntak for forretnings- og konkurransesensitive opplysninger.

Figur 2-2. Fremstilling av rapportering av data fra akvakulturnæringen, samt tilgjengelige kanaler for deling av data. Kilde: Menon Economics.⁵³

⁵³ DigiSjømat er ennå ikke i drift, og deler derfor ikke data per i dag. Plattformen er under utvikling og planlagt lansert for deling av data fremover.

2.2.3. Petroleumsnæringen

Petroleumsnæringen reguleres hovedsakelig av petroleumsloven⁵⁴ med tilhørende forskrifter for blant annet leting etter og utvinning av petroleum på norsk kontinentalsokkel. Ansvar for petroleumsloven ligger hos Energidepartementet. Relevante forskrifter er petroleumsforskriften,⁵⁵ ressursforskriften,⁵⁶ styringsforskriften⁵⁷ og aktivitetsforskriften.⁵⁸

Petroleumsnæringen er underlagt særlig omfattende rapporteringsforpliktelser som dekker alle hovedtyper rapportering: omfattende rapporteringsforpliktelser av bore- og brønnaktiviteter, samt geologiske og geofysiske data, i tillegg til kontinuerlig journalføring av HMS-data og vedlikeholdsprogrammer, hendelsesbasert rapportering ved fare- og ulykkessituasjoner, samt søknadsbasert rapportering ved konsesjoner og utbyggingsplaner.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene inkluderer daglig rapportering av bore- og brønnaktivitet til Sokkeldirektoratet, kvartalsvis rapportering av petroleumssalg til Energidepartementet, årlig miljørapportering til Miljødirektoratet, samt omfattende konsekvensutredninger ved søknad om utbygging og drift. Rapporteringshjemlene er omfattende og dekker alle faser av petroleumsvirksomheten, fra leting, produksjon og avslutning, og retter seg mot sikkerhet, arbeidsmiljø, ytre miljø, tekniske forhold og økonomiske data.

Petroleumsforskriften og ressursforskriften

Petroleumsforskriften, fastsatt av Energidepartementet med hjemmel i petroleumsloven,⁵⁹ og ressursforskriften, fastsatt av Sokkeldirektoratet med hjemmel i petroleumsloven og petroleumsforskriften,⁶⁰ utgjør det sentrale regelverket for rapportering av petroleumaktiviteter på norsk kontinentalsokkel. Disse forskriftene etablerer omfattende krav til løpende rapportering som dekker alle faser av petroleumsvirksomheten, fra utforskning til produksjon og salg.

Petroleumsforskriften kommer til anvendelse overfor all petroleumsvirksomhet, som nevnt i petroleumsloven § 1-4, jf. også petroleumsforskriften § 1. Formålet med forskriften er å fastsette grunnleggende bestemmelser om undersøkelse og utvinning av petroleum. Ressursforskriften regulerer blant annet rapportering av undersøkelser i medhold av undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse til Sokkeldirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Forsvaret i Sokkeldirektoratets meldesystem for undersøkelser, jf. ressursforskriften § 6 første ledd, i tillegg til rapportering av bore- og brønnaktivitet, herunder inkludert geologiske og geofysiske data. Flere av hjemlene er tett knyttet til rapporteringshjemlene i petroleumsforskriften.

Petroleumsforskriften oppstiller omfattende krav til rapportering av bore- og brønnaktiviteter. Rettighetshaver plikter å underrette Sokkeldirektoratet om all bore- og brønnaktivitet, jf. petroleumsforskriften § 46. Etter ressursforskriften § 18 er det fastsatt at slik rapportering skal skje daglig. Rettighetshaver skal også rapportere om produsert volum og sammensetning av petroleum, herunder ved prøveutvinning og ved uttak av petroleum, jf. petroleumsforskriften § 48. Det innebærer at rettighetshaver kontinuerlig må overvåke og rapportere om forekomsten under utvinning, trykk- og

⁵⁴ Lov om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven)

⁵⁵ Forskrift til lov om petroleumsvirksomhet (petroleumsforskriften)

⁵⁶ Forskrift om ressursforvaltning i petroleumsvirksomhet (ressursforskriften)

⁵⁷ Forskrift om styring og opplysningsplikt i petroleumsvirksomhet og på enkelte landanlegg (styringsforskriften)

⁵⁸ Forskrift om utføring av aktiviteter i petroleumsvirksomheten (aktivitetsforskriften)

⁵⁹ Petroleumsloven §§ 2-1, 3-5 tredje ledd, 3-14, 4-8, 4-9 og 10-18.

⁶⁰ Petroleumsloven § 10-18 og petroleumsforskriften §§ 6 niende ledd, 46, 47, 48, 53, 79 og 86, jf. også delegeringsvedtak 15. mai 2009 nr. 512.

strømningsforhold, produserte eller injiserte volumer per brønn, sone og reservoar og komponentvis sammensetning av petroleum, som fastsatt i petroleumsforskriften § 27.

Etter petroleumsforskriften § 49 stilles det krav om kvartalsvis rapportering av de kvanta som er avhendet i kvartalet, hvem de er avhendet til, samt de priser som er oppnådd. Slik rapportering av salg av petroleum skal skje til Energidepartementet innen 15 dager etter utløpet av hvert kvartal. Rettighetshaver må også opplyse om kvanta som er brukt til egen videreproduksjon eller foredling.

Rettighetshaver skal årlig sende statusrapport for petroleumsfelt i produksjon, jf. petroleumsforskriften § 47. Rapporten skal sendes til Energidepartementet og Sökkeldirektoratet innen 15. oktober hvert år. Denne statusrapporten inngår også i rapporteringen til nasjonalbudsjettprosessen, som skal inneholde økonomiske selskapsdata, prosjekter, ressursvolum og prognoser for produksjon, kostnader og miljøutslipp, jf. petroleumsforskriften § 50a. Ressursforskriften § 35 inneholder tilsvarende hjemmel for den årlige statusrapporten, hvor rettighetshaver skal gi informasjon om utvinnings-, drifts- og måletekniske forhold på feltet.

Petroleumsforskriften § 23 fastsetter at rettighetshaver skal foreta en årlig rapportering av produserte mengder petroleum, herunder av olje, NGL, kondensat og gass, samt brenning og kaldventilering. Disse opplysningene skal innrapporteres til Energidepartementet med kopi til Sökkeldirektoratet i forbindelse med søknad til produksjonstillatelse for kommende år, innen 1. november. Søknaden om produksjonstillatelse skal også inneholde opplysninger om produserte og salgbare mengder petroleum. Slik søknad om produksjonstillatelse må sendes årlig for kommende kalenderår.

Forskriften gir også hjemmel for søknadsbasert rapportering av data. Ved søknad om utbygging og drift av petroleumsforkomster, må rettighetshaver legge ved en konsekvensutredning og en beskrivelse av utbyggingen (PUD), jf. petroleumsforskriften §§ 20 til 22a, jf. også petroleumsløven § 4-2. Dette må godkjennes før rettighetshaverne kan bygge ut et funn på norsk sokkel. Slik søknad skal sendes til Energidepartementet med kopi til Sökkeldirektoratet og Havindustritilsynet. Før produksjonsoppstart av nye petroleumsfelt kreves det at rettighetshaver sender statusrapport til Sökkeldirektoratet, jf. ressursforskriften § 32. Statusrapporten skal sendes innen ni uker før planlagt produksjonsstart, og inneholde beskrivelse av endringer etter at plan for utbygging og drift ble godkjent eller gitt fritak for.

Ved søknad om særskilt tillatelse til anlegg og drift av innretninger, må rettighetshaver også legge ved en konsekvensutredning og en beskrivelse av prosjektet (PAD), jf. petroleumsforskriften § 28 og 29, jf. også petroleumsløven § 4-3. PUD og PAD kan samles i ett dokument dersom dette vurderes som hensiktsmessig, og dette oversendes i elektronisk format til myndighetene.⁶¹

En annen sentral søknadsbasert rapportering er søknad om utvinningstillatelse for petroleumsvirksomhet. Etter petroleumsforskriften § 8 skal slik søknad sendes til Energidepartementet med kopi til Sökkeldirektoratet. Søknaden skal inneholde en rekke opplysninger, herunder angivelse av området det søkes for, opplysninger om søkerens virksomhet, økonomisk og geologisk evaluering og opplysninger om erfaring og teknisk kompetanse.

Ressursforskriften fastsetter at rettighetshaver skal sende geologisk og geofysisk materiale og dokumentasjon til Sökkeldirektoratet i forbindelse med den enkelte undersøkelsesaktiviteten, jf. ressursforskriften § 25 første ledd. Denne plikten omfatter alle data som er en naturlig del av prosesseringssekvensen, og som blir lagret og distribuert til rettighetshaver, jf. tredje ledd.

⁶¹ Veiledning for plan for utbygging og drift av en petroleumsforkomst (PUD) og plan for anlegg og drift av innretninger for utnyttelse av petroleum (PAD) datert 12. september 2022.

Sokkelddirektoratet kan også kreve å få tilsendt andre data og resultater i det formatet Sokkeldirektoratet bestemmer, jf. siste ledd. Rettighetshaver skal i tillegg sende Sokkeldirektoratet en statusrapport innen tre måneder med geofaglig materiale og dokumentasjon fra utvinningstillatelser ved tilbakelevering, oppgivelse, bortfall og utløp, jf. ressursforskriften § 27. Rettighetshaver skal også sende Sokkeldirektoratet alle innsamlede data i forbindelse med boreoperasjonen, såkalt brønndata, senest seks måneder etter boring, jf. ressursforskriften § 30.

Styringsforskriften

Styringsforskriften, fastsatt av Havindustritilsynet, Miljødirektoratet og Helsedirektoratet med hjemmel i petroleumsloven og andre relevante lover i relasjon til helse, miljø og sikkerhet (HMS),⁶² regulerer HMS-rapportering innenfor petroleumsvirksomheten. Forskriften etablerer både løpende rapporteringskrav og hendelsesbaserte meldeplikter som sikrer at myndighetene får nødvendig informasjon for tilsyn og kontroll. Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig styring og drift av petroleumsanlegg, samt å sikre at myndighetene får tilgang til nødvendig informasjon for tilsyn.

Styringsforskriften § 34 oppstiller en rekke rapporteringskrav til materiale og opplysninger som skal sendes til Miljødirektoratet. Denne bestemmelsen pålegger operatører å sende årlig rapport av det ytre miljøet, i henhold til Miljødirektoratets Retningslinjer for rapportering av petroleumsvirksomhet til havs (M-107). Rapporteringsfristen er 15. mars påfølgende år. Operatøren må også sende inn en rekke opplysninger til Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet, etter Retningslinjer for rapportering av radioaktive stoffer for petroleumsvirksomheten, jf. § 34 annet ledd.

Styringsforskriftens kapittel VIII inneholder en rekke rapporteringshjemler for konkrete HMS-hendelser. Ved fare- og ulykkessituasjoner skal operatøren sikre koordinert og umiddelbar varsel Havindustritilsynet per telefon, jf. styringsforskriften § 29. Dette gjelder for situasjoner som har ført til, eller under ubetydelig endrede omstendigheter kunne ha ført til, død, alvorlig og akutt skade, akutt livstruende sykdom, alvorlig svekking eller bortfall av sikkerhetsrelaterte funksjoner eller barrierer, og akutt forurensning. Dersom slik fare- og ulykkessituasjon er av mindre alvorlig eller mindre akutt karakter, kan operatøren gi skriftlig melding til Havindustritilsynet første arbeidsdag etter at situasjonen fant sted.

Ved ulykker som har medført død, alvorlig skade, arbeidsuførhet med fravær eller medisinsk behandling, skal arbeidsgiveren sende skriftlig melding til Havindustritilsynet, jf. styringsforskriften § 31. Varselet skal skje gjennom fastsatt Nav-skjema.

I tillegg til innrapportering av konkrete HMS-hendelser, oppstiller styringsforskriften §§ 19-21 krav til journalføring av data med betydning for helse, miljø og sikkerhet. Disse kravene innebærer at den ansvarlige skal sikre at inntrufne fare- og ulykkessituasjoner blir registrert, fulgt opp og undersøkt, for å hindre gjentakelse.

⁶² Havindustritilsynet: Petroleumsloven § 10-18, arbeidsmiljøloven §§ 1-3, 3-1, 5-2 og 18-5, brann- og eksplosjonsvernloven §§ 5, 6, 8, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28 og 43, produktkontrollloven §§ 4 og 8, el-tilsynsloven §§ 2, 10 og 12, samt forskrift om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg (rammeforskriften) §§ 29, 32, 46 og 68 første ledd bokstav a. Miljødirektoratet: Forurensningsloven §§ 9, 39 tredje ledd, 40 og 52b, produktkontrollloven § 8 siste ledd og rammeforskriften § 68 første ledd bokstav a. Helsedirektoratet: Helsepersonelloven §§ 16 andre ledd og 76 siste ledd, smittevernloven §§ 1-2 tredje ledd og 8-4, samt rammeforskriften § 68 første ledd bokstav a.

Aktivitetsforskriften

Aktivitetsforskriften, fastsatt av Havindustritilsynet, Miljødirektoratet, Helsedirektoratet og Mattilsynet,⁶³ regulerer rapportering knyttet til gjennomføring av konkrete petroleumsaktiviteter. Forskriften inneholder detaljerte bestemmelser om miljøovervåking, vedlikeholdsdokumentasjon og bore- og brønnaktiviteter som sikrer forsvarlig drift og kontroll.

Aktivitetsforskriften § 52 tredje ledd fastsetter at rettighetshaver skal foreta miljøovervåking av forurensing fra regulære utslipp, som skal rapporteres som beskrevet i Retningslinjer for miljøovervåking av petroleumsvirksomheten til havs (M-300). Rettighetshaver skal også rapportere om utslipp til ytre miljø, herunder utslipp av produsert vann, oljeholdig drenasjevann, annet oljeholdig vann og luft, jf. aktivitetsforskriften §§ 60 og 61. Slik miljørapportering gjøres til Miljødirektoratet.

Rettighetshaver skal også journalføre vedlikeholdsprogram for å forebygge sviktmodi som kan utgjøre en helse-, miljø eller sikkerhetsrisiko, jf. aktivitetsforskriften § 47. I journalen skal det inngå aktiviteter for overvåking av ytelse og teknisk bistand, som sikrer at sviktmodi som er under utvikling eller har inntrådt, blir identifisert og korrigert.

Etter aktivitetsforskriften § 84 stilles det krav til at operatører skal overvåke og samle inn bore- og brønndata for å verifisere brønnprognosene. Dette er sentralt for å eventuelt iverksette nødvendige tiltak og justeringer i brønnprogrammet. Operatører skal også utføre brønnkontroll og sikring av brønner etter aktivitetsforskriften §§ 86 og 88.

Adgang til å fastsette rapporteringskrav i forskrift eller enkeltvedtak

Petroleumsnæringen har omfattende hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom forskrift eller enkeltvedtak. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke utfordringene knyttet til petroleumsaktiviteter.

I tillegg til at petroleumsforskriften § 46 pålegger rettighetshaver å underrette Sjøkeldirektoratet om bore- og brønnaktiviteter, gir bestemmelsen også en generell hjemmel for Sjøkeldirektoratet til å "fastsette nærmere bestemmelser for bore- og brønnaktiviteter", herunder å pålegge operatørene ytterligere krav til "*søknader, dokumentasjon, datainnsamling, rapportering, tidsfrister m.v.*". Denne hjemmelen åpner for individuelle rapporteringskrav basert på operatørenes bore- og brønnaktiviteter, både ved leting, boring og andre brønnoperasjoner, inkludert produksjon og utvinning av petroleum. Etter petroleumsforskriften § 48 fjerde ledd kan Sjøkeldirektoratet også fastsette "*nærmere bestemmelser om rapportering*" for produsert petroleum, samt kreve rapportering av tilleggsopplysninger.

Petroleumsloven § 10-4 gir departementet adgang til å kreve overlevering av materiale og opplysninger som operatører "*har eller utarbeider vedrørende planlegging og gjennomføring av petroleumsvirksomhet*". Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å pålegge operatører spesifikke krav til å fremlegge opplysninger, på forespørsel fra departementet.

Med hjemmel i petroleumsloven § 10-1 tredje ledd om forsvarlig petroleumsvirksomhet, kan Energidepartementet ved "*særlige grunner*", ilegge operatører "*særlige vilkår for fortsettelse*" av

⁶³ Havindustritilsynet: Petroleumsloven § 10-18, arbeidsmiljøloven §§ 1-3, 2-2, 3-2, 3-3, 3-5, 4-2, 4-3, 4-5 og 4-6, samt rammeforskriften § 68 første ledd bokstav c. Miljødirektoratet: Forurensningsloven § 9, 40 og 42, samt rammeforskriften § 68 første ledd bokstav c. Helsedirektoratet: Helsepersonelloven §§ 16 andre ledd og 76 siste ledd, smittevernloven §§ 1-2 tredje ledd og 8-4, samt rammeforskriften § 68 første ledd bokstav c. Mattilsynet: Matloven §§ 16 og 23 og rammeforskriften § 68 første ledd bokstav c.

petroleumsvirksomheten. Departementet har også hjemmel i § 10-3 til å gi pålegg som er "*nødvendige for gjennomføringen*" av bestemmelsene i petroleumsnæringen. Det åpner for at departementet kan føre tilsyn og pålegge operatørene ytterligere rapporteringskrav, for å sikre at bestemmelsene innenfor petroleumsnæringen blir overholdt.

Petroleumsloven § 10-18 gir hjemmel for å gi "*forskrifter til utfylling og gjennomføring*" av petroleumsloven. Det kan blant annet innebære å sette krav for rettighetshavers plikt til å gjøre opplysninger om virksomhet offentlig tilgjengelig. Denne generalklausulen kan benyttes til å innføre nye rapporteringskrav innenfor petroleumsvirksomhet.

I forbindelse med tildeling av utvinningstillatelsene, skal aktørene inngå en standard avtale for petroleumsvirksomheten. Disse standardavtalene er individuelt vedtatt til den enkelte utvinningstillatelsen, hvor det skilles mellom avtale for nummererte områder (umodne områder) og forhåndsdefinerte områder (modne områder). Myndighetene kan i disse standardmalene for utvinningstillatelser fastsette individuelle rapporteringskrav for aktørene. Noen av forpliktelsene gjelder for alle slike tillatelser, mens andre er valgfrie alternativer.⁶⁴

Standardmalen for nummererte konsesjonsrunder

Standardmalen for nummererte konsesjonsrunder inneholder flere rapporteringsforpliktelser. For det første skal rettighetshaver innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, vedta om det skal bores en undersøkelsesbrønn i tråd med avtale for petroleumsvirksomhet artikkel 3.2, jf. standardmal punkt 4 bokstav c. Dersom ingen rettighetshavere ønsker å bore undersøkelsesbrønnen, vil utvinningstillatelsen bortfalle i sin helhet etter en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet. Dersom det fattes vedtak om boring av undersøkelsesbrønnen, videreføres utvinningstillatelsen. Rettighetshaver skal varsle departementet og Sjøkeldirektoratet om beslutning om å bore, jf. standardmal punkt 4 bokstav c.

Det skal sendes statusrapport til Sjøkeldirektoratet for fragitte områder senest innen tre måneder etter tilbakelevering, jf. standardmal punkt 4 bokstav i. Videre skal det sendes rapport til Energidepartementet og Sjøkeldirektoratet om gjenværende arbeidsforpliktelser og plan for oppfyllelse to år før den innledende perioden utløper, jf. punkt 4 bokstav h. I tillegg skal det gis skriftlig varsel om beslutninger vedrørende letebrønner til Energidepartementet med Sjøkeldirektoratet på kopi, innen en spesifisert tidsramme fra tildelingsdatoen. Dette er et valgfritt alternativ, jf. punkt 4 bokstav c.

I tillegg skal operatøren gjennom en risikoanalyse i tråd med styringsforskriften synliggjøre de miljøvurderinger som ligger til grunn for dimensjonering av beredskap mot akutt forurensning, jf. også aktivitetsforskriften og standardmal punkt 5, samt for iverksettelse av sannsynlighetsreduserende tiltak. Miljøvurderingen skal også omfatte en vurdering av konsekvensene av de operasjonelle utslippene under leteboring.

Rettighetshaverne pålegges også å kartlegge og rapportere funn av skipsvrak og andre kulturminner som kan bli påvirket av aktivitet i de aktuelle blokkene, jf. standardmal punkt 5. I samarbeid med kulturminneforvaltningen skal det sikres at slike kulturminner ikke skades av petroleumsaktiviteten.

⁶⁴ Beskrivelsene om dette baserer seg på de någjeldende standardmalene. Det tas derfor forbehold om at det tidligere kan ha blitt tildelt standardmaler med andre rapporteringsforpliktelser enn de som kommer frem av disse beskrivelsene, basert på eldre standardmaler.

Rettighetshaverne skal også kartlegge og rapportere eventuelle forekomster av korallrev og andre verdifulle bunnsamfunn, inkludert viktige tobishabitater, som kan bli berørt ved petroleumsaktivitet i de aktuelle blokkene, jf. standardmal punkt 5. De må sørge for at slike forekomster ikke nedslammes, tildekkes eller skades av petroleumsaktiviteten.

Videre skal rettighetshaverne kartlegge og rapportere mulige forekomster av korallrev og andre verdifulle bunnsamfunn, inkludert viktige tobishabitater, som kan bli berørt av petroleumsaktivitet i blokkene. De må sørge for at slike forekomster ikke tildekkes eller skades av petroleumsvirksomheten.

Standardmalen for forhåndsdefinerte områder

Standardmalen for forhåndsdefinerte områder inneholder også flere rapporteringsforpliktelser. For det første skal rettighetshaver innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, vedta om det skal bores en undersøkelsesbrønn i tråd med avtale for petroleumsvirksomhet artikkel 3.2. Dersom ingen rettighetshavere ønsker å bore undersøkelsesbrønnen, vil utvinningstillatelsen bortfalle i sin helhet etter en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet.

Dersom det fattes vedtak om boring av undersøkelsesbrønnen, videreføres utvinningstillatelsen. Rettighetshaver skal deretter varsle departementet og Sökkeldirektoratet om beslutning om å bore etterforskningsbrønn innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, jf. standardmal punkt 4 bokstav b. Det er også inntatt en mulighet til å fastsette forpliktelser for rettighetshaveren innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet i fasen før, jf. punkt 4 bokstav a.

Rettighetshaver skal deretter innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, ta stilling til om det skal fattes beslutning om konkretisering (BOK), jf. standardmal punkt 4 bokstav c. Videre skal rettighetshaver innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, ta stilling til om det skal utarbeides en utbyggingsplan for forekomsten (BOV), jf. punkt 4 bokstav d. Veilederen⁶⁵ beskriver forventninger til samhandling og dokumentasjon mellom rettighetshavere og myndigheter i planleggingsfasen. Rettighetshaverne skal informere myndighetene ved BOK, BOV og eventuell konseptvalg om dette skjer før BOV. Dette skal sikre effektiv myndighetsbehandling av endelige planer. Etter 2013 er Sökkeldirektoratets tilbakemeldinger til rettighetshaverne ved BOK og BOV blitt mer formalisert, og inneholder forventninger som bør hensyntas frem mot prosjektsanksjonering. I denne fasen etterspør Sökkeldirektoratet også vurderinger knyttet til prosjektmodning og gjennomføring, for å øke bevisstheten om temaet tidlig i prosjektutviklingen.

Rettighetshaver skal innen en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet, vedta om det skal innsendes en utbyggingsplan for den/de aktuelle forekomsten(e) til departementet for godkjenning, jf. punkt 4 bokstav e. Dersom utbyggingsplan ikke innsendes, vil utvinningstillatelsen bortfalle i sin helhet etter en spesifisert og valgfri tidsramme fra tildelingstidspunktet.

I tillegg skal operatøren gjennom en risikoanalyse i tråd med styringsforskriften synliggjøre de miljøvurderingene som ligger til grunn for dimensjonering av beredskap mot akutt forurensning, jf. også aktivitetsforskriften og standardmal punkt 5, samt for iverksettelse av sannsynlighetsreduserende tiltak. Miljøvurderingen skal også omfatte en vurdering av konsekvensene av de operasjonelle utslippene under leteboring.

⁶⁵ Veiledning for plan for utbygging og drift av en petroleumsforekomst (PUD) og plan for anlegg og drift av innretninger for utnyttelse av petroleum (PAD) datert 12. september 2022, se særlig punkt 3.

Rettighetshaverne pålegges også å kartlegge og rapportere funn av skipsvrak og andre kulturminner som kan bli påvirket av aktivitet i de aktuelle blokkene, jf. standardmal punkt 5. I samarbeid med kulturminneforvaltningen skal det sikres at slike kulturminner ikke skades av petroleumsaktiviteten.

Rettighetshaverne skal også kartlegge og rapportere eventuelle forekomster av koralrev og andre verdifulle bunnsamfunn, inkludert viktige tobishabitater, som kan bli berørt ved petroleumsaktivitet i de aktuelle blokkene, jf. standardmal punkt 5. Det må sikres at slike forekomster ikke nedstammes, tildekkes eller skades av petroleumsaktiviteten.

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

Petroleumsloven inneholder flere hjemler for å håndheve brudd på bestemmelser, herunder brudd på rapporteringshjemler. Rettighetshavere og andre som deltar i petroleumsvirksomhet, plikter å etterleve loven, forskrifter og enkeltvedtak, samt å påse at lovens bestemmelser blir overholdt, jf. petroleumsloven § 10-6.

For rettighetshavere som er ilagt pålegg, kan myndigheten som ga pålegget fastsette løpende tvangsmulkt for hver dag som går etter utløpet av gjennomføringsfristen for pålegget, inntil pålegget er oppfylt, jf. petroleumsloven § 10-16. Myndighetene har her mulighet til å ilegge pålegg for brudd på rapporteringshjemmel, hvor oversittelse av rapporteringsplikt sanksjoneres med tvangsmulkt. Ved alvorlige eller gjentatte overtredelser, kan departementet også pålegge midlertidig stand i virksomheten, eller tilbakekallelse av gitt tillatelse, jf. petroleumsloven §§ 10-13 10-16 tredje ledd.

Petroleumsloven § 10-17 regulerer straff for overtredelse av bestemmelser eller vedtak truffet i medhold av petroleumsloven. Her fremgår det at "forsettlig eller uaktsom overtredelse" straffes med bøter eller fengsel inntil 3 måneder. Fengsel inntil 2 år kan anvendes under "særlig skjerpede omstendigheter". Dersom overtredelsen rammes av strengere straffebud, fremgår det av § 10-17 at det strengere straffebudet går foran.

Deling av petroleumsdata

Etter petroleumsloven § 10-4 skal materiale og opplysninger som er utarbeidet ved planlegging eller gjennomføring av petroleum, være tilgjengelig i Norge.

Saksbehandling og taushetsplikt av opplysninger reguleres i petroleumsforskriften § 85. Denne forskriftsbestemmelsen inneholder flere viktige bestemmelser som avviker fra ordinære forvaltningsregler. Etter § 85 første ledd kommer forvaltningslovens § 18 første ledd om en parts rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter ikke til anvendelse ved søknad om utvinningstillatelse. Videre fastslår § 85 annet ledd at opplysninger som myndighetene meddeles i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse, skal være underlagt taushetsplikt inntil utvinningstillatelsene til de aktuelle områder er tildelt, og deretter skal opplysningene være underlagt taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven i et tidsrom av 20 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Etter tredje ledd er det også oppstilt at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at uvedkommende får adgang til eller kjennskap til geologiske, reservoartekniske og produksjonstekniske forhold, med spesifikke tidsfrister for ulike datatyper: 5 år for tolkede data (bokstav a), 10 år for omsettelige data (bokstav b), og 2 år for øvrige data (bokstav c). Fjerde ledd regulerer at taushetsplikten for felleseide data som nevnt i tredje ledd bokstav b og c samt tolkede data i statusrapporter faller bort når tillatelsen oppgis, bortfaller eller utløper, mens øvrige tolkede data som er felles eie først blir tilgjengelige ett år etter tillatelsens opphør, og gir samtidig Sjøkeldirektoratet myndighet til å fastsette hva som anses som omsettelige data og til å forlenge eller forkorte

taushetsplikten etter søknad. Femte ledd fastslår at forvaltningslovens taushetspliktsbestemmelser (§ 13 til § 13f) for øvrig kommer til anvendelse, men med en tidsbegrensning på 20 år, mens forvaltningslovens alminnelige bestemmelse er på 60 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Petroleumsforskriften § 85 sjette ledd åpner for at bestemmelsene om saksbehandling og taushetsplikt ikke skal være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og om muligheten til å finne petroleumsforekomster. Videre skal det ikke stenges for utveksling av informasjon som forutsatt i enhetsregisterloven og oppgaveregisterloven. Etter syvende ledd, skal taushetsplikten heller ikke være til hinder for utveksling av informasjon med Havindustritilsynet.

Petroleumsforskriften § 85 har store likheter med havbunnsmineralforskriften § 12, men med en vesentlig forskjell i tidsfristen når det gjelder såkalte tolkede data, som er 10 år i henhold til havbunnsmineralforskriften, men 5 år i henhold til petroleumsforskriften.

Overordnet vurdering av petroleumsnæringen

Petroleumsnæringen rapporterer inn omfattende data til flere myndigheter. Søkeldirektoratet forvalter reservoar-, produksjonstekniske og geologiske data, mens Miljødirektoratet, Havindustritilsynet, Kartverket og Energidepartementet mottar andre typer data. Graden av åpenhet varierer. Miljødirektoratet deler store mengder data åpent, Søkeldirektoratet frigir systematisk enkelte datatyper når taushetsplikt er utløpt, mens Havindustritilsynet og Energidepartementet i hovedsak bruker dataene internt. Kartverket gjør deler av sine datasett tilgjengelige, men de mest detaljerte dybde-dataene krever særskilt søknad om å få avgradert og tilgang til grunnet sikkerhetsloven.⁶⁶

Hvilke data som rapporteres inn:

- **Søkeldirektoratet** mottar hoveddelen av de tekniske og geologiske dataene. Dette omfatter seismikk, brønndata (leting, produksjon og CO₂-lagring), månedlige produksjonsdata, CO₂-injeksjonsdata, samt fysiske data som kjerneprøver fra brønner og borekaks fra brønneboring.
- **Miljødirektoratet** får rapportering om miljøpåvirkning, blant annet utslippsdata til luft og vann, miljøovervåkingsdata, visuelle undersøkelser av havbunnen, rapporteringsdata fra operatører om forbruk, utslipp, energibehov og avfall, samt klimakvotedata.
- **Havindustritilsynet** mottar data knyttet til HMS. Dette omfatter tilsyns- og hendelsesdata (blant annet ulykker og risikohendelser), drill- og brønnaktiviteter, samt søknader og samtykker.
- **Kartverket** mottar søknadsdata fra aktører som planlegger kartlegging av bunnforhold, i tillegg til at næringen rapporterer inn enkelte dybdemålinger.
- **Energidepartementet** får inn markeds- og tillatelsesdata, som salgsrapporter, priser og volumer for petroleum, samt søknader og tillatelser til utvinning og drift.

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom offentlige initiativ:

- **Søkeldirektoratet** deler mye data åpent på egne nettsider, blant annet informasjon om utvinningstillatelser, brønner, funn og felt. Mer detaljerte datasett, som seismikk-, brønn- og produksjonsdata, rapporteres inn av rettighetshavere til Diskos. Diskos er en

⁶⁶ Kartverket (u.d.). *Bestill høyoppløselige dybde-data*. Tilgjengelig [her](#).

delingsplattform og et arkiv under Sjøkeldirektoratet, der data lagres og gjøres åpent tilgjengelig når taushetsplikten er utløpt.⁶⁷

- **Miljødirektoratet** gjør miljødata tilgjengelig gjennom Miljødirektoratets Kartkatalog og Miljøovervåkningsdatabasen (MOD).
- **Havindustriilsynet** har i liten grad åpne datasett. Hendelser i petroleumsnæringen, inkludert både faktiske hendelser og tilløp, registreres i interne databaser.
- **Kartverket** deler generelle dybde data åpent via Geonorge og Barentswatch. Mer detaljerte data krever søknad grunnet sikkerhet.
- **Energidepartementet** publiserer ikke egne åpne datasett, men bruker data i rapporter og statistikk.
- **Norskipetroleum.no**: Norskipetroleum.no er en offentlig informasjonstjeneste drevet av Sjøkeldirektoratet og Energidepartementet. Nettstedet samler oppdatert faktainformasjon og statistikk om norsk petroleumsvirksomhet. Dette inkluderer data knyttet til funn og felt, brønner og lisenser, ressurser og reserver, produksjon og utslipp og økonomi. Dataene er tilgjengelige som kart, illustrasjoner, grafer og tabeller.⁶⁸

Vurdering av digital modenhet:

Innrapporteringen fra petroleumsnæringen til myndighetene er varierende. Noen myndigheter har klare krav til hvilke data som skal rapporteres og hvor ofte, der store deler av rapporteringen skjer automatisk via sensorer og integrerte systemer med høy datakvalitet og lavt manuelt innslag. Mens andre mottar data mer «ad hoc» og forsøker å etablere standardavtaler med felles maler. Data leveres i ulike formater, fra fysiske prøver og Excel til skriftlige rapporter, mens enkelte myndigheter har kommet lenger og mottar data API-basert.

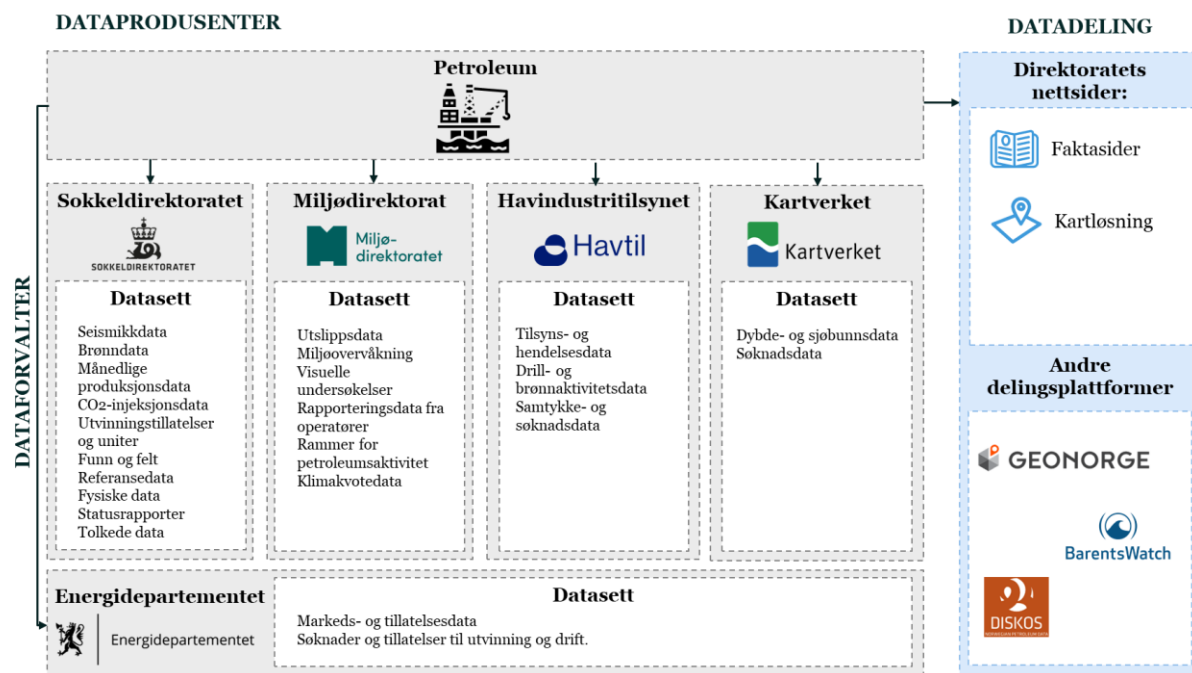
Vurdering av deling:

Delingen av data er godt utviklet. Store deler av datagrunnlaget fra petroleumsnæringen blir gjort tilgjengelig for offentligheten gjennom myndighetenes kanaler, særlig via Diskos, Geonorge eller egne kartløsninger. Samtidig gjelder tidsbestemte regler for taushetsplikt, og når disse er utløpt blir dataene åpent tilgjengelig for alle.

⁶⁷ Mer informasjon om hva som er tilgjengelig for deltakelse i Diskos-samarbeidet og hva som er tilgjengelig for alle finnes [her](#).

⁶⁸ Norskipetroleum. (u.å.). *Facts*. Tilgjengelig [her](#).

Figur 2-3. Fremstilling av rapportering av data fra petroleumsnæringen, samt tilgjengelige kanaler for deling av data. Kilde: Menon Economics.

2.2.4. Maritim næring

Maritim næring reguleres hovedsakelig av skipssikkerhetsloven⁶⁹ og skipsarbeidsloven⁷⁰ med tilhørende forskrifter når det gjelder trygghet for liv, helse og miljø på skip, samt havne- og farvannsloven⁷¹ med tilhørende forskrifter når det gjelder drift av havner, og bruk av farvann og sjøtransport. Sjøloven er en annen sentral lov.⁷² Ansvar for skipssikkerhetsloven⁷³ og havne- og farvannsloven ligger hos NFD.

Maritim næring er underlagt omfattende rapporteringsforpliktelser som hovedsakelig omfatter løpende rapportering og journalføring, samt hendelsesbaserte krav. I motsetning til andre havnæringer har maritim næring få søknadsbaserte rapporteringskrav, ettersom næringen primært opererer med generelle tillatelser, godkjenninger og sertifikater. Disse gjelder for flere skip eller skipstyper, uten krav om nye eller individuelle tillatelser og konsesjoner for hver enkelt aktivitet eller operasjon. Eksempler på dette kan være sertifikater for fartøy, sikkerhetssertifikat, miljøsertifikater eller andre faste tillatelser som oppfyller kravene i lover og forskrifter. Dette skiller seg fra næringer hvor virksomheten er mer prosjekt- eller lokalitetsbasert, og det kreves spesifikke søknader knyttet til driften, konsesjon eller endring i aktiviteten, som blant annet er tilfellet for akvakulturnæringen og petroleumsnæringen.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene inkluderer posisjonsrapportering gjennom meldeplikter ved havneanløp, løpende journalføring av driftsaktiviteter i dekk- og maskindagbøker, samt særskilte krav som klimagassrapportering og rapportering om avfallslevering. I tillegg omfattes maritim næring av

⁶⁹ Lov om skipssikkerhet (Skipssikkerhetsloven)

⁷⁰ Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven)

⁷¹ Lov om havner og farvann (havn- og farvannsloven)

⁷² Lov om sjøfarten (sjøloven)

⁷³ Skipssikkerhetsloven kap. 5 om miljømessig sikkerhet er delegert til Klima- og miljødepartementet.

hendelsesbasert rapportering ved bl.a. ulykker til Sjøfartsdirektoratet og andre relevante myndigheter, fastsatt i forskrift, med fokus på sikkerhet, miljøvern og effektiv sjøtransport.

Løpende rapporteringskrav

Maritim næring har flere løpende rapporteringskrav som sikrer at myndighetene får nødvendig informasjon om fartøyenes bevegelser og aktiviteter. Disse kravene er fastsatt i ulike forskrifter og retter seg mot sikkerhet, miljøvern og effektiv sjøtransport.

Forskrift om fartøys meldeplikt⁷⁴ ble fastsatt av Samferdselsdepartementet, med hjemmel i havne- og farvannsloven,⁷⁵ for å sikre at fartøy avgir de opplysninger til norske myndigheter og havner som er nødvendig for å ivareta sikkerhet, miljø og effektiv sjøtransport, jf. forskriftens § 1. Forskriften stiller blant annet krav om posisjonsrapportering for fartøy minst 24 timer før fartøyets ankomst til havn, senest når fartøyet avgår fra den foregående havn når reisen er på under 24 timer eller så snart ankomsthavnen er kjent, jf. forskriftens § 3 bokstav a til c. Meldingen innebærer rapportering om identifikasjon av fartøyet, bestemmelseshavn, antall personer om bord og fartøyets bruttotonnasje (BT), lengde, godsmengde og lastemengde, jf. forskriftens § 4.

Etter forskrift om fartøys meldeplikt § 5 skal meldingen gis elektronisk via Kystverkets nasjonale meldingssystem, SafeSeaNet Norway. Det gjelder ytterligere posisjonsrapporteringskrav, og herunder krav til spesifiserte opplysninger som gjelder for fartøy på 300 BT eller mer, fartøy med farlig eller forurensende last, fartøy som omfattes av ISPS-koden, bulkskip og oljetankskip. Dette er nærmere regulert i forskriftens kapittel 2, 3, 4, 5 og 6. For kapittel 5 og 6 gjelder egne regler for hvordan rapporteringen foretas, jf. forskriftens § 5 annet og tredje ledd.

Etter forskrift om fartøys meldeplikt § 20, jf. § 19, er det påbudt med skipsrapporteringssystemet "Barents SRS" for henholdsvis tankskip, fartøy med farlig eller forurensende last, fartøy med slep, fartøy som ikke er under kommando eller har begrenset evne til å manøvrere, og fartøy på BT 5000 eller mer, jf. første ledd bokstav a til f. Rapporteringsplikten gjelder ved innseiling og avgang fra havn i norsk rapporteringspliktig område, jf. forskriftens § 22. Rapporten skal blant annet inneholde informasjon om fartøyets identitet, nåværende posisjon, kurs og fart, samt dato, tidspunkt og sted for innseiling i norsk rapporteringspliktig område, jf. forskriftens § 23.

Forskrift om navigasjon og navigasjonshjelpemidler for skip og flyttbare innretninger⁷⁶ er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven.⁷⁷ Forskriften gjelder for norske lasteskip, herunder fritidsfartøy med største lengde 24 meter eller mer,⁷⁸ passasjerskip, flyttbare innretninger og lektere, jf. § 1 første ledd bokstav a til d. Etter forskriftens § 7 skal skip med BT 500 eller mer og flyttbare innretninger på internasjonal reise som varer lengre enn 48 timer, daglig rapportere sin posisjon til rederiet. Rapporteringen skal inneholde posisjon, kurs, hastighet og forhold av betydning for reisen og sikker drift, jf. forskriftens § 7. Rapporteringen skjer gjennom Automatisk identifikasjonssystem (AIS), som skal være i drift til enhver tid, jf. forskriftens § 20.

⁷⁴ Forskrift om fartøys meldeplikter etter havne- og farvannsloven (forskrift om meldeplikt)

⁷⁵ Havne- og farvannsloven §§ 5 og 22, jf. forskrift om utvidelse av det geografiske virkeområdet for havne- og farvannsloven.

⁷⁶ Forskrift om navigasjon og navigasjonshjelpemidler for skip og flyttbare innretninger (Forskrift om navigasjonshjelpemidler for skip mv.)

⁷⁷ Skipssikkerhetsloven §§ 2 første og annet ledd, 9, 11 og 14, jf. også delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

⁷⁸ Lasteskip med lengde (L) under 24 meter og som har bruttotonnasje under 500 skal følge § 2, kapitlene 5 og 6 og vedlegg II.

Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger⁷⁹ ble fastsatt av Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven, småbåtloven og produktkontrollloven.⁸⁰ Forskriften gjelder for norske skip, inkludert fritidsfartøy og flyttbare innretninger, jf. forskriftens § 1 første ledd. Virkeområdet omfatter Norges territorialfarvann, økonomiske sone og kontinentalsokkel, jf. forskriftens § 1 første ledd bokstav a til c. I § 12a gjennomføres forordning EU 2015/757 om klimagassutslipp som en del av norsk rett, som et av tiltakene for å nå EUs mål om å redusere klimagassutslipp med 55 % innen 2030, jf. også klimakvoteforskriften § 2-1a.⁸¹

Forordningens artikkel 4 stiller krav om årlig overvåking og rapportering av klimagassutslipp, herunder utslipp av CO₂ for skipsoperatører på lasteskip og passasjerskip med BT 5000 eller mer i EØS-området. Fra 2024 gjelder rapporteringskravene også for metan og lystgass. Rapporteringen skal gjøres elektronisk gjennom automatiske systemer, jf. forordningens artikkel 12.

Løpende journalføringskrav

Maritim næring har en rekke omfattende journalføringskrav som sikrer dokumentasjon av driftsaktiviteter under reise og i havn. Disse kravene er fastsatt i ulike forskrifter og dekker alle aspekter ved skipets drift og bemanning.

Forskrift om føring av dagbøker på skip mv.⁸² er en av de mest sentrale forskriftene for løpende journalføringskrav innenfor den maritime næringen. Forskriften er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet, med hjemmel i skipssikkerhetsloven og småbåtloven,⁸³ og gjelder for norskregistrerte skip, inkludert fiske- og fangstfartøy og flyttbare innretninger.

Forskrift om føring av dagbøker på skip mv. oppstiller omfattende journalføringskrav for driftsaktiviteten under reise, ved dekkdagbok, jf. forskriftens § 15. Opplysninger som skal loggføres daglig er blant annet viktige posisjoner og opplysninger om drift, strømsett og posisjoner, jf. forskriftens § 15 første ledd. Videre skal enhver begivenhet under reisen journalføres, som blant annet start og slutt for besetningens tjeneste, sykdom, dødsfall, rømningsforsøk eller straffbare forhold, jf. forskriftens § 15 annet ledd. Driftsaktiviteter som lasting og lossing er også blant opplysningene som skal dokumenteres, jf. forskriftens § 15 fjerde ledd.

Det stilles omfattende journalføringskrav for skipets maskiner, ved maskindagbok, etter forskrift om føring av dagbøker på skip mv. § 16. Opplysningene som skal dokumenteres er antall fremdriftsmotorer, motortype, to- eller firetakt og fabrikantens navn, jf. forskriftens § 16 første ledd. Blant de øvrige journalføringskravene er opplysninger om påfyll og skift av brennoljetanker, samt tidspunkt for bunkring, fylling og tømning av ballasttanker, og alle mangler, feil og havarier ved hoved- og hjelpemaskineriet. Jf. forskriftens § 16 annet ledd.

⁷⁹ Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip og flyttbare innretninger (Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip mv.)

⁸⁰ Skipssikkerhetsloven §§ 2, 3, 6, 13, 31-35, 37, 38, 41, 43, 44 og 47, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590 og delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849, småbåtloven §§ 20-23, 25, 26, 38 og 39, jf. delegeringsvedtak 27. november 1998 nr. 1095, delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 848, delegeringsvedtak 1. desember 1998 nr. 4532, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 591 og delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849, samt produktkontrollloven § 4.

⁸¹ Forskrift om kvoteplikt og handel med kvoter for utslipp av klimagasser (klimakvoteforskriften)

⁸² Forskrift om innretning og føring av dagbøker på skip og flyttbare innretninger (Forskrift om føring av dagbøker på skip mv.)

⁸³ Opprinnelig fastsatt med hjemmel i sjøloven. Hjemmel er endret til skipssikkerhetsloven §§ 2, 14 og 19, 33, 37, jf.

delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590, samt småbåtloven §§ 20 og 24, jf. delegeringsvedtak 27. november 1998 nr. 1095, delegeringsvedtak 1. desember 1998 nr. 4532 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 591 og delegeringsvedtak 25. juni 2007 nr. 719.

Kontroll av både dekkdagbok og maskindagbok kan foretas av Sjøfartsdirektoratet, havnemyndigheter, Kystverket, tollvesenet, politiet, Fiskeridirektoratet, Kystvakten og Statens vegvesen, jf. forskrift om føring av dagbøker på skip mv. § 8.

Forskrift om ballastvannbehandling på skip mv.⁸⁴ er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven,⁸⁵ og gjelder for norske passasjer- og lasteskip, flyttbare innretninger og lektere i utenriksfart, samt fiskefartøy med fartsområde Bankfiske I eller større, jf. forskriftens § 1 første ledd bokstav a til d. Forskriften gjelder i Norges territorialfarvann, økonomiske sone og kontinentalsokkel, jf. forskriftens § 1 annet ledd bokstav a til c. Forskriften oppstiller journalføringskrav av fartøyenes håndtering av ballastvann ved ballastvanndagbok etter forskriftens § 8 første ledd. Dagboken skal oppbevares elektronisk i minst 3 år etter at siste innførsel er blitt foretatt, og være lett tilgjengelig for kontroll, jf. forskriftens § 8 sjette ledd.

Bemanningsforskriften 2009⁸⁶ er fastsatt Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven,⁸⁷ og gjelder for norske passasjerskip uansett størrelse, norske lasteskip med bruttotonnasje 50 eller mer og norske fiskefartøy med lengde (L) 24 meter eller mer, jf. forskriftens § 1 første ledd. Det oppstilles journalføringskrav av mannskapsliste etter forskriftens § 14 første ledd, med elektronisk oversikt over hvem som til enhver tid har sitt arbeid om bord. Ved forespørsel, skal kopi av mannskapslisten fremlegges Sjøfartsdirektoratet eller andre som direktoratet har bemyndiget, jf. § 14 fjerde ledd.

Forskrift om farlig last på norske skip er fastsatt av Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven,⁸⁸ og gjelder for alle norske skip, herunder lektere, jf. forskriftens § 1. Etter forskriftens § 3 første ledd skal skipsfører eller rederi motta dokumentasjon, som angitt i forskriftsbestemmelsens første ledd bokstav a til e, som gjelder den farlige lasten før den tas om bord i skipet. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig om bord på skipet, jf. forskriftens § 3 annet ledd.

Hendelsesbaserte rapporteringskrav

Maritim næring har flere hendelsesbaserte rapporteringskrav som utløses av spesifikke situasjoner eller hendelser. Disse kravene sikrer at myndighetene får umiddelbar informasjon om ulykker, miljøhendelser og andre forhold som kan påvirke sikkerhet eller miljø.

Forurensningsforskriften,⁸⁹ fastsatt av Klima- og miljødepartementet med hjemmel i forurensningsloven, skipssikkerhetsloven og produktkontrollloven, inneholder regler om levering og mottak av avfall fra skip.⁹⁰ Formålet med forskriftens regler om levering og mottak av avfall fra skip er å verne det ytre miljø ved å sikre etablering og drift av gode mottaksordninger for avfall fra skip, og å sørge for at avfall fra skip blir levert til mottaksordning i havn, jf. forurensningsforskriften § 20-1.

Forurensningsforskriften inneholder en forskriftsfestet meldeplikt for fartøy med bruttotonnasje (BT) 300 eller mer som er på vei til en havn innenfor EØS-området, med unntak for fartøy med lengde under

⁸⁴ Forskrift om ballastvannbehandling på skip og flyttbare innretninger (Forskrift om ballastvannbehandling på skip mv.)

⁸⁵ Skipssikkerhetsloven §§ 2, 6, 9, 12, 19, 20, 31, 33 jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590, delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849 og delegeringsvedtak 29. august 2017 nr. 1317.

⁸⁶ Forskrift om bemanning av norske skip (bemanningsforskriften 2009)

⁸⁷ Skipssikkerhetsloven §§ 2, 15, 16, 43 og 45, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171 og delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590.

⁸⁸ Skipssikkerhetsloven §§ 6, 9, 11, 12, 13, 19 og 20, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590 og delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849.

⁸⁹ Forskrift om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften)

⁹⁰ Produktkontrollloven § 4, jf. forskrift om gjennomføring av lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester og delegeringsvedtak 7. september 1990 nr. 730, forurensningsloven §§ 5, 9-13, 16, 18, 20, 22, 24, 29, 31, 32a, 33, 39, 40, 49, 51, 52a, 52c, 63, 73, 74, 80, 81, 82, 85, 86 og 88, jf. delegeringsvedtak 8. juli 1983 nr. 1245, delegeringsvedtak 16. mai 1986 nr. 1094, delegeringsvedtak 11. juni 1993 nr. 785 og delegeringsvedtak 28. mai 2004 nr. 790.

45 meter som er fiskefartøy, fritidsbåt eller historisk fartøy, jf. forurensningsforskriften § 20-7 første ledd. Meldeplikten gjelder heller ikke ved anløp til oppankringsplass i norsk havn, jf. annet ledd. Slike fartøy skal gi melding om levering av avfall i havnen med opplysninger som angitt i første ledd bokstav a til c. Meldingen skal gis i meldingstjenesten SafeSeaNet Norway i samsvar med vedlegg III til dette kapitlet, jf. § 20-7 tredje ledd. Opplysningene skal være tilgjengelige om bord, minst til neste anløpshavn, og skal kunne vises til Sjøfartsdirektoratet ved forespørsel, jf. § 20-7 tredje ledd.

Forskrift om melde- og rapporteringsplikt til sjøs⁹¹ ble fastsatt med hjemmel i sjøloven, skipssikkerhetsloven og småbåtloven.⁹² Den regulerer melde- og rapporteringsplikt for norske skip, inkludert flyttbare innretninger, fiskefartøy og fritidsbåter, jf. forskriftens § 1 nr. 2 bokstav a. Den gjelder for utenlandske skip ved sjøulykke i norsk territorialfarvann og ved utslipp, eller fare for utslipp, av olje, farlige eller forurensende stoffer i norsk territorialfarvann, inkludert territorialfarvannet rundt Svalbard og Jan Mayen, og i norsk økonomisk sone, jf. § 1 nr. 2 bokstav b.

Forskrift om melde- og rapporteringsplikt til sjøs inneholder en forskriftsfestet meldeplikt for skipsføreren og rederiet til Sjøfartsdirektoratet ved alvorlig ulykke, sjøulykke og svært alvorlig sjøulykke, inkludert arbeidsulykke som regnes som sjøulykke, jf. forskriftens § 4 nr. 1 bokstav a. Meldeplikten gjelder også ved grunnstøting og kollisjon, selv om situasjonen ikke anses som sjøulykke eller alvorlig ulykke, jf. forskriftens § 4 nr. 1 bokstav b. Tilsvarende meldeplikt gjelder ved arbeidsulykke, selv om situasjonen ikke anses som sjøulykke, men hvor evakuering anses nødvendig, jf. forskriftens § 4 nr. 1 bokstav c. Meldingen skal inneholde opplysninger som angitt i forskriftens § 5 nr. 1, samt forskriftens § 5 nr. 2 for arbeidsulykker. Ved behov for assistanse skal det også sendes melding til kystradiostasjon eller hovedredningssentralene, jf. forskriftens § 4 nr. 2. Fritidsbåter kan i stedet gi melding til politiet, jf. forskriftens § 4 nr. 3. Et norsk skip som ikke befinner seg innenfor norsk søk- og redningsregion kan i stedet gi melding til ansvarlig redningssentral i det området skipet befinner seg, jf. forskriftens § 4 nr. 4.

Forskrift om melde- og rapporteringsplikt til sjøs inneholder en forskriftsfestet rapporteringsplikt for skipsføreren eller rederiet til Sjøfartsdirektoratet på fastsatt skjema innen 72 timer etter at følgende hendelser har inntruffet: alle meldingspliktige sjøulykker og hendelser som nevnt i forskriftens § 4, arbeidsulykker uavhengig av om det ble foretatt evakuering, yrkessykdommer, sabotasje, piratangrep eller andre alvorlige angrep mot skipet eller ombordværende, eller forsøk på slike angrep, samt ulykke eller feil som i vesentlig grad påvirker skipets evne til å gjennomføre ballastvannbehandling, jf. forskriftens § 6 første ledd bokstav a til d.

Sjøtrafikkforskriften,⁹³ fastsatt av Samferdselsdepartementet med hjemmel i havne- og farvannsloven,⁹⁴ inneholder en rapporteringsforpliktelse for fartøy som bruker sjøtrafikksentralens tjenestoområde. Slike fartøy skal gi opplysninger til sjøtrafikksentralen om forhold som kan ha betydning for trygg ferdsel og effektiv trafikkavvikling, herunder hvis fartøyet går fra kai eller ankerplass, eller foretar endringer i planlagt seilas, jf. forskriftens § 12 annet ledd.

⁹¹ Forskrift om melde- og rapporteringsplikt ved sjøulykker og andre hendelser til sjøs (Forskrift om melde- og rapporteringsplikt til sjøs)

⁹² Fremmet av NFD og fastsatt ved kgl.res. 27. juni 2008 med hjemmel i sjøloven §§ 475 og 486a, jf. delegeringsvedtak 11. januar 2008 nr. 29, skipssikkerhetsloven §§ 2, 6, 14, 19, 34, 37 og 47 fjerde ledd, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171, delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849 og småbåtloven §§ 20, 24 og 38, jf. delegeringsvedtak 27. november 1998 nr. 1095, delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 848, jf. delegeringsvedtak 1. desember 1998 nr. 4532, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 591, delegeringsvedtak 25. juni 2007 nr. 719, samt delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849.

⁹³ Forskrift om bruk av sjøtrafikksentralenes tjenestoområde og bruk av bestemte farvann (sjøtrafikkforskriften)

⁹⁴ Havne- og farvannsloven, §§ 2, 7, 11 og 13, jf. forskrift om utvidelse av det geografiske virkeområdet for havne- og farvannsloven.

Forskrift om havnestatskontroll, fastsatt Sjøfartsdirektoratet med hjemmel i skipssikkerhetsloven og skipsarbeidsloven^{95,96} regulerer havnestatskontroll over utenlandske skip i næringsvirksomhet, herunder lasteskip, passasjerskip og flyttbare innretninger, jf. forskriftens § 1 første ledd bokstav a til c. Forskriften inneholder en forskriftsfestet rapporteringsplikt for skipsfører og rederiet om faktisk ankomst- og avgangstid etter forskriftens § 6. Rederiet eller skipsfører plikter senest innen 1 time etter ankomst å melde fra om skipets faktiske ankomsttidspunkt i SafeSeaNet Norway, som anses for å væretidspunktet når fartøyet er fortøyd eller anker er lagt ut, jf. forskriftens § 6 første ledd. Rederiet eller skipsfører plikter også senest innen 1 time etter at skipet har forlatt havn eller ankerplass å melde fra om skipets faktiske avgangstidspunkt i SafeSeaNet Norway, jf. forskriftens § 6 annet ledd.

Søknadsbaserte rapporteringskrav

Det er forbudt for alle fremmede fartøy som omfattes av anløpsforskriften å anløpe indre farvann uten innvilget anløpstillatelse fra norske myndigheter, jf. anløpsforskriften⁹⁷ § 6 første ledd. Det gjelder noen unntak fra kravet om anløpstillatelse i nødtilfelle eller ved regelmessig anløp, som det ikke skal gås nærmere inn på, jf. § 7. Det gjelder også særskilt søknadsplikt for visse typer fartøy, som for eksempel forskningsfartøy, seismikkfartøy, spesialfartøy, mv. som det ikke skal gås nærmere inn på, jf. § 9.

For å få anløpstillatelse må man sende såkalt anløpsmelding med informasjon som angitt i anløpsforskriften § 8 første ledd bokstav a til h. Anløpsmeldingen registreres i SafeSeaNet Norway, på norsk, dansk, svensk eller engelsk. Fartøy uten tilgang til SafeSeaNet Norway sender anløpsmeldingen direkte til Forsvarets operative hovedkvarter etter de samme krav, jf. anløpsforskriften § 8 annet ledd. Forsvarets operative hovedkvarter kan også gi unntak fra kravene i første og andre ledd, jf. § 8 tredje ledd første punktum. Forsvarets operative hovedkvarter kan videre pålegge søker å gi ytterligere opplysninger dersom det antas å ha betydning for anløpet, jf. § 8 tredje ledd annet punktum.

Fartøy som er omfattet av anløpsforskriften er fartøy med største lengde 15 meter eller mer, eller med bruttotonnasje 50 eller mer, inkludert undervannsdroner uansett størrelse, samt fremmede autonome, ubemannede fartøy, så vel som fartøy med eller uten eget fremdriftssystem, som opereres fra fartøy, plattform eller land uansett størrelse, men med unntak for fremmede statsfartøy benyttet for ikke-kommersielle formål eller militære fartøy, jf. anløpsforskriften § 4 første til fjerde ledd.

Adgang til å fastsette rapporteringskrav i forskrift eller enkeltvedtak

Innenfor den maritime næringen finnes også hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom forskrift eller enkeltvedtak. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke utfordringene knyttet til petroleumsaktiviteter.

Havne- og farvannsloven § 39 første ledd gir hjemmel for at departementet ved enkeltvedtak eller i forskrift kan gi pålegg om at "*redere, eiere og operatører av fartøy, kommunen, eiere og operatører av havner og havneanlegg og andre brukere av havner*" skal gi "*nødvendige opplysninger til myndighetene for transportplanlegging*". Dette kan være relevant ved transportplanlegging, for eksempel i forbindelse med utarbeidelse av Nasjonal transportplan.

⁹⁵ Lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven)

⁹⁶ Skipssikkerhetsloven §§ 9-17, 21, 22, 22a, 23-28, 28a, 31-36, 42, 44, 45, 49, 52 og 54, jf. delegeringsvedtak 16. februar 2007 nr. 171, delegeringsvedtak 31. mai 2007 nr. 590 og delegeringsvedtak 29. juni 2007 nr. 849 og skipsarbeidsloven §§ 1-2 tredje ledd bokstav d og 9-7 femte ledd bokstav f, jf. delegeringsvedtak 3. juli 2013 nr. 974.

⁹⁷ Forskrift om fremmede fartøyers anløp til og ferdsel i norsk territorialfarvann (anløpsforskriften). Fremmet av Forsvarsdepartementet og fastsatt ved kgl.res. 1. november 2024 med hjemmel i havne- og farvannsloven §§ 7, 20, 39, 46, 50 og 51, territorialfarvannsloven §§ 2 og 3, lov om informasjon om bestemt angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold §§ 3, 4 og 6, og sikkerhetsloven §§ 7-5 og 11-4.

Havne- og farvannsloven § 39 annet ledd gir hjemmel for at departementet ved enkeltvedtak eller i forskrift kan gi pålegg om at *"redere, eiere og førere av fartøy, eiere og operatører av havner og havneanlegg og avsendere og mottakere av last"* skal gi *"melding til myndighetene eller til eiere eller operatører av havner eller havneanlegg om forhold av betydning for effektiv, sikker og miljøvennlig drift av havn og bruk av farvann eller av betydning for oppgaver knyttet til Forsvarets suverenitetshevdelse eller myndighetsutøvelse"*. Anløpsforskriften er et eksempel på en nevnt forskrift som er blitt fattet med hjemmel i denne lovbestemmelsen.

Havne- og farvannsloven § 39 tredje ledd gir hjemmel for at departementet kan gi forskrift om *"etablering, drift og bruk av informasjons- eller kommunikasjonssystemer for gjennomføring av opplysnings- og meldeplikt"*. En slik forskrift kan for eksempel inneholde bestemmelser om godkjenning, krav til digitalt format og/eller digital signatur.

Skipssikkerhetsloven § 47 fjerde ledd gir departementet en vid hjemmel til å gi forskrift om "melde- og rapporteringsplikten etter denne paragrafen". En rekke forskrifter er fastsatt med hjemmel i denne lovbestemmelsen. Et eksempel er den nevnte forskrift om melde- og rapporteringsplikt til sjøs.

Skipssikkerhetsloven § 34 tredje ledd gir departementet hjemmel til å fastsette nærmere krav til hvordan og til hvem varsling og rapportering skal skje i forbindelse med ulykker. En rekke forskrifter er fastsatt med hjemmel i denne lovbestemmelsen. Et eksempel er den nevnte forskriftene vedrørende melde- og rapporteringsplikt til sjøs, i tillegg til forurensingsforskriften § 20-7 vedrørende meldeplikt.

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

For å sikre at rapporteringskravene fastsatt i eller i medhold av blant annet skipssikkerhetsloven og havne- og farvannsloven overholdes, finnes flere hjemler i lovgivningen for å håndheve brudd.

Den relevante myndighet etter loven har hjemmel til å fatte vedtak om tvangsmulkt dersom bestemmelser gitt i eller i medhold av loven er overtrådt, jf. havne- og farvannsloven § 45. Dette innebærer at brudd på rapporteringsplikt om posisjon og navigasjon fastsatt i forskrift, kan medføre tvangsmulkt. Tvangsmulkten kan fastsettes når overtredelse er oppdaget, og pålegges den som er ansvarlig for overtredelsen, jf. havne- og farvannsloven § 45 annet og tredje ledd.

Etter havne- og farvannsloven § 50 første ledd bokstav a har også departementet hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr for den som forsettlig eller uaktsomt overtrer enkeltvedtak eller forskrift om opplysnings- og meldeplikt etter § 39 annet ledd. Utmålingen av overtredelsesgebyret skal vurderes konkret i den enkelte sak, i samsvar med retningslinjene som er nærmere utpenslet i forskrift om overtredelsesgebyr etter havne- og farvannsloven § 1, jf. havne- og farvannsloven § 50 fjerde ledd.

Dersom overtredelsen av opplysnings- og meldeplikten i havne- og farvannsloven § 39 annet ledd skjer på en slik måte at det inntreffer eller oppstår fare for betydelig skade på liv eller helse, miljø eller materielle verdier, straffes overtredelsen med bot eller fengsel inntil to år, jf. havne- og farvannsloven § 51 annet ledd. Grovt uaktsomt overtredelse straffes med bot eller fengsel inntil to år, jf. § 51 tredje ledd.

Etter skipssikkerhetsloven § 61 første ledd straffes den som har sitt arbeid om bord og forsettlig eller uaktsomt, vesentlig overtrer sin medvirkningsplikt til at føring av skipsbøker skjer på korrekt måte etter § 20 første ledd bokstav c, i henhold til § 14, med bøter eller fengsel inntil 2 år.

Etter skipssikkerhetsloven § 64 straffes den som på vegne av rederiet, forsettlig eller grovt uaktsomt, vesentlig overtrer bestemmelser gitt i medhold av § 32, med bøter eller fengsel inntil 2 år. Forskrift om ballastvannbehandling på skip mv. er fastsatt med hjemmel i skipssikkerhetsloven § 33, som innebærer at forsettlig eller grovt brudd på journalføringsplikten for ballastvann etter forskriftens § 8, vil kunne innebære straffereaksjoner. Tilsvarende straffes en skipsfører med bøter eller fengsel inntil 1 år for forsettlig eller grovt uaktsomt å vesentlig ha overtrådt sin plikt til å sørge for korrekt dagbokføring i henhold til § 33 annet ledd bokstav e, jf. skipssikkerhetsloven § 65 annet ledd bokstav a.

I tillegg straffes en skipsfører som forsettlig eller grovt uaktsomt vesentlig overtrer sin plikt til å sørge for rapportering ved forurensning i henhold til kravene i § 34 med forskrifter, med bøter eller fengsel inntil to år, jf. skipssikkerhetsloven § 65 første ledd bokstav a.

Deling av maritim data

Tollvesenet, politiet, Fiskeridirektoratet, Statens vegvesen eller andre som Sjøfartsdirektoratet bemyndiger, kan få tilgang til maritim data ved å anmode fremvisning av dekksgdagbøker og maskindagbøker, jf. forskrift om føring av dagbøker på skip mv. § 8.

Den øvrige lovgivningen som regulerer maritim næring, inneholder ingen generelle hjemler for deling av maritim data innhentet i samsvar med rapporteringshjemlene. I utgangspunktet plikter dermed ikke Nærings- og fiskeridepartementet, Sjøfartsdirektoratet eller Kystverket å dele opplysningene med verken allmennheten eller andre offentlige myndigheter.

Kystverket har likevel gjort historisk AIS-data om posisjonene til fartøy innenfor norske farvann, tilgjengelig og gratis for alle gjennom Kystdatahuset.⁹⁸ Dataene er regulert under Norsk Lisens for offentlige data (NLOD). For at andre offentlige myndigheter, havner og enkeltpersoner skal få tilgang til AIS-data i sanntid, kreves det brukerregistrering og søknad, hvor formålet med søknaden må spesifiseres.⁹⁹

For å få innsyn i øvrige maritim data må det som hovedregel søkes innsynsbegjæring i samsvar med offentleglovas regler, og i utgangspunktet kan det bes om innsyn i alle opplysninger, jf. offentleglova § 3. Det vil likevel kunne gjelde begrensninger for opplysninger om mannskaps- og passasjerlister, samt data fra fritidsfartøy, da disse kan inneholde personopplysninger som er beskyttet av taushetsplikt eller personopplysningsloven. For allmennhetens innsyn i dekksgdagbok eller maskindagbok kreves det rettslig interesse i å bli kjent med innholdet av bøkene, jf. forskrift om føring av dagbøker på skip mv. § 8A.

Overordnet vurdering av maritim næring

Den maritime næringen rapporterer inn data om fartøy, sjøfolk, ulykker, miljø og sjøtransport. Sjøfartsdirektoratet har ansvar for data på fartøy, sjøfolk og sikkerhet, mens Kystverket har ansvar for trafikk-, havne- og tiltaksdata. Graden av åpenhet er varierende med Kystverket som deler mye gjennom åpne portaler som Barentswatch og Kystdatahuset, mens Sjøfartsdirektoratet i hovedsak publiserer aggregerte data og statistikk med mer detaljerte opplysninger forbeholdt intern bruk og tilsyn.

Hvilke data som rapporteres inn:

⁹⁸ Kystverket sine hjemmesider

⁹⁹ Kystverket sine hjemmesider

- **Sjøfartsdirektoratet** mottar data knyttet til administrative fartøy (blant annet registrering, eierforhold og fartsområde), sjøfolk (kvalifikasjoner, sertifikater og fartstid), tilsyn og ulykker, samt miljødata fra ballastvannhåndtering.
- **Kystverket** mottar sjøtrafikkdata (automatisk identifikasjonssystem, forkortet AIS-data fra skip i norske farvann), rapportering om havne- og godstransport gjennom SafeSeaNet Norway, samt søknader om tiltak som kan påvirke ferdsel, sikkerhet eller beredskap i sjøområder.

I hvilken grad dataene gjøres tilgjengelige gjennom offentlige initiativ:

- **Sjøfartsdirektoratet** deler aggregerte fartøys- og ulykkesstatistikker på egne nettsider, og videreformidler statistikk til SSB. Mer detaljerte opplysninger om fartøy, sjøfolk og tilsyn brukes hovedsakelig internt.
- **Kystverket** deler datasett gjennom Kystinfo, Barentswatch og Kystdatahuset, blant annet AIS-data, trafikkmønstre og historiske anløp. De åpne AIS-data er fritt tilgjengelig, mens full tilgang krever registrering og søknad om formål.
- **BarentsWatch** er en tverrsektoriell datadelingsplattform for hav- og kystområder, som også tilbyr navigasjonsrettede tjenester (Bølgevarsel, Arctic Info, NAIS mv).

Vurdering av digital modenhet:

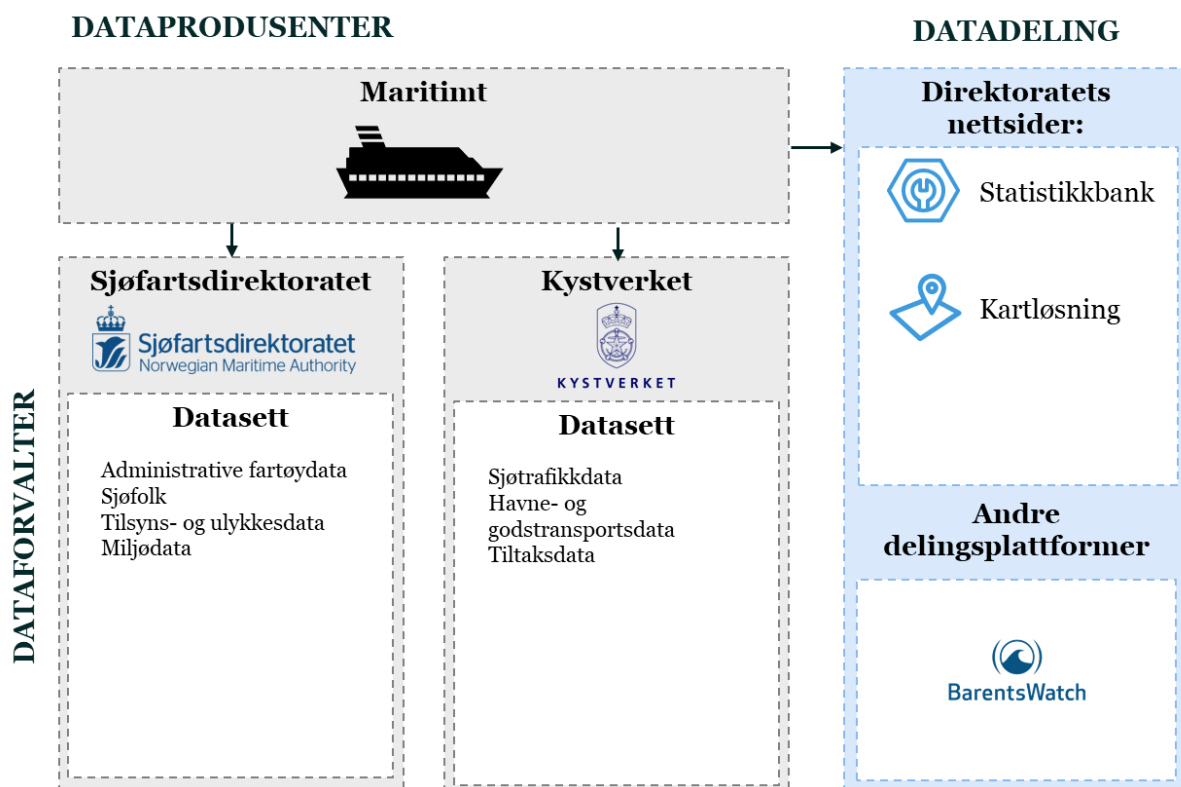
Data fra maritim næring rapporteres i stor grad gjennom API-løsninger, men det forekommer fortsatt innrapportering via mer manuelle kanaler som PDF og e-post. Et pågående digitaliseringsprosjekt hos Sjøfartsdirektoratet skal sørge for at alle lovpålagte krav dokumenteres gjennom API. I tillegg har næringen tatt i bruk det automatiske identifikasjonssystemet (AIS), der fartøy med AIS-transponder kontinuerlig sender informasjon om identitet, fart og kurs. Dette gir myndighetene et oppdatert og helhetlig trafikkbilde.¹⁰⁰

Vurdering av deling:

Når det gjelder deling av data, er bildet blandet. Kystverket deler en god del data, som sjøtrafikk- og havnedata gjennom Kystinfo, Barentswatch og Kystdatahuset, inkludert historiske AIS-data. AIS-data er i hovedsak tilgjengelige. Sjøfartsdirektoratet publiserer derimot hovedsakelig aggregerte tall og statistikk, mens mer detaljerte data holdes til internt bruk. Delingsnivået vurderes derfor som middels da det er åpenhet på enkelte områder og mer begrenset på andre.

¹⁰⁰ Kystverket (u.d.). AIS Norge. Tilgjengelig [her](#).

Figur 2-4. Fremstilling av rapportering av data fra maritim næring, samt tilgjengelige kanaler for deling av data. Kilde: Menon Economics.

2.2.5. Havvind

Havvind er en relativt ny næring sammenlignet med de ovennevnte havnæringene. Regelverket er derfor foreløpig begrenset og under utvikling, men det finnes regler som regulerer næringen i dag. Havvindnæringen reguleres hovedsakelig av havenergilova¹⁰¹ med tilhørende forskrift, for etablering og drift av innretninger for energiproduksjon til havs. Ansvarlig myndighet er Energidepartementet.

Havvindnæringen er underlagt rapporteringsforpliktelser som hovedsakelig omfatter søknadsbasert rapportering i forbindelse med konsesjoner og detaljplaner, hendelsesbasert rapportering ved utstyrsskader og merkingsfeil, samt løpende journalføring av drift og produksjon.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene inkluderer omfattende konsekvensutredninger og prosjektdokumentasjon ved konsesjonssøknader til Energidepartementet, rapportering til Kystverket ved utførelse og feil på merking av innretninger, samt løpende dokumentasjon av driftsaktiviteter som skal være tilgjengelig for Norges vassdrags- og energidirektorat ved kontroll. Havenergiloven gir Energidepartementet hjemmel til å fastsette ulike rapporteringskrav for havvindnæringen gjennom forskrift og enkeltvedtak, innenfor lovens saklige og geografiske virkeområde.

Havenergiforskrifta

Havenergiforskrifta¹⁰² er den sentrale forskriften som regulerer rapporteringsforpliktelser i havenerginæringen. Forskriften etablerer omfattende krav til søknadsbasert rapportering ved krav til

¹⁰¹ Lov om fornybar energiproduksjon til havs (havenergilova)

¹⁰² Forskrift til havenergilova (havenergiforskrifta)

innhold og dokumentasjon i konsesjonssøknader og detaljplaner, samt løpende dokumentasjonskrav for drift og kontroll.

Havenergiforskrifta gjelder for fornybar energiproduksjon, omforming og overføring av elektrisk energi til havs, på norsk sjøterritorium utenfor grunnlinjene og på kontinentalsokkelen jf. havenergiforskrifta § 1 første ledd, jf. havenergilova § 1-2 annet ledd.

Havenergiforskriften ble fastsatt med hjemmel i en rekke lovbestemmelser i havenergilova som tilrettelegger for kontroll av næringen. Formålet er å tilrettelegge for utnyttelse av fornybare ressurser til havs i samsvar med samfunnsmessige målsetninger, og for at energianlegg blir planlagt, bygd og disponert på en bærekraftig måte, med hensyn til energiforsyning, miljø, trygghet, næringsvirksomhet og andre interesser, jf. havenergilova § 1-1.

Havenergiforskriften oppstiller omfattende rapporteringskrav ved søknad om konsesjon. For å kunne søke om konsesjon, må det først sendes inn melding til Energidepartementet med prosjektspesifikt utredningsprogram, jf. havenergiforskrifta § 3. Kravene til meldingens innhold innebærer rapportering om blant annet aktuelle byggeløsninger og kostnader, prosjektområde og potensielle virkninger for andre næringer, miljø og samfunn, jf. havenergiforskrifta § 4 første ledd. Departementet kan i det enkelte tilfelle oppstille ytterligere rapporteringskrav ved å kreve tilleggsopplysninger, jf. havenergiforskrifta § 4 annet ledd.

Søknad om konsesjon til energianlegg innebærer rapporteringskrav om prosjektet og den planlagte driften, jf. havenergiforskrifta § 7 første ledd. Det skal blant annet rapporteres om søkeren, prosjektområde det er søkt konsesjon for og skildring av det planlagte prosjektet, jf. havenergiforskrifta § 7 annet ledd. Søknaden skal i tillegg inneholde en prosjektspesifikk konsekvensutredning, jf. havenergiforskrifta § 7 første ledd. Utredningen skal gi departementet grunnlag for å vurdere innvirkningene det potensielle anlegget vil ha på sine omgivelser, og det skal rapporteres om anleggets fysiske egenskaper, tekniske løsninger, lokalisering og arealbruk i både bygg- og driftsfasen, jf. havenergiforskrifta § 6 tredje ledd. Utredningen skal også inneholde spesifisert skildring og vurdering av konsekvensene anlegget vil ha for blant annet kulturminne, kulturmiljø og landskap, naturmangfold, fiskerinæring, samisk natur og kulturgrunnlag, og klima, jf. § 6 fjerde ledd.

Departementet kan stille som vilkår for godkjent konsesjonssøknad at den enkelte aktør skal overvåke og rapportere de negative konsekvensene vedtaket har for samfunn og miljø, jf. havenergiforskrifta § 8 tredje ledd. Dette kan kun kreves i de tilfellene det er "*naudsynt*", og departementet skal bestemme fremgangsmåten, varigheten og omfanget av overvåkingen, jf. § 8 tredje ledd.

Søknad om godkjenning av detaljplan må søkes innen to år etter at vedtak om konsesjon er truffet, jf. havenergiforskrifta § 9 første ledd. Detaljplanen innebærer rapporteringskrav om tidsplan for byggearbeidet og ferdigstilling av anlegget, teknisk skildring av utbyggingen, skildring av planlagt drift og finansiering, og plan for nedlegging og fjerning av energianlegget, jf. havenergiforskrifta § 9 annet ledd. I tillegg skal eventuelle endringer i dokumentasjonen som ble benyttet for å søke om konsesjon rapporteres inn, jf. § 9 annet ledd. Norges vassdrags- og energidirektorat har en adgang til å kreve ytterligere informasjon, jf. tredje ledd.

Havenergiforskrifta § 20 oppstiller videre krav til løpende journalføring for alle aktører som har fått innvilget konsesjonssøknad og detaljplan, da disse ved forespørsel plikter å gi de opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig ved Norges vassdrags- og energidirektorat kontroll etter forskriften.

Forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon.

Forskriften om merking av innretninger for fornybar energiproduksjon, fastsatt av Samferdselsdepartementet med hjemmel i havenergilova og havne- og farvannsloven,¹⁰³ regulerer spesifikke rapporteringskrav i forbindelse med sikkerhet og navigasjon. Kravene skal sikre at havvindanlegg er tilstrekkelig merket, i tillegg til at myndighetene får nødvendig informasjon om merkingsstatus og eventuelle feil.

Forskriften inneholder hendelsesbaserte rapporteringskrav og løpende journalføringskrav for havvindnæringen. Forskriften gjelder for innretninger for fornybar energiproduksjon som befinner seg over eller under havoverflaten, og som utgjør et hinder for fartøy, jf. forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon § 1 annet ledd. Det geografiske virkeområdet til forskriften er indre farvann, sjøterritoriet, Norges økonomiske sone og på kontinentalsokkelen, jf. forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon § 1 første ledd.

Innretning for fornybar energiproduksjon skal merkes for å sikre at den til enhver tid er godt synlig for sjøfarende, og eier av innretningen skal rapportere til Kystverket når slik merking er utført, jf. forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon § 2 første ledd, jf. annet ledd. Det oppstilles videre krav til løpende journalføring av merkingen, da tilgjengelighet av lyssignal, radarvarer og AIS navigasjonsinnretning skal dokumenteres over en periode på 3 år, jf. vedlegg 1 punkt 2, jf. § 2.

Etter forskrift om merking av innretning for fornybar energiproduksjon § 3 annet ledd, jf. første ledd, har eier av innretningen rapporteringsplikt til Kystverket når det oppstår feil på utstyr eller merking, slik at det ikke kan utføre sin tiltenkte funksjon eller er i uforsvarlig tilstand, og ikke lar seg utbedre.

Tilsvarende reguleringer finner også for merking av innretninger innenfor akvakulturnæringen og petroleumsnæringen, jf. akvakulturdriftsforskriften § 8 og forskrift om utforming og utrustning av innretninger med mer i petroleumsvirksomheten (innretningsforskriften) §§ 10, 28, 71 og 72.

Adgang til å fastsette rapporteringskrav i forskrift eller enkeltvedtak

Havvindnæringen har omfattende hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom forskrift eller enkeltvedtak. Disse hjemlene gir myndighetene fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til spesifikke utfordringene knyttet til petroleumsaktiviteter.

Havenergilova § 3-4 gir departementet en vid hjemmel til å fatte forskrifter og vedta vilkår i konsesjoner eller godkjenning av detaljplan i medhold av §§ 3-1 og 3-2, blant annet "*for- og etterundersøkingar*", jf. havenergilova § 3-4 første ledd nr. 6, samt "*ytterlegare vilkår dersom omsyn til allmenne eller private interesser krev det*", jf. havenergilova § 3-4 annet ledd. Når det gjelder sistnevnte, som er særlig vidtrekkende, er det lagt til grunn i forarbeidene til loven at vilkårsadgangen må ses i sammenheng med lovens formål og den alminnelige vilkårs læren.¹⁰⁴

Departementet kan i tillegg pålegge alle som driver virksomhet, som er omfattet av denne loven, rapporteringsplikt om opplysninger som er nødvendig for å utøve myndighet etter denne loven og for å ivareta Norges internasjonale forpliktelser, jf. havenergilova § 10-4 første ledd. Rapporteringsplikten omfatter blant annet deling av meteorologiske data, jf. havenergiforskrifta § 19, men kan også omfatte

¹⁰³ Havenergilova § 5-2, jf. delegeringsvedtak 20. juni 2014 nr. 791 og havne- og farvannsloven §§ 13 og 20, jf. kgl.res. 17. desember 2010 nr. 1607 og kgl.res. 10. oktober 2014 nr. 1287.

¹⁰⁴ Ot.prp. nr. 107 (2008–2009) punkt 14.1 merknader til § 3-4.

produksjonsdata om driftstid, produksjon, utfall og avvik, samt ressursdata som vind- eller bølgemålinger eller metrologiske observasjoner.¹⁰⁵

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

For å sikre at rapporteringskravene fastsatt i eller i medhold av havenergilova overholdes, har departementet flere hjemler i havenergilova og havenergiforskrifta for å håndheve brudd.

Etter havenergilova § 10-6 kan departementet treffe vedtak om tvangsmulkt i medhold av forvaltningsloven § 51, for å sikre at rapporteringsplikter som er gitt i medhold av loven med tilhørende forskrifter eller vilkår som er satt for konsesjon eller vedtak i eller i medhold av denne loven blir oppfylt. Vedtak om tvangsmulkt kan også treffes for å sikre at vilkår som er satt for konsesjon eller vedtak i eller i medhold av loven, blir oppfylt, jf. havenergilova §10-6. Vedtak om tvangsmulkt kan også treffes etter havenergiforskrifta § 21, og tvangsmulkt kan fastsettes som en fortløpende mulkt eller som en engangssum, jf. forskriftens § 21 annet ledd.

I tilfeller hvor konsesjon allerede er gitt, kan departementet trekke den tilbake dersom den er gitt på grunnlag av ufullstendige opplysninger om vesentlige omstendigheter, jf. havenergilova § 10-7.

Ved forsettlig eller uaktsomt brudd på opplysningsplikten etter havenergilova § 10-4 kan Energidepartementet pålegge gebyr etter forvaltningsloven § 44, jf. havenergilova § 10-9 første ledd nr. 1. Ved avgjørelsen om gebyr skal pålegges og dets eventuelle størrelse, skal det legges særlig vekt på vurderingsmomentene nevnt i forvaltningsloven § 44 tredje ledd og om det er tale om gjentakelse, jf. havenergilova § 10-9 annet ledd. Dersom bruddet er foretatt av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan gebyret pålegges foretaket etter forvaltningsloven § 44, jf. § 46, jf. havenergilova § 10-9 tredje ledd.

Etter havenergilova § 10-10 første ledd første punktum kan departementet helt eller delvis inndra utbytte som er oppnådd etter brudd på opplysningsplikten etter havenergiloven § 10-4, uten hensyn til om det er utvist skyld. Inndragningen foretas overfor den som har begått bruddet, med mindre denne sannsynliggjør at utbytte har gått til en annen, jf. havenergiloven § 10-19 første ledd tredje punktum.

Forsettlig eller uaktsomt brudd på opplysningsplikten etter havenergilova § 10-4 kan også straffes med bøter eller fengsel inntil ett år, jf. havenergilova § 10-12 første ledd. Så fremst ikke et strengere straffebud gjelder, og det er skapt fare for stor skade på menneske, miljø eller eiendom eller det foreligger skjerpende omstendigheter, kan brudd straffes med fengsel inntil to år, jf. havenergilova § 10-12 annet ledd. Om gebyr etter havenergilova § 10-9 første ledd nr. 1 eller bot eller fengsel etter havenergilova § 10-12 skal benyttes som sanksjonsmiddel, må vurderes i det enkelte tilfellet ut fra en konkret skjønsmessig vurdering.¹⁰⁶

Foreldelsesfristen på lovbrudds gebyr og inndragning av utbytte er fem år etter at lovbruddet tok slutt, jf. havenergiloven § 10-11. Fristen avbrytes når det blir varslet skriftlig til vedkommende at vedtak om brudd på regelverk vil treffes, jf. havenergiloven § 10-11.

Deling av havvinddata

Havvindforvaltningen har en rekke hjemler for deling av havvinddata, hovedsakelig knyttet til søknadsprosessen for konsesjon. Regelverket gir myndigheten hjemmel til å dele opplysninger om

¹⁰⁵ Ot.prp. nr. 107 (2008–2009) punkt 14.1 merknad til § 10-4.

¹⁰⁶ Prop.100 L (2019-2020) s. 57

potensielle energianlegg til havs med både allmennheten og andre offentlige myndigheter, som ivaretar allmennhetens behov til å kunne påvirke hvordan og om det skal etableres nye anlegg.

Etter havenergiloova § 2-2 første ledd kan Kongen i statsråd fastsette et nærmere stedlig avgrenset område til havs som skal åpnes med sikte på tildeling av konsesjon etter § 3-1. Fremlegg til åpning av slikt område med gjennomførte konsekvensutredninger skal etter § 2-2 tredje ledd sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn. Før oppstart av konsekvensutredninger skal det utarbeides melding med fremlegg til utredningsprogram, og også denne meldingen skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn før program blir fastsatt. Dette er en form for deling av havvinddata, hvor havvinddata gjøres tilgjengelig for allmennheten gjennom en høringsprosess. Dette skiller seg fra tildeling av andre typer tillatelser, som ofte skjer i mer lukkede søknadsprosesser.

Etter havenergiforskrifta § 7 fjerde ledd skal konsesjonssøknad med prosjektspesifikk konsekvensutredning gjøres tilgjengelig for allmennheten på internett, når Energidirektoratet sender søknaden på høring til relevante myndigheter og interesseorganisasjoner, hvilket også utgjør deling av havvinddata, hvor havvinddata gjøres tilgjengelig for allmennheten gjennom en høringsprosess.

Havenergiforskrifta § 19 pålegger konsesjonær plikt om å fortløpende dele data om meteorologi med Meteorologisk institutt og allmennheten, da hen skal sørge for at produksjonsanlegg er utstyrt med instrument for registrering av data om meteorologi etter anbefaling fra Meteorologisk institutt.

Overordnet vurdering av havvind

Datagrunnlaget for havvind kommer i dag i hovedsak fra konsekvensutredninger og prosjektdokumentasjon ved konsesjonssøknad. Da næringen er preget av å være i startfasen går vi ikke nærmere inn på hvilke data som rapporteres inn, i hvilken grad de gjøres tilgjengelig, vurdering av digital modenhet eller vurdering av deling. Fremtidig muligheter for datainnsamling og -deling er nærmere beskrevet i kapittel om muligheter.

2.2.6. Mineralvirksomhet

Mineralvirksomhet reguleres hovedsakelig av mineralloven, når det gjelder mineralvirksomhet på norsk territorium (unntatt Svalbard) med innslagspunkt på land,¹⁰⁷ og havbunnsmineralloven, når det gjelder mineralvirksomhet i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel,¹⁰⁸ med tilhørende forskrifter.

Mineralloven og den nye mineralloven er relevante for denne rapporten som gjelder innhenting og deling av havdata, ettersom de kan omfatte uttak av mineraler fra gruver hvor mineralforekomsten og gruvegangene strekker seg ut under havbunnen, så lenge selve innslagspunktet er på land, jf. den någjeldende mineralloven § 4 annet ledd, samt den nye mineralloven av 2025 § 1-3 annet ledd, som er vedtatt og trer i kraft fra og med 1. juli 2026. Eiendomsretten til disse mineralforekomstene tilhører staten, som eier all grunn og alle naturressurser utenfor marbakken. Reguleringen av uttak av slike mineralforekomster forvaltes dermed av Direktoratet for mineralforvaltning og skjer i tråd med mineralloven, slik at både landbasert gruvedrift og uttak av mineraler fra gruveganger under havbunnen behandles etter samme regelverk.¹⁰⁹ I det følgende vil også den nye mineralloven omtales.

¹⁰⁷ Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) av 2009 er gjeldende lovregulering per i dag, men erstattes av Lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven) fra og med den 1. juli 2026.

¹⁰⁸ Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

¹⁰⁹ Prop. 106 L (2017-2018) s. 73.

Ansvarlig myndighet for mineralloven er NFD, men det er Direktoratet for mineralforvaltning (med Bergmesteren på Svalbard, for den nye mineralloven) som er tilsyns- og kontrollorgan, jf. mineralloven § 59 og den nye mineralloven § 8-3 første ledd. Ansvarlig myndighet, samt tilsyns- og kontrollorgan, for havbunnsmineralloven er Energidepartementet, jf. havbunnsmineralloven § 9-1 første ledd. Lovene gir omfattende hjemmel til å fastsette rapporteringskrav gjennom forskrift og enkeltvedtak.

De sentrale rapporteringsforpliktelsene inkluderer søknadsbasert rapportering i forbindelse med søknader om undersøkelsestillatelser, særskilt tillatelse til prøveuttak, utvinningstillatelse og driftskonsesjoner til henholdsvis Direktoratet for mineralforvaltning (med Bergmesteren på Svalbard, for den nye mineralloven) og Energidepartementet, hendelsesbasert rapportering, blant annet med undersøkelsesresultater, måldata og prøvemateriale, og ulike former for varslings- og meldeplikter, samt løpende rapportering, blant annet med årlig driftsrapportering om uttak av mineralske ressurser. Rapporteringskravene dekker ulike faser av mineralvirksomheten.

Løpende rapporterings- og journalføringskrav

Mineralvirksomhet har begrensede løpende rapporterings- og journalføringskrav sammenlignet med andre havnæringer. Disse kravene fokuserer på årlig driftsrapportering og løpende dokumentasjon av driftsaktiviteter for å sikre forsvarlig forvaltning av mineralressursene.

Mineralforskriften,¹¹⁰ fastsatt av NFD med hjemmel i mineralloven,¹¹¹ er den sentrale forskriften som regulerer rapporteringsforpliktelser for mineraler fra gruver hvor innslagspunktet er på land. Formålet med forskriften er å sikre forsvarlig forvaltning av mineralressursene og legge til rette for effektiv kontroll med mineralvirksomheten, samt å sikre at myndighetene får tilgang til nødvendig informasjon for ressursforvaltning og tilsyn.

Etter mineralforskriften § 1-9 første ledd skal det foretas årlig driftsrapportering til Direktoratet for mineralforvaltning om uttak av mineralske ressurser. Rapporteringen skal blant annet inneholde opplysninger om uttakets størrelse, antall ansatte og omsetning, jf. første ledd annet punktum. Driftsrapporteringen sendes til Direktoratet for mineralforvaltning gjennom eget skjema.

Den nye mineralloven har et eget kapittel om rapportering og forvaltning av opplysninger og materiale. Lovens § 7-2 første ledd fastslår at tiltakshavere med undersøkelsestillatelse, utvinningsrett eller særskilt tillatelse til prøveuttak skal rapportere årlig om omfanget av og resultatene fra sine undersøkelser til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard. Lovens § 7-3 pålegger tilsvarende årlig rapporteringsplikt for tiltakshavere med meldepliktig uttak eller driftskonsesjon om driften til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard.

Den nye mineralloven § 7-4 krever videre rapportering om uttak av mineraler som hovedsakelig skjer som ledd i tilrettelegging for annen bruk av grunnområdet dersom uttaket overstiger 5000 m³ til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard. Lovens § 7-8 pålegger endelig tiltakshaver å sørge for forsvarlig oppbevaring av materiale og opplysninger som skal rapporteres i samsvar med den nye minerallovens kapittel 7, noe som innebærer og forutsetter en plikt til løpende journalføring og arkivering av relevant dokumentasjon.

¹¹⁰ Forskrift til mineralloven (mineralforskriften)

¹¹¹ Mineralloven §§ 15, 25, 31, 36, 43, 46, 51, 54, 55-57, 66 og 67.

Havbunnsmineralforskriften,¹¹² fastsatt ved Kongelig resolusjon den 29. august 2025 med hjemmel i havbunnsmineralloven,¹¹³ og som trådte i kraft den 1. september 2025, er den sentrale forskriften som regulerer rapporteringsforpliktelser for mineralvirksomhet i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel.

Havbunnsmineralforskriften § 10 gir Sökkeldirektoratet omfattende myndighet til å fastsette krav for datainnsamling, herunder metoder og utstyr for innsamling av data og prøver samt krav til boring og boreprogram. Sökkeldirektoratet fastsetter også krav til innsamling, rapportering og innsendelse av data, materiale og opplysninger, inkludert biologisk materiale, hvor miljørelaterte krav skal avklares med Miljødirektoratet før fastsettelse, og relevante data skal gjøres tilgjengelig for andre myndigheter uten unødig opphold med mindre taushetsplikt er til hinder. Ved prøvetaking skal det filmes før, under og etter prøvetaking, hvor Sökkeldirektoratet kan fastsette nærmere bestemmelser om dette, herunder unntak fra kravet. Forskrift om datainnsamling for havbunnsmineraler¹¹⁴ inneholder ingen konkrete løpende rapporteringskrav til bestemte periodiske tidspunkter, men har hendelsesbasert rapportering med krav om rapportering av undersøkelsesresultater, måledata og prøvemateriale.

Hendelsesbasert rapportering

Mineralvirksomhet har flere hendelsesbaserte rapporteringskrav som utløses av spesifikke situasjoner eller aktiviteter. Disse kravene sikrer at myndighetene får nødvendig informasjon om mineralaktiviteter når de finner sted, og bidrar til forsvarlig forvaltning og kontroll med næringen.

Varslings- og meldeplikter

Mineralloven § 10 krever muntlig eller skriftlig varslings til grunneieren eller brukeren av grunnen ved leting etter mineralske forekomster på fremmed grunn, jf. også den nye mineralloven § 3-2. Varslingen skal skje senest en uke før letingen igangsettes etter mineralloven § 10 første ledd, mens senest to uker før leting igangsettes etter den nye mineralloven § 3-2 første ledd. Etter både den gjeldende minerallov og den nye mineralloven gjelder særregler ved leting som finner sted i Finnmark. Varslingsplikten sikrer at berørte parter får informasjon om planlagte aktiviteter på deres eiendom.

Den nye mineralloven stiller ytterligere krav til innholdet i varselet, herunder at det skal inneholde en angivelse av området det skal letes i, hvilke aktiviteter som skal gjennomføres, tidsrom det skal letes i, og kontaktinformasjon til leteren, jf. lovens § 3-2 siste punktum. Dersom leting skal skje i områder som tilhører et militært anlegg eller øvingsområde, eller i nedlagte gruveområder, inkludert deponier, krever også den nye mineralloven samtykke fra ansvarlig myndighet, jf. lovens § 3-1. Ved geofysiske målinger og andre målinger av grunnen etter § 3-1, jf. § 1-7 bokstav b, skal leteren også sende en skriftlig melding til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard senest to uker før arbeidene igangsettes, jf. § 3-2 annet ledd. Meldingen skal oppgi hvilke målinger som skal utføres, området hvor målingene skal gjennomføres, og tidspunkt for målingene, jf. § 3-2 annet ledd.

Mineralloven § 18 krever skriftlig varslings til Direktoratet for mineralforvaltning, grunneieren og brukeren av grunnen minst to måneder før igangsettelse av undersøkelser etter mineralske forekomster, jf. første ledd, samt ved undersøkelsesarbeider i utvinningsområdet, jf. fjerde ledd. Varselet skal inneholde en plan for arbeidet og for atkomsten til og i undersøkelsesområdet, en

¹¹² Forskrift til havbunnsmineralloven (havbunnsmineralforskriften)

¹¹³ Havbunnsmineralloven §§ 1-3 sjette ledd, 3-1 tredje, sjette og syvende ledd, 3-3 andre og tredje ledd, 4-1 femte ledd, 4-2 andre og tredje ledd, 4-6 tredje ledd, 4-14 tredje ledd, 9-2 tredje ledd, 9-11 andre og fjerde ledd og 9-12 første og andre ledd, samt forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

¹¹⁴ Forskrift om datainnsamling og dokumentasjon i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (forskrift om datainnsamling for havbunnsmineraler)

redegjørelse for mulige skader som kan oppstå og for hvilke tiltak som skal settes i verk for å hindre slike skader, jf. tredje ledd. Dette sikrer at alle berørte parter får tilstrekkelig informasjon og mulighet til å forberede seg på undersøkelsesaktivitetene.

Den nye mineralloven § 4-7 krever at tiltakshaver, altså innehaver av undersøkelsestillatelse, skal varsle grunneiere og berørte bruksrettshavere og gi melding til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard om oppstart av undersøkelsesarbeider minst fire uker før disse igangsettes, jf. første punktum. Varsel og melding skal inneholde nødvendig informasjon om undersøkelsene som skal finne sted, jf. annet punktum. Ved opphold i arbeidene i mer enn ett år må det sendes nytt varsel minst fire uker før arbeidene gjenopptas, jf. tredje punktum.

Mineralloven § 42 krever melding til Direktoratet for mineralforvaltning minst 30 dager før oppstart av meldepliktig uttak, jf. første ledd. I særlige tilfeller kan Direktoratet for mineralforvaltning kreve fremlagt driftsplan, jf. annet ledd. Mineralloven § 44 krever også melding til Direktoratet for mineralforvaltning før konsesjonspliktige uttak startes, stanses midlertidig eller legges ned. Dette gir myndighetene oversikt over mineralvirksomheten, og at nødvendige tiltak kan iverksettes.

Havbunnsmineralloven § 3-3 stiller krav til at rettighetshaver senest fem uker etter en undersøkelsestillatelse påbegynnes, skal sende melding til Energidepartementet, Sjøkeldirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystverket og Forsvarsdepartementet. I denne meldingen skal det gis opplysninger om området undersøkelsene gjelder, undersøkelsesmetodene som anvendes, fartøy og resultater. Rettighetshaveren ilegges her en omfattende rapporteringsplikt i forbindelse med undersøkelser.

Rapportering av undersøkelsesresultater, måledata og prøvemateriale

Etter avsluttede undersøkelser stiller mineralforskriften § 1-4 krav om rapportering av undersøkelser, måledata og prøvemateriale til Direktoratet for mineralforvaltning. Rapporteringen skal skje når undersøkelsene er ferdige og senest seks måneder etter opphørte undersøkelser. Rapporten skal inneholde basismateriale og kart i henhold til kravene i bestemmelsens annet ledd. Dette sikrer at myndighetene får tilgang til viktige data fra undersøkelsesaktivitetene. Ved nedleggelse av drift på mineralske ressurser stiller mineralforskriften § 1-10 krav om rapportering til Direktoratet for mineralforvaltning. Rapporten skal inneholde sluttrapport fra driften, måledata og prøvemateriale, med opplysninger som angitt i annet ledd bokstav a til g. Dette sikrer at myndighetene får dokumentasjon av driftsaktivitetene og nødvendig informasjon for oppfølging etter nedleggelse.

Den nye mineralloven § 7-1 pålegger tiltakshavere som gjennomfører geofysiske målinger og andre målinger av grunnen å rapportere til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard om målingene og resultatene etter at de er gjennomført. Lovens § 7-2 andre ledd krever sluttrapport til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard innen tre måneder når tillatelse eller rett opphører, samt vederlagsfri overlevering av representativt utvalg av prøvemateriale. Lovens § 7-3 andre ledd pålegger tilsvarende sluttrapport til Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard innen tre måneder når drift avsluttes eller driftskonsesjon opphører, med mulighet for direktoratet til å kreve overlevering av prøvemateriale.

Havbunnsmineralloven § 5-2 stiller krav til at rettighetshaveren må fremlegge en avslutningsplan før tillatelsen utløper eller oppgis, eller bruken av en innretning endelig opphører, med opplysninger som angitt i § 5-2 annet ledd. Departementet kan kreve ytterligere opplysninger og vurderinger, eller kreve ny eller endret plan, jf. § 5-2 annet ledd fjerde punktum. Departementet kan gi forskrift om de nærmere kravene til en avslutningsplan, jf. § 5-2 annet ledd siste punktum. Avslutningsplanen skal legges fram

for Energidepartementet senest to år før opphør, jf. § 5-2 første ledd første punktum. Denne plikten gjelder også ved tilbakekalling av tillatelse, jf. § 5-2 fjerde ledd. Departementet kan imidlertid i særskilte tilfeller frafalle kravet om å legge frem en avslutningsplan, jf. § 5-2 tredje ledd.

Forskrift om datainnsamling for havbunnsmineraler § 18 gir Sjøkeldirektoratet myndighet til å kreve at rettighetshaver rapporterer status under utførelse av undersøkelser. Forskriftens § 19 krever sluttrapport så snart som mulig og senest innen tre måneder etter at undersøkelsen er fullført, med dokumentasjon av funn av aktive hydrotermale strukturer samt større konsentrasjoner av svamper og koraller. Forskriftens § 20 pålegger rapportering av geofysiske og geologiske data innen tre måneder for feltdata og batymetriske data, og tolv måneder for øvrige prosesserte data. Videre krever forskriftens § 21 rapportering av videofilm og stillbilder av havbunnen innen tre måneder, mens § 22 pålegger rapportering av miljødata innen samme frist. Forskriftens § 23 og § 24 krever rapportering av andre undersøkelsesdata og tolkede data så snart som mulig etter fullført undersøkelse. Videre regulerer forskriftens § 25 og § 26 innsendelse av fysiske prøver og preparater innen seks måneder, med tolv måneder for palynologiske preparater. Forskriftens § 27 pålegger statusrapport innen tre måneder ved tilbakelevering, oppgivelse, bortfall eller utløp av utvinningstillatelse, samt innsendelse av alt vesentlig materiale fra området. Til slutt pålegger forskriftens § 32 at rettighetshaver så snart som mulig informerer om vesentlige endringer som har oppstått etter innsendelse av dokumentasjon.

Søknadsbasert rapportering

Mineralvirksomhet har omfattende søknadsbaserte rapporteringskrav som dekker alle hovedfaser av mineralaktiviteten, fra undersøkelse til utvinning. Disse kravene sikrer at myndighetene får tilstrekkelig informasjon til å vurdere søknader og fatte forsvarlige vedtak.

Søknad om undersøkelsestillatelse for statens mineraler reguleres av mineralloven § 13 (og den nye mineralloven § 4-3) og mineralforskriften § 1-1, samt havbunnsmineralloven § 3-1 når det gjelder mineralforekomster i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel, jf. havbunnsmineralloven § 1-3 første ledd. Søknaden må sendes på fastlagt skjema til Direktoratet for mineralforvaltning (mineralloven), Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (den nye mineralloven) eller Energidepartementet (havbunnsmineralloven).

Søknad om undersøkelsestillatelse etter mineralloven skal utover informasjon om søker bare inneholde informasjon om hvilke av statens mineraler søkeren antar finnes i området, i tillegg til en angivelse av undersøkelsesområdet per kart, jf. mineralforskriften § 1-1. Etter den nye mineralloven skal det også inkluderes forslag til undersøkelsesplan i samsvar med lovens § 4-6, jf. § 4-5 første ledd bokstav d. Havbunnsmineralloven § 3-1 krever at søknad om undersøkelsestillatelse skal inneholde presis angivelse av det geografiske området søknaden omfatter. Søknaden skal også redegjøre for undersøkelsene gjennom et undersøkelsesprogram som beskriver hvilke undersøkelser som ønskes gjennomført, formålet med undersøkelsene inkludert de mineralforekomstene man ønsker å undersøke, tidspunkt for når undersøkelsene er planlagt påbegynt og avsluttet, samt hvor innenfor det geografiske området undersøkelsene skal utføres, jf. annet ledd bokstav a til d.

Søknad om særskilt tillatelse til prøveuttak for statens mineraler reguleres av mineralloven §§ 12 og 20 (og den nye mineralloven § 4-13). Slik tillatelse finnes ikke i havbunnsmineralloven. Mineralloven inneholder ikke noen spesielle krav til innhold i en slik søknad, men den nye mineralloven krever blant annet innsending av en prøveuttaksplan som oppfyller lovens § 4-15, jf. § 4-13 annet ledd bokstav c. Lovens § 4-15 krever at prøveuttaksplanen skal gi nødvendige opplysninger om formålet med og størrelsen på prøveuttaket, området der prøveuttaket skal foregå med kart som viser plasseringen, planlagt tidsrom for gjennomføring og planlagt adkomst til prøveuttaksområdet. Planen skal også

redegjøre for den eksisterende bruken av området, tiltakets virkning på området og omgivelsene herunder kulturmiljøet, andre næringer, naturmiljøet og naturgrunnlaget for samisk kulturutøvelse, hvordan prøveuttaket skal foregå og avsluttes på en måte som ivaretar sikkerheten for personell, miljø og omgivelser, samt planlagt håndtering av masser fra prøveuttaket.

Søknad om utvinningstillatelse for statens mineraler reguleres av mineralloven § 29 (og den nye mineralloven § 5-2) og mineralforskriften § 1-5, samt havbunnsmineralloven § 4-2 når det gjelder mineralforekomster i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel, jf. havbunnsmineralloven § 1-3 første ledd. Søknaden må sendes på fastlagt skjema til Direktoratet for mineralforvaltning (mineralloven), Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (den nye mineralloven) eller Energidepartementet (havbunnsmineralloven) etter fastsatte søknadskrav, og må inneholde dokumentasjon som viser at søkeren oppfyller vilkårene for å få utvinningsrett. Søker må i søknaden kunne sannsynliggjøre at det i undersøkelsesområdet finnes en eller flere forekomster av statens mineraler med en slik rikholdighet, størrelse og beskaffenhet at den kan antas å være drivverdig, eller å bli drivverdig innen rimelig tid, jf. mineralloven § 29 første ledd annet punktum og den nye mineralloven § 5-2 annet ledd. Søknad skal inneholde opplysninger som angitt i mineralforskriften § 1-5 bokstav a til g, blant annet opplysninger om hvilke mineraler utvinningsområdet inneholder, hvilke undersøkelsesarbeider som er foretatt og resultatene av diss, samt dokumentasjon på forekomstens rikholdighet, størrelse og beskaffenhet, jf. bokstav e og f.

Den som vil utvinne forekomst av grunneiers mineraler, må inngå avtale med grunneieren, jf. mineralloven § 28 og den nye mineralloven § 4-2. Dersom slik avtale ikke kommer i stand, kan det søkes om ekspropriasjon i medhold av mineralloven § 37 og den nye mineralloven § 9-1. Mineralloven § 37 regulerer søknad om tillatelse til ekspropriasjon av forekomst av grunneiers mineraler. Søknaden skal omfatte nødvendig grunn og rettigheter for utvinning, herunder atkomst til forekomsten, og nødvendig grunn og rettigheter til foredling av grunneiers mineraler. Dette sikrer at ekspropriasjon kun skjer når det er nødvendig og forholdsmessig. Den nye mineralloven § 9-1 gir Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard hjemmel til å tillate ekspropriasjon av undersøkelsesrett til mineraler, grunn og rettigheter nødvendig for undersøkelser, prøveuttak, utvinning og bearbeiding av mineraler, samt utvinningsrett til grunneiers mineraler, jf. første ledd bokstav a til f.

Samlet uttak av mineralforekomster på mer enn 10 000 m³ krever driftskonsesjon fra Direktoratet for mineralforvaltning (med Bergmesteren på Svalbard etter den nye mineralloven), jf. mineralloven § 43 og den nye mineralloven § 6-2. Etter mineralforskriften § 1-8 skal søknad om driftskonsesjon sendes på fastlagt skjema til Direktoratet for mineralforvaltning, jf. første ledd. Søknaden må inneholde dokumentasjon på utvinningsrett i området, forslag til driftsplan i tråd med Direktoratets veileder, opplysninger om tiltakets status etter plan- og bygningsloven (inkludert kommuneplanens arealdel og eventuelle reguleringsplaner), redegjørelse for selskapets kompetanse med oversikt over organisasjon, teknisk ledelse og bergfaglig kompetanse, vurdering av behov for økonomisk sikkerhet for sikrings- og oppryddingstiltak, samt oversikt over investeringer, utstyr/maskiner, tilrettelegging (adkomst, avdekning, lagerområder, bygninger) og en finansieringsplan med budsjett for første driftsår som viser markedssituasjon og prisnivå, jf. annet ledd bokstav a til f. For større tiltak kan Direktoratet kreve en mer inngående analyse av prosjektet med lønnsomhetsoversikt og kontantstrømanalyse, jf. tredje ledd. For uttak som allerede er i drift, må det dokumenteres økonomiske forhold ved legge ved godkjent årsregnskap for de to siste årene, jf. fjerde ledd.

Før tildeling av en utvinningstillatelse etter havbunnsmineralloven finner sted, skal det offentlig utlyses det området som det kan søkes om utvinningstillatelse for. I utlysningen skal det fremgå hvilke kriterier tildeling av utvinningstillatelse skal skje på grunnlag av, og hvilke frister og vilkår som gjelder, jf.

havbunnsmineralloven § 4-1 tredje ledd, jf. også første ledd første punktum. Det kan stilles tildeles utvinningstillatelser uten utlysning, jf. § 4-1 tredje ledd. Søknad skal inneholde opplysninger som angitt i § 4-2 første ledd. Søknad om utvinningstillatelse skal blant annet suppleres med arbeidsforpliktelse og arbeidsprogram, i tillegg til en plan for utvinning av mineralforekomst, jf. §§ 4-3 og 4-4.

Adgang til å fastsette rapporteringskrav i forskrift eller enkeltvedtak

Mineralvirksomhet har hjemler for å fastsette individuelle rapporteringskrav gjennom enkeltvedtak eller ved tildeling av tillatelser. Disse hjemlene gir Direktoratet for mineralforvaltning fleksibilitet til å tilpasse rapporteringskrav til den enkelte virksomhets behov og risikoprofil.

Mineralloven § 60 annet ledd gir Direktoratet for mineralforvaltning generell hjemmel for å pålegge tiltakshaver å legge frem "*opplysninger, dokumenter eller annet materiale av betydning for tilsynet*". Bestemmelsen åpner for at tiltakshaver kan ilegges en individuell opplysnings- og rapporteringsplikt.

Mineralloven gir hjemmel for at Direktoratet for mineralforvaltning kan sette vilkår ved tildeling av tillatelse til prøveuttak, jf. mineralloven §§ 12 første ledd siste punktum og 20 første ledd siste punktum. Mineralloven § 43 annet ledd gir hjemmel for at Direktoratet for mineralforvaltning kan sette vilkår for driftskonsesjon. Det kan også settes vilkår for ekspropriasjonstillatelsen, jf. mineralloven §§ 37 og 38. Adgangen til å sette vilkår åpner for at direktoratet kan fastsette individuelle rapporteringskrav.

Den nye mineralloven gir Nærings- og fiskeridepartementet hjemmel til å kunne fastsette forskrift om rapporteringsplikten etter lovens §§ 7-1 til 7-4, som er nærmere redegjort for ovenfor, blant annet om rapportenes innhold og format, samt unntak fra rapporteringspliktene. Ellers kan det også etter den nye mineralloven settes vilkår ved tildeling av tillatelse til prøveuttak, jf. lovens 4-13 første ledd siste punktum, samt også ved tildeling av driftskonsesjon, jf. lovens § 6-3 annet ledd. I tillegg til dette, kan det etter den nye loven settes vilkår ved tildeling av undersøkelsestillatelse, jf. lovens § 4-3 fjerde ledd.

Havbunnsmineralloven § 9-11 åpner for at Energidepartementet kan pålegge rettighetshavere og operatører et individuelt rapporteringskrav for materiale og opplysninger "*vedrørende planlegging og gjennomføring av mineralvirksomhet*" etter denne loven. Etter bestemmelsens annet og tredje ledd kan Energidepartementet også treffe enkeltvedtak om at rettighetshavere skal sende prøver av biologisk materiale, samt gi forskrift om hvilket materiale som skal være tilgjengelig for myndighetene. Denne hjemmelen gir Energidepartementet en vidtrekkende mulighet til å pålegge ytterligere rapporteringskrav, fra planleggingsfasen til gjennomføringen av aktivitetene.

Energidepartementet kan også i medhold av havbunnsmineralloven § 9-11 gi forskrift om hvilket materiale som skal være tilgjengelig for myndighetene, hva som kan kreves overlevert, når materialet senest skal være tilgjengelig eller overlevert, samt hvilke opplysninger som skal gis til offentlige myndigheter før mineralvirksomheten begynner, og etter at den er kommet i gang, jf. siste ledd.

Havbunnsmineralloven § 3-1 siste ledd åpner for at Energidepartementet kan fastsette i den enkelte undersøkelsestillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som krav til teknologi og påkrevde sikkerhetstiltak, men også krav om å melde inn aktiviteter, hvilket vil være en rapporteringsforpliktelse. Disse kravene kan også fastsettes i forskrift, jf. havbunnsmineralloven § 3-1 siste ledd.

Havbunnsmineralloven § 4-1 siste ledd åpner for at Energidepartementet kan fastsette i den enkelte tillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som omfanget av den arbeidsforpliktelsen som skal oppfylles, krav til teknologi, finansiell sikkerhetsstillelse, og påkrevde sikkerhetstiltak, jf. siste ledd. Disse kravene kan også fastsettes i forskrift, jf. havbunnsmineralloven § 4-1 siste ledd. Som nevnt kan

det også i utlysningen fastsette nærmere bestemte vilkår for tildeling av utvinningstillatelser, jf. havbunnsmineralloven § 4-1 første ledd første punktum.

Konsekvens av brudd på rapporteringshjemmel

Både mineralloven og havbunnsmineralloven inneholder flere bestemmelser som tar for seg brudd på rapporteringshjemler. Etter havbunnsmineralloven § 9-3 plikter rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet å etterleve loven og påse at bestemmelser blir overholdt, herunder inkludert lovens rapporteringsforpliktelser, ved iverksetting av systematiske tiltak, samt påse at enhver som utfører arbeid for seg, enten ansatte eller underentreprenører, også overholder regelverket.

For å sikre at rettighetshavere gjennomfører og overholder bestemmelsene i lov, forskrift og enkeltvedtak, kan det ved brudd på gitte pålegg treffes vedtak om tvangsmulkt, jf. havbunnsmineralloven § 9-6 og mineralloven § 66 (og den nye mineralloven § 11-3). Energidepartementet og Direktoratet for mineralforvaltning (med Bergmesteren for Svalbard for den nye mineralloven) har også hjemmel til å pålegge rettighetshavere å betale et overtredelsesgebyr til statskassen, dersom bestemmelser er overtrådt, jf. havbunnsmineralloven § 9-7 og mineralloven § 67 (og den nye mineralloven § 11-4). Mineralforskriften §§ 6-1 og 6-2 angir nærmere retningslinjer for utmåling av tvangsmulkt, mens mineralforskriften §§ 6-4 til 6-7 redegjør nærmere for ileggelse og utmåling av overtredelsesgebyr. Tvangsmulkt eller overtredelsesgebyr kan være aktuelt ved brudd på rapporteringshjemmel.

Dersom det foreligger grov eller gjentatt overtredelse av bestemmelser, eller rettighetshavere ikke etterkommer pålegg, kan Energidepartementet og Direktoratet for mineralforvaltning ilegge midlertidig stans av virksomhet, eller endring og tilbakekall av gitte tillatelser, jf. havbunnsmineralloven §§ 9-8 og 9-9, samt mineralloven §§ 64 og 65 (og den nye mineralloven §§ 11-1 og 11-2).

Ved forsettlig eller uaktsom overtredelse av rapporteringshjemmel gitt i medhold av havbunnsmineralloven §§ 1-6, 4-16, 5-1, 5-3, 6-1, 6-2, 6-3 eller 6-4, straffes det med bøter eller fengsel inntil to år, jf. havbunnsmineralloven § 9-14. Dette gjelder såfremt overtredelsen ikke rammes av et strengere straffebud. Verken gjeldende minerallov eller den nye mineralloven har tilsvarende straffebestemmelse.

Den nye mineralloven § 11-5 gir Energidepartementet hjemmel til å fastsette nærmere regler i forskrift om forvaltningstiltak og administrative sanksjoner. Dette omfatter regler om endring og tilbakekall (jf. § 11-2), samt tvangsmulkt, herunder tvangsmulktenes størrelse og varighet, fastsettelse, innkreving og ettergivelse av påløpt tvangsmulkt (jf. § 11-3). Videre gjelder det overtredelsesgebyr, blant annet regler om gebyrets størrelse, renter og tilleggsgebyr ved manglende betaling, samt innkreving og ettergivelse av ilagt overtredelsesgebyr (jf. § 11-4).

Deling av data om mineralvirksomhet

Mineralloven inneholder ingen spesifikke bestemmelser som regulerer deling av opplysninger og data om mineralvirksomhet til andre offentlige aktører. Reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven gjelder i utgangspunktet tilsvarende for mineralvirksomhet. Mineralforskriften § 1-4 sjette ledd fastslår imidlertid at innlevert materiale ikke kan gjøres offentlig mens undersøker har bergrettigheter i området, men med unntak for tilfeller hvor rettighetshaver søker nye bergrettigheter i et område der vedkommende tidligere har innlevert rapport eller materiale for eldre bergrettigheter som senere har falt bort - i slike tilfeller gjelder ikke taushetsplikten for det tidligere innleverte materialet.

Den nye mineralloven inneholder imidlertid regulering av taushetsplikt. Lovens § 7-7 regulerer taushetsplikt om geologiske forhold og fastslår at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard eller andre forvaltningsorgan, plikter å hindre at informasjon om geologiske forhold som er innrapportert etter §§ 7-1 og 7-2 gjøres tilgjengelig for andre uten samtykke fra tiltakshaveren. Taushetsplikten opphører når rettighetshaver ikke lenger har undersøkelsesrett eller utvinningsrett i området, men er ikke til hinder for at direktoratet utveksler informasjon om geologiske forhold med Norges geologiske undersøkelse.

Havbunnsmineralloven inneholder også regulering av taushetsplikt. Adgangen til å ilegge taushetsplikt er regulert i havbunnsmineralloven § 9-12.¹¹⁵ Her har Energidepartementet hjemmel til å ilegge taushetsplikt for å hindre at andre får adgang til eller kjennskap til informasjon som fremkommer, blant annet i søknader for utvinningstillatelse. Etter havbunnsmineralloven § 9-13 gjelder heller ikke forvaltningsloven § 18 om en parts rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, for søknader om utvinningstillatelse. Taushetsplikten er ikke absolutt. Havbunnsmineralloven § 9-12 tredje ledd åpner for at forskrifter eller enkeltvedtak *"skal ikke være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og mulighetene for å finne mineralforekomster, eller til bruk for utarbeidelse av oversiktskart eller for statistiske formål"*. Videre fremgår det at slike forskrifter og enkeltvedtak ikke skal hindre utveksling av informasjon som forutsatt i enhetsregisterloven og oppgaveregisterloven, eller annen lovpålagt utveksling av informasjon med andre offentlige organer.

Taushetsplikten reguleres for øvrig av havbunnsmineralforskriften § 12, fastsatt med hjemmel i havbunnsmineralloven § 9-12. Denne forskriftsbestemmelsen inneholder flere sentrale forskriftsbestemmelser som avviker fra ordinære forvaltningsregler etter forvaltningsloven. Etter § 12 første ledd skal opplysninger som myndighetene meddeles i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse være underlagt taushetsplikt inntil utvinningstillatelsene til de aktuelle områder er tildelt. Deretter skal opplysningene være underlagt taushetsplikt i henhold til forvaltningsloven i et tidsrom av 20 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd.

Etter andre ledd er det også oppstilt at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at uvedkommende får adgang til eller kjennskap til geologiske forhold i rapporter eller annet materiale, med spesifikke tidsfrister for ulike datatyper: 10 år for tolkede data (bokstav a), 10 år for data som har vært omsettelige fra det tidspunkt de ble tilgjengelig for eieren (bokstav b), og 2 år for øvrige data (bokstav c). Tredje ledd regulerer at batymetridata med oppløsning på 20 meter eller mer ikke er underlagt taushetsplikt. Fjerde ledd fastslår at taushetsplikten for data som nevnt i andre ledd som dekker område omfattet av en utvinningstillatelse og eies av rettighetshaver, faller bort fra det tidspunkt tillatelsen oppgis, bortfaller, utløper eller området hvor dataene stammer fra tilbakeleveres. Femte ledd gir samtidig Sjøkeldirektoratet myndighet til å fastsette hva som anses som omsettelige data og til å forlenge eller forkorte taushetsplikten etter søknad.

Havbunnsmineralforskriften § 12 sjette ledd fastslår at forvaltningslovens taushetspliktsbestemmelser (§ 13 til § 13f) for øvrig kommer til anvendelse, men med en tidsbegrensning på 20 år, mens forvaltningslovens alminnelige bestemmelse er på 60 år, jf. forvaltningsloven § 13c tredje ledd. Syvende ledd åpner for at bestemmelsene om taushetsplikt ikke skal være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og om mulighetene for å finne mineralforekomster, jf. også nevnte havbunnsmineralloven § 9-12 tredje ledd. Videre skal det ikke stenges for utveksling av informasjon som forutsatt i enhetsregisterloven og oppgaveregisterloven, jf. syvende ledd. Etter

¹¹⁵ I mineralforskriften er dette regulert for innlevert materiale med henvisning til reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven, jf. mineralforskriften § 1-10.

åttende ledd skal taushetsplikten heller ikke være til hinder for utveksling av informasjon med Havindustritilsynet, Miljødirektoratet eller andre myndigheter som departementet utpeker.

Havbunnsmineralforskriften § 12 har store likheter med petroleumsforskriften § 85, men med en sentral forskjell når det gjelder tidsfristen for såkalte tolkede data, som er 10 år i henhold til havbunnsmineralforskriften, mens det er 5 år i henhold til petroleumsforskriften.

Overordnet om mineralvirksomhet

Mineralnæringen på norsk sokkel er under utvikling, og datagrunnlaget bygger i stor grad opp gjennom statlige kartlegginger og rapportering fra rettighetshavere. Da næringen er under potensiell utvikling går vi ikke nærmere inn på hvilke data som rapporteres inn, i hvilken grad de gjøres tilgjengelig, vurdering av digital modenhet eller vurdering av deling. Fremtidig muligheter for datainnsamling og -deling er nærmere beskrevet i kapittel om muligheter.

2.2.7. Tverrsektorielle rapporteringsforpliktelser

Havnæringenes virksomhet er underlagt omfattende tverrsektorielle rapporteringsforpliktelser som strekker seg på tvers av naturmangfolds-, forurensnings- og plan- og bygningsregelverket. Plan- og bygningsloven gjelder for hele landet, herunder vassdrag, og i sjøområder ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjene, jf. plan- og bygningsloven § 1-2 første og annet ledd. I medhold av bestemmelsens siste ledd kan det også bestemmes at kapittel 14 som gjelder konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk skal gjelde for nærmere bestemte tiltak utenfor én nautisk mil utenfor grunnlinjene.

Disse tverrsektorielle rapporteringsforpliktelsene sikrer systematisk innsamling og rapportering av kritiske data til myndighetene, inkludert miljøovervåkingsdata fra havbunnen og vannsøylen, havfysikalske og meteorologiske målinger, utslippsdata og forurensningsinformasjon, data om marine arter og genetisk materiale, samt teknisk informasjon om infrastruktur og anlegg i marine områder.

Rapporteringskravene varierer fra både løpende regelmessig rapportering og systematisk journalføring, til umiddelbar varsling ved akutte hendelser og omfattende dokumentasjon i forbindelse med søknader om tillatelser. Dette omfattende tverrsektorielle rammeverket sikrer at havnæringenes aktiviteter dokumenteres og overvåkes på en måte som støtter bærekraftig forvaltning av marine ressurser og områder, bygger opp en solid kunnskapsbase for miljøforvaltning, sikrer trygg drift og muliggjør effektiv planlegging av fremtidige aktiviteter i havområdene.

Løpende rapportering av miljødata og overvåkingsresultater

Blant de mest sentrale løpende rapporteringskravene finner vi omfattende forpliktelser til å dele miljødata og overvåkingsresultater. Forskrift om konsekvensutredninger § 24, fastsatt med hjemmel i plan- og bygningsloven,¹¹⁶ krever at private aktører systematiserer data samlet inn under miljøkonsekvensvurderinger i henhold til standarder og gjør det tilgjengelig for offentlige myndigheter for inkludering i offentlige databaser. Dette skal blant annet sørge for at miljødata fra konsekvensutredninger blir tilgjengelig for fremtidig planlegging og forskning. Videre krever forskrift om pliktig innmelding av grunnundersøkelser og naturfareutredninger § 8, fastsatt av Energidepartementet med hjemmel i plan- og bygningsloven,¹¹⁷ innsendelse innen tre måneder etter fullføring av undersøkelser eller vurderinger som involverer marine områder.

¹¹⁶ Fremmet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Klima- og miljødepartementet og fastsatt ved kgl.res. 21. juni 2017 med hjemmel i plan- og bygningsloven §§ 1-2, 4-2, 14-6 og 32-8a.

¹¹⁷ Plan- og bygningsloven § 2-4 første ledd, jf. delegeringsvedtak 21. juni 2024 nr. 1102.

Forurensningsforskriften krever årlig rapportering til forurensningsmyndighetene om all forurensning, avfall, energi og andre miljømessige forhold ved virksomheten, jf. forskriftens § 36A-18, for virksomheter som er omfattet av vedlegg I til forurensningsforskriften kapittel 36.

Naturmangfoldsregelverket stiller spesifikke rapporteringskrav for truede arter og genetisk materiale. CITES¹¹⁸-forskriften,¹¹⁹ fastsatt med hjemmel blant annet i naturmangfoldloven,¹²⁰ krever tillatelse for handel med truede arter, jf. CITES-forskriften § 18. Rapportering etter CITES-forskriften innebærer i hovedsak at det må søkes Miljødirektoratet om tillatelser for import, eksport eller innenlands besittelse av truede arter, samt innlevering av slike CITES-tillatelser til tollvesenet ved grensepassering, jf. CITES-forskriften §§ 18-21 og 25. Miljødirektoratet har vidtrekkende hjemmel til å fastsette vilkår (f.eks. rapportering) i tillatelsene for å ivareta forskriftens formål, jf. CITES-forskriften § 19 siste ledd.

Systematisk journalføring og dokumentasjon

Journalføringskravene utgjør en annen viktig kategori av tverrsektorielle forpliktelser som sikrer systematisk dokumentasjon over tid. Innenfor plan- og bygningsregelverket stiller ledningsregistreringsforskriften¹²¹ § 4, fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet med hjemmel i plan- og bygningsloven,¹²² krav til dokumentasjon, utlevering av opplysninger og rapportering for infrastrukturiere som opererer i sjø og vassdrag, jf. forskriftens §§ 4–5.

Forurensningsregelverket inneholder omfattende journalføring- og dokumentasjonsplikt for nærmere utvalgte virksomheter eller utslippskilder, jf. forurensningsforskriften kapittel 24 til 33, jf. forskriftens §§ 24-10, 25-6, 26-7, 27-15, 28-6, 29-10, 30-10 og 33-15, hvor dokumentasjon skal oppbevares og kunne fremlegges i løpet av en tidsperiode på fem år. Forurensningsforskriften inneholder også journalføringskrav i forbindelse med lagring av CO₂ i geologiske formasjoner, jf. § 35-8 siste ledd.

Naturmangfoldsregelverket stiller særskilte journalføringskrav for genetisk materiale. Forskrift om utnytting i Norge av genetisk materiale med opprinnelse i andre land § 2, fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven og patentloven,¹²³ krever at private aktører opprettholder informasjon om genetisk materiale i 20 år, inkludert opprinnelse, dokumentasjon og avtaler innenfor lovens anvendelsesområde, som er nærmere fastlagt og avgrenset i forskriften § 1. Dette er særlig relevant for havnæringer som benytter og utnytter genetisk materiale fra marine organismer.

Varsling og rapportering ved akutte hendelser

Hendelsesbaserte rapporteringskrav aktiveres når spesifikke situasjoner oppstår under havnæringenes virksomhet. Fra plan- og bygningsregelverket krever ledningsregistreringsforskriften § 6 rapportering når infrastruktur avdekkes under arbeid i sjø og vassdrag, mens plan- og bygningsloven § 2-3 krever rapportering av oppdaget infrastruktur i havet eller vassdrag. Plan- og bygningsloven § 1-4 krever rapportering av brudd funnet under offentlige tilsyn.

Forurensningsregelverket inneholder omfattende varslingskrav ved akutte hendelser. Forurensningsloven § 39 krever varsling til nærmeste politimyndighet straks ved akutt forurensning

¹¹⁸ Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora.

¹¹⁹ Forskrift om innførsel, utførsel, besittelse mv. av truede arter av vill fauna og flora (CITES-forskriften)

¹²⁰ Fremmet av Klima- og miljødepartementet og fastsatt ved kgl.res. 15. juni 2018 med hjemmel i naturmangfoldloven § 26, jf. § 2 annet ledd annet punktum, svalbardmiljøloven § 26 annet ledd og lov om Jan Mayen § 2 tredje ledd.

¹²¹ Forskrift om innmåling, dokumentasjon og utlevering av geografisk informasjon om ledninger og annen infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag (ledningsregistreringsforskriften)

¹²² Plan- og bygningsloven § 2-3.

¹²³ Fremmet av Klima- og miljødepartementet og fastsatt ved kgl.res. 17. juni 2022 med hjemmel i naturmangfoldloven § 60 fjerde ledd og patentloven § 69.

eller fare for akutt forurensning, jf. også forskrift om varsling av akutt forurensning, fastsatt av Klima- og miljødepartementet med hjemmel i nettopp forurensningsloven § 39.¹²⁴

Forurensningsloven § 13 første ledd krever at den som planlegger virksomhet som kan medføre store forurensninger på et nytt sted, eller en vesentlig utbygging av ny karakter på sted for eksisterende virksomhet, skal på et tidlig trinn under planleggingen gi melding til forurensningsmyndigheten.

Forskrift om utnyttelse av undersjøiske reservoarer på kontinentalsokkelen til lagring av CO₂ og om transport av CO₂ på kontinentalsokkelen § 11-17, fastsatt med hjemmel i lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster § 3,¹²⁵ inneholder krav om varsling og rapportering ved hendelser eller andre forhold som medfører nedstengning av en lagringslokalitet eller som påvirker gjennomføring av aktiviteter i tråd med vedtak fattet i medhold av forskriften, skal omgående varsles til Sjøkeldirektoratet. Energidepartementet, som er ansvarlig myndighet, kan fastsette nærmere bestemmelser om varsling og rapportering til myndighetene. Lov om andre undersjøiske naturforekomster gjelder vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster i indre norsk farvann, på norsk sjøterritorium og kontinentalsokkelen, jf. § 1.

Rapportering i forbindelse med søknader og tillatelser

Søknadsbaserte rapporteringskrav utløses når private aktører søker om tillatelser og må dokumentere konsekvenser og levere spesifikk informasjon. Plan- og bygningsloven § 2-4 krever rapportering av grunnundersøkelser og vurderinger av naturfarer som del av søknadsprosesser for aktiviteter i marine områder. Kart- og planforskriften,¹²⁶ fastsatt av Kommunal- og distriktsdepartementet med hjemmel i plan- og bygningsloven,¹²⁷ gir kommunen hjemmel til å kunne kreve at den som fremmer planforslag, konsekvensutredning eller søknad om tiltak etter plan- og bygningsloven fremskaffer geodata når det er nødvendig for å kunne ta stilling til forslaget, jf. forskriftens § 7, mens § 8 stiller krav til digital levering av planer og geodata samt krav til geodata standarder og georeferering.

Forurensningsregelverket krever omfattende dokumentasjon ved søknader om tillatelse til forurensende tiltak, som nærmere angitt i forurensningsforskriften § 36-2. Forurensningsloven § 13 annet ledd gir forurensningsmyndigheten hjemmel til å fastsette at den som planlegger meldepliktig virksomhet skal foreta en konsekvensanalyse for å klarlegge virkningene forurensningen vil få, med opplysninger som nærmere angitt i annet ledd nr. 1 til 4. Når denne konsekvensanalysen foreligger, har enhver rett til å gjøre seg kjent med den hos den meldepliktige eller vedkommende forurensningsmyndighet, men forurensningsmyndigheten kan bestemme at deler av utredningen skal være offentlig før hele utredningen foreligger, jf. forurensningsloven § 14 første ledd.

Naturmangfoldsregelverket krever spesifikk dokumentasjon ved søknader som berører prioriterte arter og genetisk materiale. Forskrift om dvergålegras (*Zostera noltei*) som prioritert art § 6 annet ledd, fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven,¹²⁸ inneholder en hjemmel til å kunne kreve at konsekvensene av det planlagte tiltaket for den aktuelle arten blir tilstrekkelig klargjort i samsvar med

¹²⁴ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning (Forskrift om varsling av akutt forurensning mv.)

¹²⁵ Lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster (lov om andre undersjøiske naturforekomster)

¹²⁶ Forskrift om kart, stedfestet informasjon, arealformål og kommunalt planregister (kart- og planforskriften)

¹²⁷ Plan- og bygningsloven §§ 2-1, 2-2, 11-1, 12-1 og 12-5, jf. delegeringsvedtak 8. desember 2017 nr. 1949.

¹²⁸ Fremmet av Klima- og miljødepartementet og fastsatt ved kgl.res. 22. mai 2015 med hjemmel i naturmangfoldloven §§ 23, 24 og 62.

naturmangfoldloven § 24 første ledd bokstav c i forbindelse med behandlingen av søknaden om dispensasjon fra forbudet mot uttak, skade eller ødeleggelse i medhold av forskriftens § 3.

Lov om andre undersjøiske naturforekomster fastslår at all vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne krever tillatelse fra departementet eller den det bemyndiger, jf. lovens § 3 første punktum. Det kan settes nærmere bestemte vilkår for slike tillatelser, hvilket etter omstendighetene kan være rapporteringsforpliktelser, jf. annet punktum, jf. også forskrift om lagring og transport av CO₂ på sokkelen §§ 2-4 (undersøkelsestillatelse) 3-1 (letetillatelse), 4-1 (utnyttelsestillatelse), 6-1 (særskilt tillatelse til anlegg og drift av innretninger) og 7-3 (vedtak om disponering).

Internasjonale rapporteringsforpliktelser – BBNJ

Bakgrunn og formål

Avtalen om bevaring og bruk av marint biologisk mangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon (BBNJ-avtalen) ble vedtatt i New York 19. juni 2023, og undertegnet av Norge 20. september 2023. Avtalen er en såkalt gjennomføringsavtale til Havrettskonvensjonen som styrker og videreutvikler Havrettskonvensjonens regler for bevaring og bærekraftig bruk av marint biologisk mangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon. Norge har inkorporert BBNJ-avtalen gjennom Lov om bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon. Loven trer i kraft den 17. januar 2026, etter at avtalen oppnådde de nødvendige 60 ratifikasjonene i september 2025, jf. lovens § 6-1 og artikkel 68 (1) i BBNJ-avtalen.¹²⁹

Lovens formål er å sikre bevaring og bærekraftig bruk av marint naturmangfold i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, også på lang sikt, gjennom effektiv gjennomføring av BBNJ-avtalen. Loven gjelder for aktivitet under norsk jurisdiksjon eller kontroll i områder utenfor Norges eller andre staters jurisdiksjon. Loven har fire hovedkapitler som i tillegg til et innledende kapittel, omfatter marine genetiske ressurser, områdebaserte forvaltningsverktøy inkludert marine verneområder, og konsekvensutredninger. Klima- og miljødepartementet er ansvarlig myndighet etter loven med mindre annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

Marine generiske ressurser

Loven oppstiller omfattende rapporterings- og delingsplikter som primært er hjemlet i kapittel 2 om marine genetiske ressurser og kapittel 4 om konsekvensutredninger. For marine genetiske ressurser krever § 2-3 melding til Mekanismen for informasjonsutveksling senest seks måneder før uttak, med opplysninger om uttaksplaner, metoder, geografisk område, ansvarlige parter og dataforvaltning. Mekanismen for informasjonsutveksling er et organ etablert under artikkel 51 i BBNJ-avtalen og skal fungere som et sentralt informasjonssystem for deling av data og opplysninger knyttet til aktiviteter i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Etter uttak er gjort, skal den ansvarlige for uttaket melde inn til Mekanismen for informasjonsutveksling følgende informasjon; navnet på den offentlige samlingen eller databasen der digital sekvensinformasjon vil bli lagret, oppbevaringssted for de marine genetiske ressursene, en detaljert rapport om det geografiske uttaksområdet inkludert koordinater og dybde samt funn fra uttaket, og eventuelle oppdateringer av dataforvaltningsplanen. Samtidig skal et duplikat av de marine genetiske ressursene leveres vederlagsfritt til en offentlig samling så snart som mulig etter uttaket, og alle opplysninger skal meldes inn sammen med den standardiserte BBNJ-

¹²⁹ Felles pressemelding fra Utenriksdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet av den 20. september 2025.

batchidentifikatoren for å sikre sporbarhet og tilgjengelighet for det internasjonale forskningssamfunnet.

Videre pålegger § 2-6 den som utnytter marine genetiske ressurser å registrere dette hos Miljødirektoratet. Registreringen skal omfatte hvor resultatene av utnyttelsen som publikasjoner, patenter og produkter finnes, oppbevaringssted for det originale genmaterialet, tilgjengelig salgsinformasjon og annen relevant informasjon, samt digital sekvensinformasjon med standardisert BBNJ-identifikator når dette er tilgjengelig og praktisk mulig.

Konsekvensutredninger og overvåkningsdata

Plikten til å dele og rapportere data fra private aktører etter kapittel 4 omfatter konsekvensutredningsrapporter og overvåkingsdata. Tiltakshaveren skal jevnlig utarbeide overvåkingsrapporter som beskriver virkningene av aktiviteten og resultatene av overvåkingen. Overvåkingsrapportene skal leveres til ansvarlig myndighet for offentliggjøring, og vesentlige negative virkninger skal meldes så snart som mulig. Et utkast til konsekvensutredningsrapport skal sendes til ansvarlig myndighet, som skal sørge for nødvendig offentliggjøring og konsultasjoner med relevante stater og interessenter.

Det offentlige deler den innrapporterte dataen systematisk gjennom omfattende offentliggjøring. Ansvarlig myndighet skal offentliggjøre avgjørelsen av om det kreves konsekvensutredning, sørge for offentliggjøring av eventuelle konsekvensutredningsrapporter og overvåkings- og evalueringsrapporter, offentliggjøre beslutningsdokumentene, sørge for at stater og interessenter holdes informert, og at det gjennomføres nødvendige konsultasjoner med relevante stater og interessenter, samt sørge for nødvendig offentliggjøring av relevante dokumenter. Dersom tiltak som gjennomføres i marine områder kan forårsake betydelig forurensning av eller vesentlige og skadelige forandringer i det marine miljøet i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon, skal ansvarlig myndighet sørge for deling av nødvendig informasjon gjennom Mekanismen for informasjonsutveksling, noe som sikrer både nasjonal og internasjonal tilgjengelighet.

3. Barrierer for deling av havdata i dag

Intervjuer med relevante aktører viser at dagens system preges av en rekke regulatoriske, teknologiske, økonomiske og kulturelle barrierer som samlet gjør datadeling fragmentert og ineffektiv. Barrierene som pekes på av aktørene varierer imidlertid betydelig mellom sektorene, og utfordringene gjør seg gjeldende i ulik grad. Noen barrierer er gjensidig forsterkende. Eksempelvis skaper uklare reguleringer og eierskapsforhold usikkerhet om hva som kan deles, mens i enkelte sektorer bidrar mangel på standarder og helhetlige delingsplattformer til at det blir teknisk krevende å faktisk dele data. Dette forsterkes ytterligere av manglende insentiver og en svak delingskultur, noe som gjør at verdifulle datasett forblir utilgjengelige.

Mange av aktørene vi har intervjuet opplever at havdata i dag fremstår som fragmenterte, vanskelig å sammenligne og lite tilgjengelige for aktører på tvers av sektorer. Konsekvensen er at eksisterende kunnskap ikke utnyttes godt nok, og at vi mister potensielle gevinster for forskning, forvaltning og næringsutvikling.

I dette kapitlet går vi gjennom de mest sentrale barrierene innen åtte områder, og illustrerer med eksempler fra ulike havnæringer. Figuren under oppsummerer de mest sentrale barrierene vi har identifisert. I kapitlet gjengis aktørenes vurderinger av barrierer, supplert med våre analyser der dette er relevant.

Figur 3-1: Oversikt over kartlagte barrierer

3.1. Regulatoriske og juridiske barrierer

Aktørene vi har intervjuet opplever regelverket for innsamling og deling av havdata som komplekst, fragmentert og lite tilpasset nye næringer og digitalisering. I dag varierer det i sektorlovgivningen hvilke data som må leveres inn og om de kan offentliggjøres. For eksempel er petroleumsloven relativt streng på at data skal innleveres og blir offentlige etter en viss tid, mens det for havvind per nå mangler detaljerte forskrifter om datadeling.

3.1.1. Uklart og fragmentert regelverk

En gjennomgående utfordring som trekkes frem i intervjuer med både offentlige aktører og næringsaktører er at regelverket for datainnsamling og -deling er fragmentert, sektorbasert og i noen tilfeller utdatert. Både offentlige aktører og næringsaktører peker på at hjemmelsgrunnlaget for innhenting og deling av data er til tider uklart eller mangler helt, særlig for nye næringer som havbunnsmineraler og havvind. I havvindsektoren er det fortsatt uklart hvilke typer data som skal rapporteres¹³⁰, og det mangler detaljerte forskrifter som regulerer innsamling, format og deling. Krav til miljøovervåking og konsekvensutredninger fastsettes i dag ofte lokasjonsspesifikt i konsesjonsvilkår, noe som gir varierende praksis og begrenset standardisering på tvers av prosjekter. Sektorregelverket er i utgangspunktet utformet for ressursforvaltning og verdiskaping, og datainnsamling er en bivirkning av disse behovene. Flere aktører vi har intervjuet peker likevel på at fraværet av en helhetlig regulering og tydelige nasjonale standarder gjør det vanskelig å planlegge datainnsamling, og kan føre til at data ikke blir lett tilgjengelige for sekundærbruk.

Fra intervjuer med aktørene, både offentlige og private, kommer det frem at lovverket ofte er bygget for kontroll og forvaltning, ikke for datadeling, og at mange reguleringer ikke tar høyde for digitalisering og moderne delingsbehov. Samtidig finnes det eksempler, som i petroleumssektoren, der regelverket tilrettelegger for deling av data som ellers ville vært taushetspliktig etter forvaltningsloven. I andre sektorer peker imidlertid offentlige aktører på at sektorielle lover og ulik juridisk forståelse gjør det vanskeligere å dele data mellom offentlige etater enn mellom offentlig og privat. Flere beskriver også uklare ansvarsforhold for visse typer miljødata, der det er tilfeller hvor det er usikkerhet rundt hvilken offentlig aktør som har mandat, noe som fører til ukoordinert deling. I havvindsektoren er det uklart hvilke data som skal rapporteres, i hvilket format og med hvilken hyppighet, og aktører etterlyser forskrifter som standardiserer deling. I akvakulturnæringen er rapporteringsplikten fragmentert mellom ulike forvaltningsnivåer, sektorlover og tilsynsorgan. Mangelen på samordning og tydelighet gjør at dagens regelverk oppleves, for mange av aktørene, som et hinder snarere enn en støtte for effektiv datadeling. Flere peker på at lovverket i stor grad er laget for kontroll og forvaltning, ikke for deling og gjenbruk, og at uklare ansvarsforhold mellom etater skaper usikkerhet om hvem som har mandat. I tillegg gjør fraværet av nasjonale standarder for rapportering og deling at data blir lite sammenlignbare og vanskelige å bruke på tvers. Dette bidrar til at potensielt verdifulle data ikke utnyttes fullt ut, verken i forvaltningen eller i næringsutvikling.

¹³⁰ Offshore Norge (2023). *Miljøregelverket for havvind. En komparativ studie av miljøregelverket for havvind i Norge, Danmark og UK*. Tilgjengelig [her](#)

Datadeling mellom offentlige organer

Manglende eller uklare rettslige grunnlag for deling av data mellom offentlige organer som er i besittelse av data, har historisk vært trukket frem som en betydelig barriere for datadeling mellom offentlige organer i norsk offentlig sektor.¹³¹

Denne barrieren har forvaltningslovutvalget tatt på alvor. Ny forvaltningslov (lov 20. juni 2025 nr. 81) vil når den trer i kraft (ikke fastsatt per august 2025) forenkle reglene om deling av informasjon mellom forvaltningsorganer og fra forvaltningen til tredjeparter. I den nye loven slår § 34 bl.a. fast at forvaltningens taushetsplikt ikke er til hinder for at opplysninger deles for å oppnå det formålet de er gitt eller innhentet for eller at opplysninger deles for å brukes til statistisk bearbeiding. Den klare regelen om deling av data for statistisk bearbeiding kan være praktisk nyttig for forvaltning av data fra havnæringene.

3.1.2. Sikkerhetsvurderinger legger begrensinger på deling

Nasjonale sikkerhetsinteresser går generelt foran EU-rettslig lovgivning som ellers legger til rette for deling av data. For eksempel følger det av Åpne datadirektivet at reglene i direktivet ikke berører data som en medlemsstat har unntatt fra offentlighet av hensyn til nasjonale sikkerhets- eller forsvarsinteresser, jf. art. 1 nr. 2 (d). Deling av data som har betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, beror derfor på nasjonale regler for håndtering slik informasjon.

Statlige, kommunale og fylkeskommunale organer er underlagt Lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven). Sikkerhetsloven må følges når organene er i besittelse av informasjon som omfattes av loven. Dette gjelder for det første skjermingsverdig informasjon. Informasjon anses som skjermingsverdig dersom det kan skade nasjonale sikkerhetsinteresser at informasjonen blir kjent for uvedkommende, går tapt, blir endret eller blir utilgjengelig, jf. § 5-1. Virksomheter underlagt loven må sørge for at skjermingsverdig informasjon ikke blir kjent for uvedkommende, jf. § 5-2. Skjermingsverdig informasjon skal derfor ikke være gjenstand for offentlighet eller andre mekanismer for datatilgang for utenforstående.

Etter sikkerhetsloven § 1-3 kan et departement innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om at loven helt eller delvis skal gjelde bl.a. for virksomheter som behandler sikkerhetsgradert informasjon, dvs. informasjon som kan skade nasjonale sikkerhetsinteresser om den blir kjent for uvedkommende, jf. § 5-3. I den grad aktørene i havnæringene samler inn slik informasjon, finnes det altså hjemmel i lov for å bestemme at sikkerhetsloven skal gjelde for aktørene.

Vurderingen av om informasjon er skjermingsverdig og om den skal sikkerhetsgraderes, er nødvendigvis skjønnsmessig. Loven legger dette ansvaret på virksomhetene som besitter den aktuelle informasjonen. I intervjuene kom det frem at denne situasjonen skaper usikkerhet hos mange aktører, og at de derfor velger å beskytte mer informasjon enn det som strengt tatt er nødvendig etter loven, for å være sikre på å ikke bryte regelverket. Flere aktører, blant annet næringsaktører innen petroleumssektoren, forskningsinstitusjoner og Kartverket, peker på at uklare myndighetsmandater og manglende standarder gjør det vanskelig å vite hva som kan deles. Det gjelder særlig for sensitive data som hydrofonopptak, detaljerte dybde data og informasjon fra Arktis og Svalbard. Enkelte beskriver at dette i praksis gjør deling svært krevende, og at mange derfor må være ekstra varsomme når de deler data.

¹³¹ Esayas og Hauglid. "Current Trends and Challenges in the Legal Framework, i Public Digitalisation in a Legal Perspective, Nordisk ministerråd 2024 (<https://pub.norden.org/temanord2024-503/index.html>), s. 202.

Sikkerhetsgraderte dybde data – Kartverket og Forsvaret

I januar 2024 trådte forskrift om opptak og annen bruk av informasjon om bestemte bunnforhold i kraft. Forskriften innebærer at data fra 0 til 30 meters dyp i hovedsak er ugradert, med enkelte unntak, mens høyoppløselige dybde data fortsatt omfattes av graderingsbestemmelser etter sikkerhetsloven. Data med oppløsning bedre enn 50×50 meter kan fremdeles være gradert, og jo mer detaljerte dataene er, desto strengere er sikkerhetsklassifiseringen.

Kartverket har fått et utvidet ansvar som nasjonal dybde dataforvalter på vegne av Forsvaret, og håndterer søknader om tilgang og eventuell avgradering. Selv om forskriften åpner for økt deling, er ansvarsfordelingen mellom Forsvaret, Kartverket, FFI og sektordirektorater fortsatt uklar. Dette skaper usikkerhet om hvem som har ansvar for sensur, sikkerhetsvurderinger og frigivelse av data, noe som gjør flere næringsaktører tilbakeholdne med å dele informasjon. Utfordringen er særlig stor innen havvind, fiskeri og maritim infrastruktur, der tilgang til detaljerte dybde data er avgjørende for planlegging og drift.

3.2. Konkurransemessige barrierer

Ikke alle data kan deles offentlig på grunn av hensyn til sikkerhet, taushetsplikt, konfidensialitet, konkurranse og immaterielle rettigheter. For mange aktører representerer data store investeringer og strategisk verdi. I tillegg kan uklare eierskapsforhold og manglende avtaler gjør at verdifulle datasett ofte forblir utilgjengelige.

3.2.1. Forretningskritisk informasjon

Et stort antall aktører er tilbakeholdne med å dele data som kan gi innsikt i deres drift eller teknologibruk av konkurransehensyn. Dette gjelder særlig der data er kostbart å samle inn og kan være avgjørende for konkurranseevnen. Eksempler på slike datasett inkluderer sanntidsdata om biomasse i akvakulturanlegg som kan være konkurransefølsom informasjon, lusenivåer som kan utløse negativ medieomtale eller strengere regulering, detaljerte fangstposisjoner for fiskeflåten, seismiske undersøkelser og geologiske kart over petroleumsfelt, tidlige lete data, vindressursmålinger i havvindprosjekter, samt detaljerte dybde data og kart over maritim infrastruktur.

Flere understreker at slike datasett ikke bare er en samling råmålinger, men kan representere år med kontinuerlig innsamling, kvalitetssikring, tolkning og modellering, ofte ved hjelp av spesialisert utstyr og betydelige investeringer. Et «datasett» kan for eksempel bestå av historiske tidsserier med produksjonsdata fra akvakultur, akustiske målinger av fiskebestander, fullstendige seismikkpakker for et leteområde, eller høyoppløselige kartlegginger av havbunnen med tilhørende metadata. Nettopp fordi slike datasett kan være både unike og ressurskrevende å etablere, mener mange aktører at det ikke er rimelig å forvente full deling før eierne har hatt mulighet til å hente ut den kommersielle eller strategiske verdien. Motstanden mot tidlig deling er særlig tydelig blant aktørene innen akvakultur, der det kan gjelde produksjons- og miljødata, i energisektoren, der både petroleums- og havvindaktører peker på verdien av tidlige seismiske data, geologiske kart og vindressursmålinger, og innen

¹³² Kartverket (2024). *Opptak og bruk av dybde data – ny forskrift på plass*. Tilgjengelig [her](#)

¹³³ Kartverket (2024). *Bestill høyoppløselig dybde data*. Tilgjengelig [her](#)

havbunnskartlegging, der høyoppløselige dybde data og maritime infrastrukturkart ofte representerer store investeringer.

Konkurranserettslige skranker

Deling av informasjon mellom foretak etter omstendighetene rammes av konkurranseloven § 10. Denne bestemmelsen forbyr avtaler mellom foretak, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak, og enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å begrense konkurransen. Utveksling av konkurransesensitiv informasjon vil være forbudt dersom utvekslingen reduserer den kommersielle usikkerheten mellom foretakene. Informasjon som er genuint offentlig tilgjengelig vil normalt ikke være forbudt å utveksle.

Kjernen i forbudet gjelder samarbeid mellom konkurrenter om pris, markedsdeling og reduksjon av tilbudet. Slike alvorlige overtredelser regnes for å ha konkurransebegrensende formål, og kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Visse typer samarbeid i leverandør-kunde-relasjoner, slik som avtaler om bindende videresalgspriser, regnes også som formålsovertredelser.

Forbudet rammer også mindre alvorlige overtredelser, der påvirkningen på konkurransen ikke er like åpenbar, men hvor det etter en nærmere vurdering kan påvises konkurransebegrensende virkning. Slike overtredelser vil normalt ikke sanksjoneres med overtredelsesgebyr.

Utteksling av konkurransesensitiv informasjon, særlig mellom konkurrenter, kan tilsvarende utgjøre både formåls- og virkningsovertredelse, beroende på ulike faktorer som type informasjon som utveksles, hyppighet, markedets karakteristika, m.v. Dette da utveksling av konkurransesensitiv informasjon kan føre til samme resultat som regulære avtaler mellom foretak.

Forbudet rammer kun foretak, i konkurranseloven § 2 er definert som enhver enhet som utøver privat eller offentlig ervervsvirksomhet. Det innebærer blant annet at informasjon som innhentes av offentlig myndighet, som utgangspunkt ikke vil kunne rammes av forbudet, med mindre den offentlige enheten også driver ervervsvirksomhet. Vi antar det ikke er tilfelle for de rapporteringshjemplene som er omtalt i kapittel 2.

Som utgangspunkt rammer forbudet uavhengig av hvordan informasjonsutvekslingen er organisert, herunder om den er ensidig eller gjensidig, enkeltstående eller gjentatt, samt om den skjer direkte mellom foretakene eller via en tredjepart, i prinsippet også selv om det foregår via en offentlig myndighet.

I konkurranseretten finnes det imidlertid også en ulovfestet unntaksregel ved såkalt “*state compulsion*”, som i korthet går ut på at foretak som handler i samsvar med bindende pålegg eller krav fra staten (eller offentlige myndigheter), ikke kan holdes ansvarlig for brudd på konkurransereglene, så lenge de ikke står fritt til å handle annerledes. Dette unntaket kan medføre at konkurranseloven § 10 ikke vil forby ellers konkurranseskadelig informasjonsutveksling som er pålagt av offentlige myndigheter.

Myndighetene har likevel et ansvar for å ta hensyn til, verne om, og legge til rette for konkurranse, og har tradisjon for det i prosjekter som dreier seg om innhenting og utdeling av informasjon. Mens tilgjengeliggjøring av visse typer informasjon utgjør fellesgoder som kan øke konkurranse og samfunnsøkonomisk effektivitet, vil utdeling av andre typer informasjon som er privat kunne ha motsatte effekter.

Data som samles inn fra aktørene i havnæringene kan inneholde informasjon med ulik grad av konkurransesensitivitet. Vi anbefaler at myndighetene foretar en grundig gjennomgang og vurdering med sikte på å kategorisere hvilken informasjon som kan og ikke kan deles ut fritt blant markedsaktørene, samt om aggregering og/eller anonymisering vil kunne avhjelpe risikoen for at konkurransen begrenses.

Selv om mye kan tyde på at en utveksling av informasjon mellom konkurrenter i regi av det offentlige i forbindelse med datainnsamling og -deling trolig ikke vil være direkte i strid med konkurranseloven § 10, bør man være bevisst på de grensene for informasjonsutveksling som er satt av bestemmelsen.

3.2.2. Uklarhet om eierskap og bruksrett til data

I flere intervjuer, blant annet innen havbunnskartlegging, petroleumssektoren og havvind, ble det trukket frem at data ofte samles inn av underleverandører eller på oppdrag for en tredjepart. I slike tilfeller er det ikke nødvendigvis aktøren som fysisk sitter på dataene som har rett til å dele dem. Dette skaper en gråsoner der verdifulle data forblir ubrukt fordi det mangler en klar avtale eller policy for deling. Manglende avklaring om eierskap og rettigheter ble av flere aktører pekt på som en betydelig praktisk barriere.

Tekstboks 3-2: Forretningskritisk informasjon og manglende deling innen akvakultur ¹³⁴¹³⁵

Akvakulturnæringen – Forretningskritisk informasjon og manglende deling

Innen akvakultur holdes enkelte produksjons- og miljødata tilbake av konkurransehensyn, særlig når det gjelder detaljerte, høyfrekvente målinger på selskapsnivå. Mye grunnlagsinformasjon, som biomasse og lusestatus, gjøres allerede tilgjengelig via offentlige kilder som Fiskeridirektoratet og BarentsWatch, men ofte med lavere oppløsning og tidsforsinkelse. De mest detaljerte sanntidsdataene brukes i stor grad internt, blant annet for å optimalisere drift og redusere risiko, og anses som strategisk viktige for næringens konkurranseevne.

Analyser fra både Norwegian Cognitive Center og Falconer et al. (2025) fremhever at økt datadeling kan bidra til å nå næringens og myndighetenes vekstambisjoner for norsk laks- og sjømatproduksjon, bedre miljøforståelsen og styrke bærekraften. Samtidig peker aktører på at dette krever bedre dialog mellom næringen, forskningsmiljøene og myndighetene for å sikre trygg og

Konfidensialitetsforpliktelser og bruksbegrensninger som barriere

Data som samles inn eller fanges av næringsaktørene kan i en del tilfeller være gjenstand for avtalefestede konfidensialitetsforpliktelser som hindrer næringsaktørene fra å dele data med offentlige organer eller tredjeparter. Dette er særlig aktuelt for data som genereres av eller avledes fra utstyr eller tjenester som en næringsaktør bruker, er data som normalt ikke er omfattet av eksisterende rapporteringsforpliktelser i lov eller forskrift, og det er utbredt praksis i markedet for å legge begrensninger på bruken og delingen av slike data. Avtalebestemt konfidensialitet og bruksbegrensninger finnes typisk i lisens- og tjenestevilkår fra utstyrs- og programvareleverandører som næringsaktørene er avhengig av for å gjennomføre sine datainnsamlingsaktiviteter. Vilkårene i slike avtaler sier i noen tilfeller at data bare kan brukes “internt” til drift av egen virksomhet og forbyr

¹³⁴ Norwegian Cognitive Center (2022). *Data sharing in the Norwegian aquaculture industry*. Tilgjengelig [her](#)

¹³⁵ Falconer et al. (2025). *Marine aquaculture sites have huge potential as data providers for climate change assessments*. Tilgjengelig [her](#)

ofte deling med enhver tredjepart. Det varierer i hvilken grad kontraktene tillater deling av statistikk eller analyseresultater som stammer fra data generert av en leverandør eller et produkt.

Annerledes stiller det seg når en leverandørs oppdrag går ut på å samle inn data for en næringsaktør. Når datainnsamling er en del av tjenesten i seg selv, kan det antas at næringsaktørene er i en bedre posisjon til å sikre seg større rettigheter til bruk og deling av dataene som samles inn.

I alle tilfeller der næringsaktører inngår avtaler knyttet til aktivitet som fører til at data blir samlet inn eller produsert på én eller annen måte, bør næringsaktørene ha et bevisst forhold til hvordan data er regulert i de aktuelle kontraktene. Klare og gjennomtenkte avtalebestemmelser om rettigheter til data bidrar til at data kan brukes og deles uten at tredjepartsrettigheter blir krenket.

Immaterielle rettigheter og forretningshemmeligheter som barriere

Immaterielle rettigheter kan være en barriere for deling av data. EUs datalovgivning (Åpne datadirektivet, Dataforvaltningsforordningen og Dataforordningen) anerkjenner dette, ved at datadelingspliktene som følger av denne lovgivningen skal vike når det er nødvendig for beskyttelse av immaterielle rettigheter eller forretningshemmeligheter.

I seg selv er data i utgangspunktet ikke beskyttet av immaterielle rettigheter. For eksempel får ikke den som har samlet inn data opphavsrett til dataene. Opphavsrett er knyttet til begrepet "åndsverk", som forutsetter en original og individuell skapende åndsinnsett, jf. åndsverkloven § 2. Programvare (benevnt "datamaskinprogrammer" i åndsverkloven) regnes som åndsverk og er beskyttet av opphavsrett, jf. åndsverkloven § 2. Dette betyr imidlertid ikke at data som behandles eller oppbevares ved hjelp av en programvare er underlagt opphavsretten. Data eller datasett kan heller ikke patenteres, siden informasjon eller oppdagelser ikke kan anses som oppfinnelser etter patentloven.

Data som er samlet inn, kan i teorien være gjenstand for opphavsrett dersom noen bearbeider eller sammenstiller dataene på en slik måte at de bearbejdede eller sammenstilte dataene utgjør en original og individuell skapende åndsinnsett.¹³⁶ Slik opphavsrettsbeskyttelse antas ikke å utgjøre noen barriere for å pålegge næringsaktører å dele data som samles inn, da det som regel vil være mulig å dele de innsamlede dataene slik de er før en eventuell bearbejdelse har funnet sted.

Det som kan utgjøre en barriere for datadeling, er at næringsaktører kan ha et legitimt behov for at data i deres besittelse må hemmeligholdes, selv om dataene i seg selv ikke er beskyttet av lovbestemte immaterielle rettigheter. I slike tilfeller kan data være beskyttet som forretningshemmeligheter, jf. lov 27. mars 2020 nr. 15 om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven). Loven definerer "forretningshemmeligheter" som opplysninger som er hemmelige, har kommersiell verdi fordi de er hemmelige og som innehaveren har truffet rimelige tiltak for å holde hemmelige. Ett eksempel på dette kan være at dataene skal benyttes i aktiviteter som kan føre til patenterbare oppfinnelser. Beskyttelsen av data som forretningshemmeligheter gjelder imidlertid bare når opplysningene ikke er lett tilgjengelige. Det må vurderes konkret om opplysninger som en næringsaktør har registrert, for eksempel om forhold til havs eller på havbunnen, er lett tilgjengelige.

Samlet sett kan det antas at immaterielle rettigheter og vernet av forretningshemmeligheter i liten grad utgjør barrierer for datainnsamling og -deling i havnæringene. I den grad data i næringsaktørenes besittelse utgjør forretningshemmeligheter, er ikke dette til hinder for at næringsaktørene pålegges å

¹³⁶ Andreas Bernt. "Om "eierskap" til data: Beskyttelse av ikke-persondata i og utenfor immaterialretten." Tidsskrift for forretningsjus (2), 200-250 på s. 216.

dele dataene med offentlige myndigheter. Videre deling eller bruk må imidlertid skje på vilkår som ikke forringer forretningshemmelighetenes verdi på næringsaktørens hånd.

Grensedragningen mellom personopplysninger og anonyme data kan skape usikkerhet

Innsamling og deling av personopplysninger er regulert på et detaljert nivå. "Personopplysninger" er definert i EUs personvernforordning (GDPR) art. 4 nr. 1 som "enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person". Grensegangen mellom personopplysninger og andre data, dvs. anonyme data, kan i noen sammenhenger skape tvilsomme tolkningsspørsmål og er ofte gjenstand for diskusjon i juridiske fagmiljøer. Her går vi ikke nærmere inn på denne grensedragningen. Data som det er behov for å samle inn eller dele fra havnæringene vil som regel ikke inneholde personopplysninger. I noen tilfeller kan det tenkes at data som fanges i utgangspunktet kan inneholde personopplysninger uten at det er behov eller rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger. Næringsaktørene bør i slike tilfeller treffe tiltak for å unngå unødvendig behandling av personopplysninger. Usikkerhet om hvilke tiltak som er tilstrekkelige eller usikkerhet om grensedragningen mellom personopplysninger og anonyme data, kan i praksis utgjøre barrierer for datainnsamling og -deling. Eksempler på dette er geosporing av små fartøy og videomateriale der det ikke kan utelukkes at personer blir fanget på kamera fra tid til annen.

I den grad data som det er ønskelig å samle inn eller dele inneholder personopplysninger, kan personvernlovgivningen utgjøre en barriere for datainnsamling og deling. Ved utforming av eventuelle nye bestemmelser i lov eller forskrift om datainnsamling og deling i havnæringene, bør departementet derfor ha et bevisst forhold til om det bare er ønskelig med anonyme data eller om det også kan tenkes tilfeller der det er ønskelig å samle inn data som kan inneholde personopplysninger. Dersom det er nødvendig å samle inn personopplysninger i noen tilfeller, bør det fremgå av eventuelle bestemmelser i lov eller forskrift at personopplysninger kan samles inn og/eller deles, og på hvilke vilkår.

3.3. Finansielle barrierer

Finansielle og ressursmessige hensyn skaper ifølge flere av aktørene vi har intervjuet barrierer for deling av havdata. Høye kostnader og manglende insentiver gjør mange aktører tilbakeholdne, og lite digitaliserte systemer og svak infrastruktur begrenser effektiv og kostnadseffektiv datadeling.

3.3.1. Høye kostnader og mangel på insentiver

Datainnsamling til havs kan være forbundet med svært høye kostnader, både når det gjelder teknologi, ressurser og tid til sjøs med kostbare fartøy. Når dataene ikke er samlet inn som del av et konsesjonskrav, er mange næringsaktører tilbakeholdne med å dele dem uten kompensasjon. Dette gjelder særlig når dataene er innhentet for interne formål og krever betydelig tilpasning i form av strukturering, kvalitetssikring og teknisk tilrettelegging før deling. I tillegg genererer mange havnæringer store og komplekse datamengder, som kontinuerlige strømmålinger, høyoppløselig video fra havbunnen eller seismikkdata over flere år. Å lagre, prosessere og overføre slike datasett krever infrastruktur og båndbredde som ikke alltid er tilgjengelig eller rimelig, noe som kan være en ekstra barriere for deling. Dette er noe som blir trukket frem av flere aktører vi har intervjuet.

Flere små aktører peker i tillegg på at de mangler gode og skalerbare løsninger for deling, eksempelvis som standardiserte API-er eller tilsvarende tekniske grensesnitt, noe som gjør delingsprosessen mer ressurskrevende og mindre prioritert. I mange tilfeller vil heller ikke de som deler dataene være de som får størst nytte av dem. Gevinsten kan tilfalle andre aktører, som forskningsmiljøer eller offentlige etater, noe som ytterligere reduserer viljen til deling uten eksterne ordninger. Aktører fra blant annet

havvindsektoren, akvakulturnæringen og leverandørindustrien til petroleum foreslår derfor at offentlige myndigheter bør etablere insentivordninger, som tilskudd til deling, støtte til strukturering eller kompensasjon for deling av strategiske data.

Samtidig påpeker flere offentlige myndigheter og næringsaktører at det finnes et potensial for å dele mer enn i dag, og at utfordringen ikke bare handler om fravær av økonomiske insentiver, men også om etablerte rutiner, prioriteringer og en kultur som naturlig nok prioriterer intern bruk fremfor ekstern deling. Petroleumssektoren trekkes frem som et eksempel på hvordan felles lagring av data kan gi store gevinster.¹³⁷ Den nasjonale databasen Diskos har gjort seismikk og andre petroleumsdata tilgjengelige for aktørene, noe som har redusert dobbeltinnsamling og gitt stordriftsfordeler som faktisk har økt lønnsomheten i sektoren. Lignende samarbeidsmodeller og delingsplattformer, som HUB Ocean, kan bidra til å realisere tilsvarende verdier også i andre deler av havnæringene.

3.3.2. Lite digitaliserte offentlige aktører

Flere offentlige aktører mangler både systemer og kapasitet til å motta, lagre og forvalte store mengder data, selv når næringsaktører er villige til å dele. Dette skaper en flaskehals i verdikjeden for datadeling, der ressursmangel på forvaltningssiden begrenser tilgangen og bruken av data. For eksempel beskriver enkelte offentlige etater at de fortsatt mottar data i papirformat eller på fysiske minnepinner, og at fravær av felles digitale plattformer gjør at data må behandles manuelt før de kan brukes. I noen tilfeller finnes det ikke interne rutiner eller dedikerte stillinger for databehandling, noe som fører til at mottatt informasjon blir liggende ubehandlet over lengre tid. Slike mangler i digital infrastruktur og kompetanse gjør at selv gode initiativ for datadeling ofte stopper opp før dataene kan komme til nytte for andre aktører.

Tekstboks 3-3: En global barriere¹³⁸

USA reduserer finansiering av havforskning – en global barriere

Flere intervjuaktører peker på at amerikanske myndigheter har foreslått betydelige kutt i finansieringen av NOAA og andre sentrale institusjoner som driver med klima- og havforskning. Det er fremdeles usikkerhet om omfanget, men det er varslet reduksjoner som kan ramme sentrale observasjonssystemer og datainnsamling.

Slike kutt kan få konsekvenser langt utover USA. Amerikanske institusjoner forvalter store mengder klimadata, og er sentrale i globale programmer som CMIP, IPCC og WMO. Dersom tilgangen til data eller amerikansk deltakelse i internasjonale prosjekter begrenses, vil det påvirke både global klimaforskning og norske prosjekter som er avhengige av disse ressursene.

Situasjonen understreker behovet for å styrke nasjonale initiativer for datainnsamling og -deling. Dokumentet anbefaler blant annet økt satsing på lagring av klimadata i Norge, tettere samarbeid med europeiske partnere og å styrke Norges faglige bidrag til internasjonale prosjekter for å kompensere for eventuelle amerikanske bortfall.

¹³⁷ Menon Economics (2023). *Verdien av Oljedirektoratets data*. Tilgjengelig [her](#)

¹³⁸ Notat utarbeidet av Bjerknessenteret, CICERO, Havforskningsinstituttet, NERSC, NILU, NORCE, Norsk Polarinstitutt, Meteorologisk institutt, UiB og UiO. Versjon 1, 2. mai 2025

3.4. Teknologiske barrierer

Selv om digitaliseringen har kommet langt, finnes det ifølge mange av aktørene vi har intervjuet fortsatt teknologiske hindre for enkel deling og gjenbruk av havdata. Utdaterte systemer, manglende standarder og begrenset integrasjon gjør delingsprosessene krevende, mens fravær av helhetlige plattformer og kvalitetssikring reduserer tilliten til data og hemmer effektiv samhandling.

3.4.1. Utdatert og fragmentert infrastruktur

Blant flere aktører, særlig der det er mange mindre aktører i næringen, blir det trukket frem at mange interne datasystemer ikke er utviklet med tanke på deling av data ut over egen organisasjon. Det mangler ofte API-er, automatiserte eksportfunksjoner og brukervennlige grensesnitt for opplasting og nedlasting. Oppgradering av systemene begrenses gjerne av kostnader, andre investeringsprioriteringer eller manglende intern kompetanse.

I offentlig forvaltning er utfordringene delvis annerledes. Mange fagsystemer er spesialtilpasset bestemte prosesser eller saksområder, men mangler funksjonalitet for sikker og effektiv samhandling med andre etater eller med næringslivet. Ressursbegrensninger gjør at integrasjoner og modernisering ofte skjer gradvis.

Konsekvensen er at datadeling ofte skjer manuelt, for eksempel ved at Excel- eller PDF-filer sendes via e-post. Dette gjelder både mellom næringsaktører og offentlige myndigheter (for eksempel rapportering fra akvakultur til tilsynsmyndigheter) og mellom offentlige aktører (for eksempel overføring av miljødata mellom ulike etater). Slike løsninger er tidkrevende, sårbare og lite skalerbare. Det finnes få helhetlige systemer som sikrer sikker, effektiv og sømløs flyt av data mellom aktører på tvers av sektorer.

Enkelte aktører på tvers av disse næringene påpeker også at det ikke alltid finnes etablerte rutiner for kvalitetssikring ved innsamling – enten internt i egen virksomhet eller hos eksterne leverandører. Dette kan føre til lav presisjon og manglende troverdighet i datasettene, noe som igjen gjør aktørene mer tilbakeholdne med å dele data.

3.5. Manglende standarder

Mangelen på felles standarder for innsamling, dokumentasjon og deling av havdata gjør det vanskelig å sammenstille og gjenbruke data på tvers av aktører og sektorer. Mange aktør trekker frem at ulike metoder, formater og kvalitetskrav skaper fragmenterte løsninger og reduserer potensialet for effektiv deling og verdiskaping.

3.5.1. Ulik praksis mellom aktører

Et tilbakevendende tema i intervjuene er at det for mange typer data, særlig de som aktørene ikke er pålagt å rapportere, som detaljerte dybde data, kontinuerlige strømmålinger eller høyoppløselig video fra havbunnen, ikke finnes felles standarder for innsamling, dokumentasjon og deling. Selv om det innenfor enkelte næringer finnes krav til at bestemte typer data skal samles inn på en ensartet måte, påpekes det av aktører både innen akvakultur og petroleumsnæringen at selv innen samme næring kan det være store forskjeller i hvordan for eksempel biomasse, bølgehøyde eller geologiske forhold rapporteres. I tillegg varierer praksis betydelig mellom næringer, også der data rapporteres frivillig.

Mangelen på standardisering gjelder ikke bare metode og format, men også kvalitet. Flere aktører vi har intervjuet peker på at det mangler etablerte rutiner for kvalitetssikring ved innsamling, noe som kan føre til lav presisjon og redusert troverdighet i datasettene. Når kvaliteten varierer, blir dataene mindre egnet for sammenstilling og bruk på tvers av aktører og formål.

3.5.2. Lav grad av samordning og interoperabilitet mellom sektorer

Det er betydelig mangel på samordning mellom offentlige aktører som samler og forvalter data. Eksempler inkluderer bruk av ulike identifikatorer (organisasjonsnummer vs. annen ID), ulik forståelse av ansvar for samme datatyper og manglende juridisk grunnlag for at en offentlig aktør kan kreve data som en annen allerede besitter. Slike forskjeller gjør det vanskelig å sammenstille og bruke data på tvers. Dette fremheves særlig av forskningsmiljøene som vi har intervjuet.

I tillegg påpekes det av flere aktører vi har intervjuet at uten felles begreper, standarder og kvalitetskrav vil det være krevende å dele havdata effektivt. For å få til god samhandling må aktørene ha «orden i eget hus».¹³⁹ Det vil si at dataene er godt dokumentert, strukturerte og følger felles standarder for innhold og metadata før de deles. Mange datasett, særlig eldre, er ufullstendige, lagret i gamle filformater eller mangler kontekstinformasjon om hvordan de ble samlet inn, når, hvor og med hvilken metode. Uten slik dokumentasjon blir datasettene vanskelige å tolke og lite anvendelige, og interoperabilitet på tvers av sektorer vanskelig å oppnå.

Tekstboks 3-4: Manglende standarder og fragmentering ¹⁴⁰¹⁴¹

Manglende standarder og fragmentering – NGI og NORCE

Både NGI (Norges geotekniske institutt) og NORCE peker på at mangel på felles standarder for innsamling, lagring og deling av havdata er en stor barriere for effektiv bruk på tvers av sektorer. I dag benytter aktører ulike metoder, formater og kvalitetskrav, noe som gjør data vanskelig å sammenstille og gjenbruke. NGI deltar aktivt i utviklingen av internasjonale standarder for geotekniske undersøkelser og kartlegging av havbunnen, men peker på at Norge mangler et helhetlig rammeverk for havdata som sikrer interoperabilitet. NORCE understreker behovet for tydeligere krav til standardisering og tilgjengeliggjøring, blant annet i forbindelse med nye næringer som havbunnsmineraler og havvind, hvor miljødata og geologiske data i dag håndteres fragmentert.

Mangelen på felles krav til format, metadata og dokumentasjon gjør at verdifulle datasett ofte forblir lite anvendelige, og aktører etterlyser nasjonale føringer og standarder som kan sikre bedre kvalitet, sammenlignbarhet og gjenbruk.

3.6. Sanntid og historikk

Tilgang til både sanntidsdata og historiske datasett er avgjørende for effektiv overvåking, forskning og planlegging, men deling er ofte begrenset ifølge flere aktører vi har intervjuet. Frykt for misbruk, manglende tillit og utilstrekkelig infrastruktur hemmer sanntidsdeling, mens store mengder historiske data forblir utilgjengelige på grunn av utdaterte formater, lav digitalisering og manglende dokumentasjon.

¹³⁹ Digdir (2025). *Veileder for orden i eget hus*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁴⁰ NGI (2025). *Kartlegging av havbunnen*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁴¹ NORCE (2025). *NORCE etterlyser strengere miljøkrav og åpenhet i ny forskrift for havbunnsmineraler*. Tilgjengelig [her](#)

3.6.1. Lav grad av sanntidsdeling

Selv om mange aktører samler inn data i sanntid, som sensormålinger, posisjonsdata eller fangst, rapporteres disse sjelden fortløpende til andre. Flere offentlige etater og forskningsmiljøer etterlyser økt tilgang til sanntidsdata, særlig for å kunne overvåke miljøpåvirkning, ressursuttak eller sikkerhet mer effektivt.

I intervjuene peker aktører innen blant annet akvakultur og aktører som driver med havbunnskartlegging på at frykt for støy i målingene, risiko for misbruk og feilaktige tolkninger gjør dem forsiktige med å dele sanntidsdata, spesielt når de berører sensitive områder som produksjon eller miljøpåvirkning. I tillegg krever sanntidsdeling både teknisk infrastruktur og tillit til at mottakerne håndterer dataene på en riktig og sikker måte. Dette er forutsetninger som ikke alltid er til stede i dag.

3.6.2. Historiske data er utilgjengelig

Mange ulike aktører sitter på store historiske datasett, men i formater som er lite tilgjengelige. Dette gjelder særlig innen petroleumsnæringen, som har omfattende seismiske data og geologiske kart lagret i eldre formater, samt havbunnskartlegging på tvers av ulike sektorer, der mye av materialet er lagret i analoge formater eller utdaterte digitale systemer. Mangel på digitalisering og dokumentasjon gjør det kostbart å tilgjengeliggjøre dataene. Forskningsmiljøer, offentlige aktører og enkelte næringsaktører etterlyser bedre tilgang til slike data, fordi det kan brukes inn på viktige områder som forskning, miljøovervåking og planlegging av nye prosjekter og nye næringer.

3.7. Tillits- og kulturproblemer

Manglende tillit, i hovedsak mellom næringsaktører og offentlige etater, gjør at mange, aktører er tilbakeholdne med å dele havdata. Bekymringer for misbruk, feilaktig tolkning og skade på konkurranseposisjon bidrar til skepsis, mens fravær av en sterk delingskultur og felles praksis gjør at data ofte forblir i lukkede nettverk fremfor å gjøres tilgjengelige for bredere bruk.

3.7.1. Manglende tillit til at data ikke misbrukes eller mistolkes

I flere av intervjuene med ulike næringsaktører, særlig innen akvakultur, kommer det frem at man har opplevd at foreløpige eller ikke-kvalitetssikrede data som er delt med offentlige aktører, har blitt brukt i andre sammenhenger enn forutsatt, for eksempel i saksbehandling eller offentlig debatt. Ifølge enkelte har dette bidratt til å svekke tilliten til at data alltid håndteres profesjonelt og i tråd med formålet. I tillegg peker flere på at tillit også handler om å være trygg på at andres data har tilstrekkelig kvalitet, og at egen konkurranseposisjon ikke skades som følge av deling. Flere aktører uttrykker usikkerhet knyttet til hvem som sitter med ansvaret dersom datadelingen fører til uønskede konsekvenser. Dette gjelder alt fra feil beslutninger basert på delte data til juridiske etterspill. Uten klare avklaringer på slike spørsmål forblir mange skeptiske til å dele, selv når anonymisering er mulig.

3.7.2. Manglende kultur for deling

Det eksisterer ingen sterk tradisjon for datadeling i mange deler av havnæringene. Deling skjer gjerne gjennom uformelle nettverk, eller i lukkede samarbeid, men ikke som del av en åpen og systematisk praksis. Innen fiskeri og akvakultur kan dette for eksempel være samarbeidsfora mellom utvalgte akvakulturselskaper, interne ordninger der flåteaktører deler fangst- og driftsdata med et forskningsmiljø eller forvaltningsorgan, eller etablerte nettverk. Slike ordninger innebærer at data deles innenfor en avgrenset krets, men ikke gjøres tilgjengelige for andre aktører.

Flere peker også på at det mangler et felles «vokabular» for hva havdata er og hvordan de bør utformes ved deling, noe som skaper misforståelser og ulik praksis.¹⁴²

Innspill fra forskningsmiljøer og offentlig forvaltning viser at datadeling sjelden inngår i insentivsystemene, og at det verken anerkjennes eller belønnes i særlig grad. Disse aktørene foreslår å synliggjøre de samfunnsmessige gevinstene bedre, for eksempel hvordan felles datagrunnlag kan bidra til bedre ressursforvaltning, mer presise reguleringer eller økt innovasjon og verdiskaping, for å motivere flere næringsaktører til å dele.

3.8. Organisering med flere ulike aktører

Tradisjonelt har hver sektor etablert egne datasystemer og -standarder ut fra interne behov, noe som har skapt siloer og fragmenterte løsninger. Bedre koordinering på tvers er nødvendig fordi mange av de samme havdataene er relevante for flere sektorer samtidig, og dagens fragmentering fører ofte til dobbeltarbeid, ineffektiv datainnsamling og begrenset gjenbruk. En mer samordnet innsats kan sikre bedre datakvalitet, redusere kostnader og legge til rette for helhetlige beslutninger på tvers av myndigheter, næring og forskningsmiljøer.

3.8.1. Uklare ansvarsforhold

Et gjennomgående funn fra intervjuene er at mange aktører er involvert i datainnsamling og -forvaltning, men at ansvarsforholdene ofte oppleves som uklare, både fra næringsaktørenes og enkelte offentlige etaters ståsted. Eksempler er uklare grenser mellom Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet når det gjelder ansvar for visse miljødata, manglende avklaringer i havvindsektoren om rapporteringskrav, og uklarhet om hvem som har ansvar for koordinering av havbunnskartlegging.

Offentlige aktører kan i tillegg være restriktive med å ta ansvar dersom data viser seg å være feil. Dette gjør enkelte etater nølende med å tilgjengeliggjøre rådata før de er verifisert, noe som kan forsinke deling og redusere nytten av ferske data. I tillegg peker flere på at uklare roller og ansvarsgrenser i datakjeden kan føre til at verdifulle data ikke blir utnyttet optimalt, og at overlappende innsamling fortsetter til tross for at dataene finnes andre steder.¹⁴³ Manglende koordinering fører ifølge flere til dobbeltarbeid og ineffektivitet. Dette gjelder også mellom næringer, der fravær av felles retningslinjer og koordinerte prosesser gjør at viktige data om arealbruk, miljø og aktivitet ikke blir satt i sammenheng og delt på tvers.¹⁴⁴

3.8.2. Mangel på nasjonal arkitektur

Flere aktører etterlyser bedre nasjonal koordinering og samordnede rammer for hvordan data kan deles og gjenfinnes på tvers av næringer og sektorer. Med en helhetlig struktur menes ikke én felles teknisk plattform for alle, men tydeligere føringer for hvor ulike typer data skal lagres, hvilke standarder som gjelder, og hvordan plattformer kan kobles sammen eller utveksle data. Selv om det finnes løsninger som GeoNorge, BarentsWatch og data.norge.no, er det uklart for mange hvilke data som ligger hvor, og hvilke krav som gjelder for formater, metadata og tilgang.

¹⁴² NHO (2025). *Havdata: Å forstå havet er avgjørende for vår fremtid*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁴³ Menon Economics og SINTEF Ocean for Senter for hav og Arktis (2020). *Sameksistens og bærekraft i det blå. Rapport 1: Status*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁴⁴ Menon Economics og SINTEF Ocean for Senter for hav og Arktis (2020). *Sameksistens og bærekraft i det blå. Rapport 3: Løsninger*. Tilgjengelig [her](#)

Flere næringsaktører opplever at de «snakker forbi hverandre» fordi det mangler en felles referanseramme for begreper, standarder og tilganger. Organisatorisk kan det også mangle dedikerte ressurser og rutiner for å håndtere ekstern deling – fokuset har ofte ligget på myndighetenes eget behov for rapportering til kontrollformål, og i mindre grad på aktiv tilrettelegging for sekundærbruk av data.

Samtidig trekkes enkelte eksisterende løsninger frem som eksempler til etterfølgelse, som petroleumssektorens Diskos og delingsplattformer som GeoNorge og BarentsWatch, fordi de gir tydelige rammer for innsamling, lagring og tilgang. Flere ser et behov for å tilpasse og skalere slike strukturer til nye områder som eksempelvis akvakultur og maritim sektor. I disse sektorene skjer datadeling i dag ofte mer fragmentert, med ulike formater, standarder og tilganger.

4. Muligheter for deling av havdata fremover

Kartleggingen av muligheter for deling av havdata, basert på intervjuer med aktører, viser at det fremover ligger stor verdi i bedre utnyttelse av eksisterende data, fremfor å samle inn stadig mer. Potensialet handler om å koble, tilgjengeliggjøre og bruke data på en smartere og mer systematisk måte, slik at de gir økt innsikt og større samfunnsnytte. Flere av aktørene vi har intervjuet trekker frem at eksempelvis historiske datasett representerer en uutnyttet ressurs. Innen petroleumsnæringen ser aktørene store gevinster i å tilgjengeliggjøre historiske data, og trekker frem at digitalisering, gjenbruk og bruk av kunstig intelligens på eksempelvis biologiske kartlegginger, gamle brønnlogger og seismikkopptak kan gi ny innsikt som i enkelte tilfeller kan bidra til å identifisere nye ressurser eller store oljefunn.

Aktørene trekker frem at en annen mulighet på kort sikt ligger i å bygge videre på initiativer som allerede fungerer, eksempelvis BarentsWatch, Diskos og AquaCloud. Ved å utvide disse med bedre API-integrasjon, maskin-til-maskin-deling og sanntidsdatatilgang kan verdien av eksisterende data raskt øke uten å etablere nye systemer fra bunnen av. Videre trekker aktørene frem at ny teknologi som kunstig intelligens og autonome fartøy på sikt kan skape nye muligheter, men ifølge aktørene forutsetter disse løsningene først at det etableres felles standarder og rammeverk. Mange understreker også at det for å lykkes ikke bare trengs tekniske løsninger, men også en mer åpen delingskultur, felles språk og tydelige rammer for ansvar og eierskap.

Dette kapitlet vurderer hvilke grep som kan styrke utnyttelsen av eksisterende og nye datakilder, og ser nærmere på teknologiske, organisatoriske og regulatoriske tiltak som kan legge til rette for økt deling og gjenbruk av data. I kapitlet gjengis aktørenes vurderinger av muligheter, supplert med våre analyser der dette er relevant.

4.1. Omfang – hvilke datatyper kan samles inn og deles fremover?

Som beskrevet i kapittel 2 og 3 er det allerede omfattende datainnsamling, men mye av dataen deles ikke. Fremover ligger det et betydelig potensial i å utnytte eksisterende data bedre, men også å samle inn nye typer informasjon og kombinere ulike datatyper og datasett for å få økt innsikt. Samtidig er det viktig å vurdere kostnader og praktiske begrensninger knyttet til økt deling og digitalisering opp mot nytteverdien. En vurdering av kost-nytte er ikke en del av rapporten, men det er viktig å understreke at deling av mer data kan kreve betydelige kostnader for næringene. Det er også en utfordring at det i mange tilfeller ikke er de som tar kostnaden som får gevinstene. I dette delkapitlet går vi gjennom data det kan være realistisk og relevant å samle inn og dele og som har verdi utover den aktuelle sektoren sin oppfølging av tillatelse. Vi har delt mulige data inn i fire kategorier som går på tvers av næringene: **miljø- og økosystemdata, aktivitets- og påvirkningsdata, tekniske data og kartleggingsdata og hendelses- og helserelatert data.** For hver kategori gis eksempler på spesifikk data fra ulike næringer som kan deles for å skape merverdi. Eksemplene som presenteres nedenfor bygger på innspill fra intervjuobjektene, og stammer i hovedsak fra forskningsmiljøene.

Miljø- og økosystemdata

Denne typen data beskriver tilstanden i havet, i form av fysiske, kjemiske og biologiske forhold. Dette er eksempelvis havbunnsdata, vannkvalitet, havstrømmer, sjøfugl og fiskebestander.

De fleste av havnæringer opererer med utstyr som allerede måler **fysiske forhold**, og disse dataene kan deles bredere. For eksempel har offshoreinstallasjoner som oljeplattformer og skip ofte sensorer for bølger, strøm og vanntemperatur for operasjonell sikkerhet, og akvakulturanlegg måler i de fleste tilfeller temperatur og oksygeninnivå i vannet for å følge fiskens helse. Mye av denne dataen overvåkes kontinuerlig i dag.

Ifølge aktørene vi har intervjuet kan man ved å i større grad dele denne typen data få et mer detaljert kunnskapsgrunnlag om eksempelvis havklima og havstrømmer som kan bidra til økt innsikt i klimaendringene. Flere av forskningsmiljøene vi har intervjuet legger vekt på at mer av denne typen data vil kunne forbedre modellene og overvåkingen av utviklingen i havklimaet ytterligere. Jo mer data, desto mer treffsikre blir beregningene. I dag benytter disse miljøene seg eksempelvis av ARGO-bøyer som kartlegger blant annet temperatur, saltinnhold og oksygeninnivå på globalt nivå.¹⁴⁵ Aktørene trekker også frem at dersom næringsaktørene i norske farvann hadde delt mer av denne type data kunne man beriket modellene ytterligere med lokal data. Det påpekes at hvis dette skal fungere godt i praksis må måleutstyr og målinger kalibreres mot felles standarder slik at dataene som samles inn er sammenlignbare.

Eksempler på data som aktørene mener bør deles er:

- **Akvakultur:** Kontinuerlige målinger fra sensorer ved akvakulturanlegg, som vanntemperatur og oksygeninnivå ved hver lokalitet. Disse dataene samles allerede inn for å ivareta fiskens helse, og kan deles for å gi innsikt i lokale miljøforhold over tid.
- **Maritim næring:** Meteorologiske data fra instrumentet på skipet (f.eks. temperatur, bølgehøyde og strøm). Mye av dette samles allerede inn i dag.
- **Petroleum:** Bølge- og havstrømmålinger fra oljeplattformer, og eventuelt havvindparker på sikt. Plattformene har sensorer av sikkerhetshensyn i dag, men store deler av dataene som samles inn deles ikke.
- **Fiskeri:** Fiskefartøy kan utstyres med ekstra sensorer som registrerer havtemperatur, saltholdighet og dyp kontinuerlig under fiskeoperasjoner. Deler av disse dataene samles inn i dag.

Videre kan økt innsamling og deling av data om **biologiske forhold**, som plante- og dyrearter, bidra til verdifull kunnskap om økosystemet. Mange av næringsaktørene kommer i kontakt med fugler, fisker osv., men det er mye som ikke rapporteres i dag. Eksempelvis kan havvindaktører utstyre vindturbiner med instrumenter for å samle inn miljødata. Norge har per nå ingen spesifikke krav knyttet til miljøovervåking av havvind.¹⁴⁶ Her er det potensialet for å systematisk måle mikroplast, sjøfugl og undervannsstøy. Støymålinger trekkes frem som et konkret eksempel, både før utbygging og etter at turbinene er i drift for å vurdere konsekvensene for marine økosystemer. Eksempelvis ved hjelp av hydrofoner (undervannsmikrofoner) for å lytte etter marine pattedyr.¹⁴⁷ Videre kan man ved regelmessige havbunnundersøkelser bidra til bedre kunnskap om miljøeffekter over tid. Slike data har stor forskningsverdi og kan brukes til å utvikle en bedre forvaltning av havområdene.

Videre gjør petroleumsnæringen omfattende kartlegginger før lete- og produksjonsboring, som et krav i utvinningstillatelsen. Tilsvarende gjelder også for prosjekter innen karbonlagring. Avhengig av krav fra myndigheter og behov gjøres det noen ganger utvidet borestedsundersøkelse og visuell kartlegging når arter eller habitater (kaldivannskoraller, svamphabitatet) av miljøhensyn er identifisert eller

¹⁴⁵ Havforskningsinstituttet. *Prosjekt: NorArgo*. (2020). Tilgjengelig [her](#).

¹⁴⁶ Offshore Norge. *Miljøregelverket for havvind*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁴⁷ Goliatvind AS. Forslag til miljøovervåkningsprogram. (2024) Tilgjengelig [her](#)

sannsynligvis vil forekomme.¹⁴⁸ Deler av disse dataene er omfattet av Miljødirektoratets database og blir dermed rapportert inn og tilgjengeliggjort, mens mye av dataen er det ikke en systematisk deling av i dag. Undersøkelsene utføres gjerne av tredjeparts surveyselskaper, og resultatene ender som rapporter til petroleumsselskapene. Rådata som film og stillbilder lagres ofte kun hos surveyselskapet og blir ikke alltid systematisert eller langtidslagret hos operatøren. Dette betyr at verdifulle observasjoner, for eksempel kart som viser forekomster av korallrev på havbunnen, i liten grad blir tilgjengelig for andre. Dersom slike data ble delt åpent, kunne de komme forskningsinstitusjoner og kartleggingsprogrammer som Mareano til gode.¹⁴⁹ Disse dataene gir generell kunnskap om arter og naturtyper i lite utforskede havområder. Equinor har eksempelvis utført kartlegging av kaldtvannskoraller på norsk sokkel som en del av sitt miljøarbeid.¹⁵⁰ Disse dataene har verdi for forskning og kan hjelpe myndighetene i arealforvaltning (verneplaner m.m.). Tilsvarende kan man forvente at havbunnsmineralselskaper og havvindutbyggere vil samle inn miljødata som et biprodukt av geologiske undersøkelser; ved å dele disse kan industrien bidra med økosystemdata som ellers ikke ville blitt samlet inn.

Innen akvakultur trekkes det frem at næringen kan bidra med mer data om villfisk og annet liv rundt merdene.¹⁵¹ Systematisk observasjoner av når og hvilke ville arter som besøker anleggene kan gi innsikt i hvordan oppdrett påvirker eller integreres i det lokale økosystemet, og vil være kunnskap som kan bidra til forbedret sameksistens mellom akvakultur og fiskeri. I tillegg trekkes det frem at oppdrettsnæringen bør dele miljømålinger fra sine anlegg som i dag bare brukes internt, for eksempel sensorvarsler om oppblomstring av skadelige alger eller endringer i vannkvalitet. Videre påpekes det at fiskerinæringen også kan samle inn mer data. Eksempelvis ved at trålere og fartøy utstyres med sensorer og registrerer miljødata under fisket (størrelse på fisk i fangstene, havtemperatur m.m.).¹⁵² Selve fangstprosessen kan gi verdifulle biologiske data som i dag i liten grad rapporteres, utover obligatorisk fangststatistikk. Det gjelder for eksempel informasjon om artssammensetning, størrelse og vekt på fisk, samt uønsket bifangst som sjøfugl, sjøpattedyr og arter på rødlista. Selv om det finnes krav om rapportering av bifangst for enkelte fartøygrupper, kan disse utvides og standardiseres, blant annet ved å inkludere flere arter og krav om hyppigere, mer detaljerte data. Dette kan gi stor nytteverdi for forskning og bidra til bedre gjennomføring og planlegging av fisket.

Disse biologiske tilleggsdataene er realistiske å samle fordi aktørene allerede har tilgang til områdene og ofte utstyret som trengs. Slike initiativ viser at industrien kan skaffe økosystemdata som ellers ikke ville blitt samlet inn, og som er verdifulle for en helhetlig forvaltning av havet. Mer hyppige og detaljerte data gir et bedre kunnskapsgrunnlag for både forskning, forvaltning og næringsutvikling. Likevel er det viktig å vurdere særlig de konkurransemessige og økonomiske barrierene ved at næringene må dele slike data.

Eksempler på data som aktørene mener bør deles er:

- **Petroleum:** Miljødata fra kartlegginger i forkant av og under petroleumsvirksomhet. Dette inkluderer funn av marine arter og habitater under miljøundersøkelser, for eksempel kart over kaldtvannskorallrev, videoopptak og akustiske data som dokumenterer bunnfauna. En del av disse dataene rapporteres allerede inn til Mareano gjennom krav knyttet til konsesjon, men

¹⁴⁸ DNV. *Mareano forstudie habitat: Forprosjekt kunnskapsdeling (NGU)*. 2023. Tilgjengelig [her](#).

¹⁴⁹ Mareano er et nasjonalt, tverrfaglig program for kartlegging av havbunnen i norske havområder. Mareano skal øke kunnskapen om havbunnen, og bidra til en kunnskapsbasert og bærekraftig forvaltning og næringsutvikling. Mer info tilgjengelig [her](#).

¹⁵⁰ Equinor. *Data sharing*. (u.d.) Tilgjengelig [her](#).

¹⁵¹ Intrafish. *Lys lokker fisken bort fra oppdrettsmerder og gir kystfiskerne nye fiskemuligheter*. 2020. Tilgjengelig [her](#).

¹⁵² Havforskningsinstituttet. *Sluttrapport - Forprosjekt datadeling innen fiskeri og ressursforskning*. 2018. Tilgjengelig [her](#).

mye av materialet ender likevel i lukkede rapporter og blir ikke systematisk delt utover dette. Å gjøre flere av datasettene åpent tilgjengelige kunne gi ytterligere verdi for forskere og forvaltningsprogrammer.

- **Akvakultur:** Data om villfisk og annet marint liv i umiddelbar nærhet av akvakulturanlegg, for eksempel gjennom miljøsensorer ved anlegget som gir innsikt i hvordan deres aktivitet påvirker eller inngår i det lokale økosystemet.
- **Fiskeri:** Data om for eksempel artssammensetning, størrelsesfordeling og uønsket bifangst som ikke rapporteres i dag. Eksisterende rapporteringskrav kan utvides og standardiseres, og ny teknologi som kamera og sensorer kan gjøre innsamlingen mer presis og mindre arbeidskrevende.
- **Fremvoksende (havvind, mineraler, karbonlagring):** Miljøovervåkingsdata fra nye typer havnæringer vil være relevant, eksempelvis via sensorer, hydrofoner.

Aktivitets- og påvirkningsdata

Handler om menneskelig aktivitet og hvordan den påvirker miljøet. Eksempler er fangst- og produksjonsdata, utslipp og arealbruk. Flere av områdene som nevnes som del av miljø- og økosystemdata, er også relevant inn på dette området. Eksempelvis akvakultur sin påvirkning på fiskeri eller petroleumsnæringens påvirkning på arter på havbunnen. Når flere næringer opererer i samme områder (f.eks. fiskeri og havvind), trengs data om hvordan de påvirker hverandre. Det fremheves at havvindutbyggere kunne dokumentere hvordan installasjonene påvirker fiskefelt (fiskeres mønster før/etter utbygging, fangststatistikk innenfor opp mot utenfor vindparken). Fiskere på sin side kunne rapportere mer presist om observerte endringer i fangst i nærheten av nye næringer. Slike data går ut over enkelttillatelsen og handler mer om sameksistens, men om de samles inn, får man i følge flere av forskningsaktørene vi har intervjuet et helhetlig bilde som gjør det mulig å justere reguleringer for å minimere konflikter. Selv om innsamling av slike data har en kostnad, vil nytten kunne være større gjennom å redusere interessekonflikter, effektivisere arealbruken og gi økt forutsigbarhet både for næringsaktørene og forvaltningen.

Flere aktører har påpekt at det er en utfordring at data om fysisk infrastruktur i havet ikke oppdateres godt nok i dag. Nye akvakulturanlegg og kabler registreres i varierende grad i offentlige kart, og informasjon om fjerning av installasjoner, eksempelvis nedlagte kabler eller anlegg som er tatt ut av bruk, blir ofte ikke formidlet videre. Dermed kan arealer fremstå som “opptatt” selv om de i realiteten er ledige, noe som skaper unødvendige hindre for planlegging av nye tiltak. Oppdaterte data om hvem som bruker hvilke områder til enhver tid er essensielt for en helhetlig arealplanlegging i kyst- og havområder.

Flere av forskningsaktørene trekker frem at innen maritim kan det være aktuelt å dele mer detaljerte AIS-data, inkludert historikk, som kan brukes til å analysere trafikkmønstre, kollisjonsrisiko med dyr (f.eks. hval) eller utslippsfordeling. Kystverket får allerede inn en god del AIS-data, men private aktører som opererer mange skip og fiskeflåten kan supplere med sensordata (drivstofforbruk per strekning, motorlyd/støy under vann, etc.). Dette kan gi myndighetene bedre verktøy for å redusere miljøpåvirkning fra maritim næring. Videre kan andre havnæringer overvåke og dele data om støynivå under sine operasjoner, eksempelvis skipstrafikk, seismikkskyting o.l. som påvirker livet under vann. Per i dag er det begrenset krav om å dele slikt, men selskaper kan utstyre sine installasjoner med hydrofoner og gi forskere tilgang til støydata. Dette vil være verdifullt for å vurdere effekter av støy i havet og utforme tiltak som eksempelvis midlertidige fartsreduksjoner i visse områder for å skåne dyrelivet.

Eksempler på data som aktørene mener bør deles er:

- **Maritim:** Historiske AIS-data kombinert med sensordata om drivstoff og støy kan vise trafikkbelastning, utslippsfordeling og miljøpåvirkning. I tillegg kan næringen bidra med oppdaterte kart over undervannskabler, ankringsområder og annen infrastruktur.
- **Akvakultur:** Oppdrettere kan rapportere mer åpent om lokal påvirkning på villfisk, utslipp av næringssalter og bruk av legemidler. Korrekte og oppdaterte arealdata over anlegg vil gi bedre oversikt for både myndigheter og andre næringer.
- **Fiskeri:** Mer detaljert deling av fangstdata (eksempelvis artssammensetning, mengde og størrelse per fangstoperasjon), kombinert med eksisterende posisjonsdata, kan muliggjøre analyser av hvordan fisket tilpasser seg nye næringer og arealendringer.
- **Petroleum:** Mer innsamling og deling av data om observasjoner av påvirkning på marint liv kan være relevant.

Tekniske data og kartleggingsdata

Dette gjelder kartleggings- og instrumentdata brukt til overvåking og analyse. Eksempler er geofysiske kart, bilder og video fra undersøkelser. Som nevnt tidligere, finnes det enorme mengder geologiske, geofysiske og miljødata i petroleumsnæringen. Disse dataene har stor kommersiell verdi i den perioden de er underlagt taushetsplikt, men frigjøres når taushetsplikten opphører. For enkelte datasett, som har lang taushetsplikt (for eksempel 10 år), er de i mellomtiden tilgjengelige for salg. Slike data kan få ny betydning etter hvert, for eksempel for havvind og karbonlagring. Dybde- og videodata trekkes frem som datasett som burde vært delt og er relevant innenfor miljø- og økosystemdata, men er også relevant inn på andre områder. Petroleumsnæringen skyter eksempelvis seismikk, borer kjerneprøver og bygger høyoppløselige reservoarmodeller av undergrunnen. Slike data er selvsagt kritiske for deres egen virksomhet, men de representerer også en betydelig kommersiell verdi, ettersom innsamlingen i seg selv er en egen industri. Samtidig kan dataene, når primærbruken er over, ha stor verdi for andre formål som geologisk forskning eller karbonlagringsprosjekter. Ved å dele slike datasett åpent har man sett stor nytte. Eksempelvis offentliggjorde Equinor i 2018 datasett fra et nedstengt oljefelt (Volve-feltet), med seismikk, brønndata og produksjonshistorikk.¹⁵³ Hensikten var å støtte forskning og innovasjon i energisektoren. Disse dataene har siden blitt brukt av mange aktører for å teste ut nye digitaliserings- og analysemetoder. Tilsvarende med noe brønndata fra karbonlagringsprosjektet Northern Lights.¹⁵⁴ Der målet er å øke læring innen karbonlagring. Dette viser at selv i en konkurransepreget sektor som petroleum, ser man verdien av å dele tekniske data når primærbruken er over fordi det kan gi samfunnsnytte i form av forskning og raskere teknologiutvikling.

Fremover kan man forvente at også havvindsektoren genererer mye tekniske data som vil være verdifulle for generell havbunnskartlegging. Dersom mer av havnæringenes private kartlegging deles med Mareano-programmet, kan man komme lenger i en komplett oversikt over geologien på norsk sokkel. Dette kan enten gjøres ved å pålegge mer data eller ved at prosjekter som er ferdige deles på frivillig initiativ. Tekniske data som allerede samles inn er en lavthengende frukt. De finnes digitalt og kan ganske enkelt kopieres til andre formål når eventuell perioden for konfidensialitet er utløpt.

Mye data på dette området er tilgjengelig i dag, men det kan likevel bli bedre. Økt deling av tekniske data kan gi læring på tvers av næringer og redusere kostnader. Selskaper kan spare tid og penger ved å slippe å samle inn informasjon som andre allerede sitter på, og heller gjenbruke dataene der det er relevant. På norsk sokkel pekes det ofte på at det finnes et stort uutnyttet potensial for gjenbruk av lete- og produksjonsdata fra petroleum inn i nye næringer (havvind, mineraler, karbonlagring). Om flere fikk tilgang,

¹⁵³ Equinor. *Data sharing*. (u.d.) Tilgjengelig [her](#).

¹⁵⁴ Equinor. *Sharing data from Northern Lights well*. Tilgjengelig [her](#).

kunne leting og planlegging gå raskere, man unngår duplisering av undersøkelser, reduserer samlet ressursbruk og påvirkning på miljø, og muligens senker risiko ved nye prosjekter fordi man baserer seg på et rikere datagrunnlag.

På dette området er det store mengder historiske data som fortsatt ligger utilgjengelig i gamle formater. Dette gjelder blant annet bore- og brønndata, seismikkopptak, undervannsvideoer, final well reports og eldre forsknings- og tilsynsrapporter. Mange av disse finnes kun som PDF-er eller i analoge formater (papir og film). For å realisere verdien av disse kildene etterlyses det en målrettet innsats for å konvertere materialet til maskinlesbare formater, legge på rik og standardisert metadata som gjør datasettene sporbare både i tid (når dataene ble samlet inn) og sted (hvor de ble hentet), og sikre at de kan kobles til nyere datakilder. Digitalisering handler derfor ikke bare om å bevare gamle data, men bør sees som en integrert del av dagens dataforvaltning, der historiske datasett gjøres søkbare, tilgjengelige via API-er og tilpasset felles standarder slik at de kan kobles og brukes på tvers av sektorer. Dette vil kunne frigjøre verdifull kunnskap, gi bedre beslutningsgrunnlag og bidra til mer effektiv ressursutnyttelse.

Eksempler på data som aktørene mener bør deles er:

- **Petroleum:** Deling av allerede gjennomførte undersøkelser (seismikk, brønnlogger, kjerneprøver, reservoarmodeller og geotekniske undersøkelser) som kan brukes inn på andre områder.

Hendelses- og helse relatert data

Dette inkluderer data om biologiske hendelser og risikofaktorer i produksjonen. Eksempler er rømming av fisk, lakselusnivåer og sykdomsutbrudd. Muligheter for mer data på dette området gjelder særlig i akvakultur og fiskeri, der data rapporteres sjeldent og på et overordnet nivå, for eksempel ett tall per måned på lokalitetsnivå. Intervjuene viser et behov for mer detaljerte og hyppigere data, som sporbarhet på fiskegrupper eller fiskedødelighet på aktørnivå. Slike data kan gi næringen motivasjon til å forbedre seg, og åpenhet om lakselus kan drive frem innovasjon. Likevel holdes informasjon ofte tilbake av hensyn til konkurranse eller omdømme, og fordi det ikke er krav om å måtte dele disse dataene. Flere offentlige aktører, forskningsinstitusjoner og deler av næringslivet ser verdien av å dele mer av de dataene som allerede samles inn, for eksempel daglige registreringer i stedet for månedlige, samt mer detaljert geografisk eller tematisk nivå, som tall på lokalitet fremfor aggregerte data per region. Videre fremheves det at forebyggende tiltak mot sykdommer, som arbeid med lakselus, i liten grad dokumenteres i dag.

I petroleumsnæringen trekkes naturlig lekkasje av hydrokarboner («seepage») frem som et eksempel på data som i dag kun samles inn ved behov. Et pågående forskningsprosjekt om dette, WellFate, viser at det er mulig å utvikle mer systematisk innsamling gjennom samarbeid mellom akademia, industri og myndigheter.¹⁵⁵ Dersom disse dataene deles mer systematisk, kan næringene håndtere utbrudd bedre, og forvaltningen får også bedre grunnlag til å gi råd og reagere raskere på hendelser ved at man har data til å håndtere ulike situasjoner. Det er likevel ulike vurderinger med tanke på sensitivitet som kan påvirke delingen.

Felles for hendelses- og helsedata er at dersom de samles og deles mer systematisk, kan næringene håndtere utbrudd og kriser bedre, og forvaltningen får bedre grunnlag til å gi råd og reagere raskt.

¹⁵⁵ IFE. WellFate. (u.d.). Tilgjengelig [her](#).

Eksempler på data som aktørene mener bør deles er:

- **Petroleum:** Data om uønskede hendelser i offshore virksomhet som påvirker miljø og helse, som i dag ikke deles fortløpende. Dette inkluderer registreringer av naturlige hydrokarbonlekkasjer (“seepage”) på havbunnen, som nevnt over, men også eventuelle mindre utslipp og unormale driftsobservasjoner.
- **Maritim:** Hendelsesdata om utslipp, tap av last og kollisjoner (både med fartøy og marint liv) kan samles i en fellesbase for å avdekke mønstre og risikoområder.
- **Akvakultur:** Hyppigere og mer detaljerte data om lakselus, sykdom og dødelighet per merd kan gi bedre varsling og tiltak. Deling av forebyggende rømmingsdata.
- **Fiskeri:** Systematisk rapportering av uønsket bifangst og andre biologiske observasjoner, som sykdomstegn i villfisk, kan gi verdifull miljø- og helseinformasjon. Deler av dette, særlig knyttet til bifangst, rapporteres allerede i dag, men kan deles mer detaljert og tilgjengeliggjøres bedre.
- **Fremvoksende (havvind, mineraler, karbonlagring):** Data om biologiske hendelser og avvik, som fuglekollisjoner, sedimentoppvirvling eller mulige lekkasjer.

Tekstboks 4-1: Kombinasjon av ulike datatyper åpner for nye innsikter ^{156,157}

Kombinasjon av ulike datatyper åpner for nye innsikter

I intervjuene trakk flere aktører frem at kombinasjonen av ulike datatyper – som geologiske profiler, biologiske observasjoner, sensordata fra plattformer og presisjonsfiskedata – kan gi helt ny innsikt. For eksempel beskrev et uttaksselskap hvordan kobling av seismiske data og biologisk kartlegging gir bedre forståelse av sensitive habitater, mens aktører i akvakultur fremhevet at samkjøring av luse-, biomasse- og hydrodynamiske data kan gi mer presise miljøvurderinger.

Forskning og internasjonale rapporter peker på det samme: Integrerte analyser som kombinerer fangstdata, akustiske målinger og biologiske indikatorer kan forbedre modellpresisjon og bidra til bedre ressursforvaltning. Slike metoder brukes også i utviklingen av digitale havmodeller, der data fra ulike kilder kobles for å forstå klimateffekter, kartlegge habitater og utvikle mer presise miljøprognoser.

4.2. Teknologi – hvordan samle inn og dele data?

Aktørene peker på behovet for mer effektive og standardiserte teknologiske løsninger for datainnsamling og -deling. API-basert maskin-til-maskin-kommunikasjon trekkes frem som en nøkkel, sammen med sanntidsdata, sensortechnologi og bruk av autonome fartøy og satellitter. I tillegg fremheves kunstig intelligens som et viktig verktøy for å strukturere, analysere og gjenbruke store og komplekse datasett på tvers av sektorer.

4.2.1. API- og maskin-til-maskin-deling som standard

Både offentlige etater og næringsaktører ønsker å bevege seg mot API-baserte dataflyter som standard, der utveksling av data skjer automatisk mellom systemer («maskin-til-maskin»). Dette skal legge til rette for effektiv deling, redusere manuell behandling og muliggjøre utvikling av nye tjenester og innovative løsninger. Flere offentlige aktører, som Meteorologisk institutt, Sjøfartsdirektoratet og

¹⁵⁶ ICES Journal of Marine Science (2023). *Combining fishery data through integrated species distribution models*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁵⁷ European Marine Board (2020). *Big data in Marine Science*. Tilgjengelig [her](#)

Fiskeridirektoratet, fremhever betydningen av å bygge videre på eksisterende API-infrastruktur, som data.met.no, etablerte grensesnitt for sjøfarts- og fiskeridata, samt Diskos-databasen for petroleumssektoren. Standardiserte API-løsninger trekkes frem som avgjørende for å koble data på tvers av sektorer og gjøre informasjonsflyten mer sømløs.

I tillegg etterlyses funksjonalitet for sanntids- eller nær sanntidsvisning av utvalgte datastrømmer, med mulighet for kort etterslep der det er nødvendig å ivareta sensitivitet. Eksempler inkluderer løpende visning av lus- og biomassedata, vær- og havforhold samt trafikkmønstre til sjøs. Sanntidsdata kan bidra til raskere reaksjoner, styrke operativ beredskap og effektivisere saksbehandling. Ved å etablere tekniske og juridiske rammer tidlig, skapes fleksibilitet for å dele data når det blir behov, samtidig som dagens delingsnivå og kontroll hos dataeier opprettholdes. Det fremheves også som et virkemiddel for å skape åpenhet og motivere til forbedring i næringen, ved at resultater og status blir synlige for flere samtidig.

4.2.2. Standardisert teknologi gir sammenlignbare dataserier

Flere av aktørene vi har intervjuet foreslår økt bruk av autonome fartøy og droner utstyrt med ekkolodd og andre sensorer¹⁵⁸, både for målrettede målinger og for kontinuerlig overvåking. Det pekes på, av særlig forskningsmiljøer, at når flere brukere benytter lik teknologi og standardisert utstyr, kan man samle inn sammenlignbare dataserier over tid og på tvers av områder. Eksisterende infrastruktur – som faste måleplattformer, havner, akvakulturanlegg og andre installasjoner – kan i større grad utstyres med sensorer for å utnytte deres posisjon og tilstedeværelse. I tillegg fremheves mulighetene i «crowdsourcing»¹⁵⁹ av målinger fra skip i ordinær drift. Bruk av satellitter, kombinert med bredbåndstilgang til sjøs (f.eks. Starlink), åpner for mer hyppig og til dels sanntids datafangst, noe som kan styrke overvåkingen og redusere behovet for manuelle innsamlinger.

4.2.3. KI for analyse, struktur og gjenfinning

Samtidig anser flere aktører på tvers av sektorene kunstig intelligens (KI) som et viktig verktøy for å effektivisere og forbedre arbeidet med store og komplekse datasett. Det foreslås å bruke KI til å analysere video- og lydopptak, for eksempel biologiske observasjoner, slik at arter og hendelser kan identifiseres og kategoriseres automatisk. KI kan også brukes til å trekke ut innsikt fra omfattende og sammensatte geodatasett, der man i dag er avhengig av tidkrevende manuelle prosesser. Et annet sentralt bruksområde er å gjøre historiske data maskinlesbare og søkbare, slik at verdifull kunnskap fra eldre kilder kan gjenbrukes. Equinors løsning trekkes frem som eksempel, der man kombinerer KI-analyse med etablerte delingsstandarder som GBIF¹⁶⁰ for å sikre både datakvalitet og trygg deling på tvers av aktører.¹⁶¹

¹⁵⁸ Autonome fartøy og droner kan operere uten mannskap og brukes til innsamling av data under vann og ved overflaten. Utstyrt med ekkolodd og andre sensorer kan de registrere blant annet dybde, bunnforhold, biologisk aktivitet og miljøparametre på en effektiv og kontinuerlig måte.

¹⁵⁹ Crowdsourcing av målinger innebærer å samle inn data fra mange fartøy i ordinær drift, der skipene automatisk registrerer informasjon via sensorer og deler den. Dette gir et stort og kontinuerlig datagrunnlag uten behov for egne måletokt.

¹⁶⁰ GBIF (Global Biodiversity Information Facility) er en internasjonal plattform for deling av biologiske mangfoldsdatabaser basert på slike standarder.

¹⁶¹ Equinor (2025). *Kutter utslipp med kunstig intelligens*. Tilgjengelig [her](#)

Tekstboks 4-2: API og maskin-til-maskin-delning effektiviserer dataflyt

API og maskin-til-maskin-delning effektiviserer dataflyt

I intervjuene uttrykte flere aktører, inkludert Meteorologisk institutt, Sjøfartsdirektoratet og Fiskeridirektoratet, et tydelig behov for å gå vekk fra manuell eksport/import av data og over til API-støttede systemer. De peket spesielt på mulighetene i eksisterende infrastruktur som data.met.no, sjøfarts- og fiskerigrensesnitt samt Diskos, som grunnlag for maskin-til-maskin-delning. Dette anses ikke bare som mer effektivt, men også som en forutsetning for sanntidsovervåking, forbedret beslutningsstøtte og kapasitet til innovasjon.

Global erfaring viser at API-integrasjon kan transformere maritim sektor. API-løsninger gjør det mulig å automatisere dataflyt, redusere feil og lette reguleringsbyrden, samtidig som det åpner for bedre flåteprestasjon og compliance. I tillegg muliggjør API-basert sanntids KI-drevet innsikt og prediktiv intelligens for operativ bruk, noe som styrker handlingsgrunnlaget betydelig.

Tekstboks 4-3: Equinor bruker KI til å hente verdi fra historiske og komplekse data¹⁶²¹⁶³

Equinor bruker KI til å hente verdi fra historiske og komplekse data

Intervjuene fremhever et stort potensial i å anvende KI for å analysere og strukturere store, sammensatte datasett som dagens metoder ikke håndterer effektivt. Aktører ser muligheter iblant annet automatisk identifisering i video- og lydopptak, automatisert tolking av geodata, og digitalisering av historiske data for å gjøre dem maskinlesbare og gjenfinnbare.

Equinor har vist hvordan disse mulighetene kan realiseres. Gjennom bruk av KI analyserer Equinor enorme mengder data fra undervannsoperasjoner – blant annet via sanntids fiberoptiske sensorer plassert i brønner. Tidkrevende manuelle tolkningsprosesser er blitt erstattet med maskinlæringsmodeller som kan levere innsikt i sanntid og dermed automatisere dataetterretning som tidligere tok uker. I tillegg har Equinor utviklet et visuelt analyseverktøy, Webviz, benyttet for kvalitetskontroll av reservoirmodeller. Plattformen reduserer årskrevende manuelt arbeid ved å tilby skreddersydd visualisering fra datainnsamling til beslutning, noe som gir mer enhetlig og effektiv datautnyttelse.

Sammen sikrer disse tiltakene at store og komplekse datasett – både historiske og nåværende – ikke bare blir lagret, men også omgjort til tilgjengelige, innsiktsrike ressurser. Bruken av KI hos Equinor illustrerer hvordan denne teknologien kan transformere data til verdifull beslutningsstøtte og operasjonsoptimalisering.

4.3. Funksjonalitet – hvilke funksjoner bør finnes?

Aktører som ønsker å benytte dataene, særlig forskningsmiljøene, etterlyser bedre funksjonalitet for å finne, koble og bruke data mer effektivt. Det pekes på behovet for felles datakataloger, standardisert metadata og sømløs navigasjon mellom kilder. I tillegg ønskes løsninger som støtter beslutningsprosesser og operativt arbeid, blant annet gjennom visualisering av nøkkelindikatorer og

¹⁶² Equinor (2025). *Subsurface data and AI in Equinor*. Tilgjengelig [her](#)

¹⁶³ Plotly (2025). *Equinor develops a visualization platform utilizing Dash*. Tilgjengelig [her](#)

enkel tilgangsstyring. For mer avanserte bruksområder forventes næringsaktørene å utvikle egne, sektorspesifikke løsninger.

4.3.1. Søkbarhet og samordnet tilgang til data

Flere aktører peker på at dagens løsninger for søk og filtrering i dataarkiv, ikke gir god nok oversikt over hvilke datasett som faktisk finnes. Det etterlyses bedre funksjonalitet for å finne relevante data raskt, inkludert mulighet til å filtrere på spesifikke variabler, tid, sted og datakvalitet. Det trekkes også frem behov for å koble sammen datasett på tvers av etater og kilder, slik at brukere kan navigere sømløst mellom relaterte data uten å måtte starte søket på nytt flere steder. En felles datakatalog, med tydelig og standardisert metadata og entydige nøkler, løftes frem som en nøkkelfaktor for å gjøre data lettere å oppdage og gjenbruke. Dette vil redusere tiden brukere bruker på å lete og øke verdien av eksisterende datainnsamling.

4.3.2. Beslutningsstøtte og operativ bruk av data

Det trekkes fra flere aktører fram at en helhetlig løsning må gi funksjonalitet som både hjelper i beslutningsprosesser og i det operative arbeidet. Det offentlige forventes primært å tilrettelegge for åpen datadeling, standardisering og visualisering av nøkkellindikatorer, slik at komplekse miljødata kan presenteres på en forståelig måte for både forvaltning, næring og allmennheten.

Mer avanserte løsninger, som benchmarking i akvakulturnæringen eller presisjonsfiske basert på detaljerte fangstdata, er typisk sektorspesifikke og næringsaktørene forventer at de må utvikle og finansiere dette selv, for eksempel gjennom bransjesamarbeid som AquaCloud. Det etterlyses også plattformstøtte for håndtering av store filer, lenkedeling og fleksibel tilgangskontroll for å gjøre datadeling enkel og sikker.

4.4. Data – hvordan skal det organiseres og standardiseres?

Felles standarder, tydelig metadata og harmoniserte ID-nøkler etterlyses, særlig av forskningsmiljøene, for å gjøre data lettere å forstå, sammenligne og gjenbruke. Samtidig pekes det på behovet for fleksible minstekrav som sikrer kvalitet uten å gjøre deling unødvendig krevende. Ulike modeller for organisering bør vurderes, fra myndighetsstyrte plattformer til bransjedrevne løsninger, men felles krav til metadata og API-tilgang fremheves som avgjørende for effektiv deling på tvers av sektorer.

4.4.1. Felles standarder, metadata og ID-nøkler

Aktører på tvers av sektorer etterlyser felles minimumskrav til datastruktur og metadata, slik at informasjon blir lettere å forstå, sammenligne og gjenbruke. Det pekes særlig på behovet for harmoniserte identifikatorer, for eksempel organisasjonsnummer eller lokalitets-ID, som gjør det mulig å koble data på tvers av systemer og kilder.

Innenfor samme temaområde, som miljødata, fremheves verdien av sektorovergripende standarder, som FAIR¹⁶⁴- og GBIF-prinsippene, som legger til rette for at data kan sammenlignes og brukes effektivt på tvers av forvaltning, forskning og næring. Det understrekes at slike prinsipper og felles standarder også bidrar til bedre sporbarhet, økt datakvalitet og mer effektiv deling på tvers av sektorer, og at dette er en forutsetning for å kunne bygge en helhetlig nasjonal infrastruktur for miljødata.¹⁶⁵

¹⁶⁴ FAIR-prinsippet handler om at data skal være finnbare, tilgjengelige, interoperable og gjenbrukbare på tvers av systemer.

¹⁶⁵ Menon Economics (2021). *Utredning av fremtidens miljødata*. Tilgjengelig [her](#)

Flere aktører på tvers av alle sektorer peker også på viktigheten av standardiserte avtaler og tydelige oppplastingskrav for geodata, slik at kvalitet og konsistens ivaretas allerede ved innlevering.

4.4.2. Behov for fleksible minstekrav

Samtidig understreker aktører, særlig innen akvakultur, petroleum og aktører som gjennomfører havbunnskartlegging, at standarder ikke bør være for rigide. De advarer mot løsninger som gjør deling unødvendig krevende, og foreslår i stedet fleksible minstekrav. Dette innebærer å definere et sett med grunnleggende krav, for eksempel tydelig informasjon om tid, sted, metode og enhet, mens øvrige detaljer kan tilpasses ulike datatyper, formål og innsamlingsmetoder.

Intervjuer med aktørene viser at et minimum av standardisering er nødvendig for å sikre sammenlignbarhet og kvalitet i datadeling. Dette støttes også av vurderinger fra BarentsWatch, som fremhever at selv om store mengder hav- og kystdata teknisk sett er tilgjengelige, blir de ofte vanskelig å bruke i praksis fordi format, metadata og struktur varierer. For at data skal kunne gi et solid kunnskapsgrunnlag, må de tilgjengeliggjøres på en måte som gjør dem lett å forstå, gjenbruke og kombinere på tvers av sektorer.

BarentsWatch påpeker eksempelvis viktigheten av tydelig opphavsinformasjon og metadata. Aktører må vite hvem som eier dataene, hvordan de er samlet inn, og hvilken kvalitet de holder.¹⁶⁶ En slik tilnærming, der man kombinerer fleksibilitet med noen enkle og tydelige krav, kan senke terskelen for deling, sikre bedre datakvalitet og samtidig legge til rette for at data kan kobles og gjenbrukes mer effektivt på tvers av prosjekter og sektorer.

4.4.3. Portaler og distribuert forvaltning av data

Aktørene vi har intervjuet peker på ulike modeller for hvordan data kan organiseres og gjøres tilgjengelige. Ett alternativ er en myndighetsstyrt felles plattform for eksempelvis miljø- og konsekvensdata innenfor et avgrenset temaområde, for eksempel miljøovervåking, der både offentlige og private aktører kan bidra med data og hente ut informasjon på standardisert format. Et annet er en nasjonal database for geografiske havdata, med bredere tematisk omfang som favner flere typer marine og kystrelaterte datasett på tvers av sektorer. Andre muligheter er bransjestyrte løsninger, som Aquacloud for akvakulturnæringen, hvor næringen selv forvalter og deler data, eller videreutvikling av eksisterende arkiver som Diskos, som allerede samler og distribuerer petroleumsrelaterte data.

Det understrekes av aktører på tvers av sektorer at det ikke finnes én modell som passer for alle typer data og sektorer. I noen tilfeller kan næringsdrevne knutepunkter være best egnet, mens myndighetsstyrte plattformer er viktig der man må sikre uavhengighet, datakvalitet og likebehandling. Det fremheves også at offentlige aktører bør samarbeide tettere seg imellom og med store næringsaktører for å utvikle løsninger som både ivaretar myndighetskrav og gir praktisk nytte for næringen.

Felles for alle modellene er behovet for tydelig og standardisert metadata, klare rettighetsnivåer og API-tilgang for effektiv integrasjon og bruk i andre systemer. En kombinasjon av ansvarsområder og styringsmodeller kan bidra til at data blir mer tilgjengelige, sammenlignbare og tilpasset brukernes behov på tvers av sektorer.

¹⁶⁶ Barentswatch (2020). *Datadeling: En av løsningene for havnæringene*. Tilgjengelig [her](#)

Erfaringer fra BarentsWatch: Standardisering og bedre datatilgang

Intervjuene peker på store muligheter for å utnytte verdien av data bedre gjennom felles metadata, standardiserte formater og mer sømløs tilgang. Flere aktører fremhever at dersom data struktureres og beskrives på en enhetlig måte, kan de lettere kobles, filtreres og brukes på tvers av sektorer. Dette gir grunnlag for bedre beslutningsstøtte, mer effektiv ressursforvaltning og økt samfunnsnytte.

BarentsWatch trekkes frem som et godt eksempel på hvordan dette kan realiseres i praksis. Plattformen samler data fra en rekke etater – blant annet Fiskeridirektoratet, Kystverket og Havforskningsinstituttet – og gjør dem tilgjengelige via standardiserte API-er og åpne grensesnitt. Dataene dekker områder som fiskeri, miljøovervåking, skipstrafikk og akvakultur, og kan hentes ut maskinelt i strukturerte formater gjennom REST-API-er med dokumentert metadata.

Denne tilnærmingen gir brukerne sømløs tilgang til data og reduserer behovet for manuell tilrettelegging. Bruken av åpne standarder og NLOD-lisensiering legger til rette for enkel gjenbruk, samtidig som metadata gjør det tydelig hvem som eier dataene, hvordan de er samlet inn og hvilken kvalitet de holder. Resultatet er en mer robust og effektiv datainfrastruktur som gjør det enklere for næringsliv, forvaltning og forskning å utnytte potensialet i eksisterende data.

4.5. Organisering og forvaltning – roller og ansvar

Effektiv datadeling krever tydelige roller, ansvar og koordinering. Aktørene etterlyser sterkere nasjonal styring, bedre mottakskapasitet og mer standardiserte prosesser for kvalitetssikring. Forutsigbar finansiering og gjensidige delingsforpliktelser trekkes frem som viktige virkemidler, samtidig som eksisterende datasett bør utnyttes før ny innsamling for å sikre effektiv ressursbruk.

4.5.1. Tydeligere nasjonal koordinering og samarbeid

Mange aktører etterlyser sterkere nasjonal koordinering for å unngå overlapp og sikre mer effektiv dataforvaltning, særlig når det gjelder geodata og miljødata. Det pekes på behovet for klare mandater som tydelig definerer hvem som har ansvar for innsamling, forvaltning og distribusjon av ulike datatyper. Flere foreslår å styrke den eksisterende koordinatorrollen for geodata, og å etablere en tverrsektoriell enhet som kan utvikle og forvalte felles standarder på tvers av sektorer. Andre peker på at samarbeidsmodeller med medlemskap eller partnerskap, slik som Diskos for petroleumsdata, kan gi et godt rammeverk for finansiering, forpliktelser og tilgangsstyring. I Diskos-modellen deler aktørene på kostnader og får tilgang til en felles database, og en tilsvarende modell kan vurderes for andre sektorer der flere aktører har behov for standardiserte data og felles forvaltning. Hovedbudskapet er at tydeligere koordinering vil gjøre det enklere for både offentlige og private aktører å finne, forstå og bruke data på tvers av forvaltningsnivåer og næringer.

4.5.2. Kvalitetssikring og mottakskapasitet

Mange aktører vi har intervjuet peker på at etatene må ha bedre mottakskapasitet for å håndtere store og varierte datasett. Dette innebærer tydelige og standardiserte opplastingsprosedyrer, klare krav til format og innhold, samt rutiner for kvalitetssikring ved innlevering. I petroleumssektoren trekkes

¹⁶⁷ Barentswatch (2024). *Åpne data (API) via Barentswatch*. Tilgjengelig [her](#)

systemet med «gule/blå/grønne bøker»¹⁶⁸ frem som eksempel på etablerte standarder som sikrer at data holder nødvendig kvalitet før de gjøres tilgjengelige.

Enkelte aktører etterlyser at den ansvarlige etaten, som for eksempel Mattilsynet, får en større rolle i kvalitetssikring og kontroll av innleverte data før disse deles bredt. Samtidig påpekes det at dette kan være krevende, ettersom datamengdene er store og svært varierte. Det kan derfor bli nødvendig å kombinere tydeligere ansvarsfordeling med mer standardiserte verktøy og prosesser hos dataeierne, slik at kvalitetssikringen i størst mulig grad skjer før dataene leveres inn. På den måten kan etatene bruke ressursene sine mer effektivt, samtidig som sluttbrukere får tilgang til data som allerede er kvalitetssikret og klare til bruk.

4.5.3. Finansiering og langsiktig forvaltning av delingsløsninger

Det gjentas av aktørene at en velfungerende finansieringsmodell er en forutsetning for at datadeling skal fungere over tid. Det foreslås blant annet sektoravgifter eller andre modeller der brukere og bidragsytere bidrar til driften, slik at delingsløsninger kan moderniseres og vedlikeholdes kontinuerlig. I tillegg trekkes det frem at finansieringen bør være forutsigbar, slik at man kan planlegge investeringer i teknologi, opplæring og infrastruktur uten å være avhengig av kortsiktige prosjekter eller enkeltbevilgninger.

Flere fremhever også at der offentlige midler eller tilgang til offentlige ressurser gis, enten til offentlige eller private prosjekter, bør det følge en plikt til å dele relevante data tilbake til samfunnet, innenfor rammene av personvern og sikkerhet. Et eksempel på en slik modell finnes i petroleumssektoren, der selskaper som deltar i Diskos-samarbeidet får tilgang til felles datainfrastruktur, men samtidig er forpliktet til å levere egne data tilbake til databasen. Denne typen gjensidig forpliktelse kan bidra til at verdifulle data gjøres tilgjengelige for flere aktører og at samfunnsnyttene maksimeres.

Et annet viktig aspekt er behovet for langsiktig bevaring av datasett. Flere advarer mot risikoen for kunnskapstap dersom data ikke arkiveres trygt og vedlikeholdes over tid, spesielt for data som ikke kan gjenskapes. Stabil finansiering og klare ansvarsforhold for langtidslagring løftes derfor frem som sentrale tiltak for å sikre at verdifulle datasett forblir tilgjengelige for fremtidig bruk.

4.5.4. Bruk eksisterende data før ny innsamling

Aktørene fremhever et felles prinsipp om at man alltid bør undersøke og utnytte eksisterende datasett før man setter i gang med ny datainnsamling. Målet er å unngå unødvendig dobbelt- eller trippelkartlegging, som både kan være kostbart og ressurskrevende. Dette forutsetter at tilgjengelige datasett er godt dokumentert og lette å finne, slik at man raskt kan vurdere om de dekker behovet. En systematisk tilnærming til gjenbruk av eksisterende data kan frigjøre ressurser, redusere belastningen på miljøet ved mindre feltarbeid, og samtidig sikre at investeringene som allerede er gjort i datainnsamling gir størst mulig verdi.

4.6. Regulering – hvordan bør regelverket innrettes?

For å sikre effektiv datadeling foreslås klare krav til rapportering, format og deling gjennom konsesjoner og forskrifter, inspirert av petroleumssektoren. Flere etterlyser også kortere konfidensialitetsperiode for enkelte datatyper, slik at informasjon kan deles tidligere. Målet er å

¹⁶⁸ Gule, blå og grønne bøker» er retningslinjer utarbeidet av Oljedirektoratet for standardisert innrapportering av ulike typer petroleumssdata. De omfatter blant annet geofysiske data («Yellow Book»), brønndata («Blue Book») og produksjonsdata («Green Book»), og sikrer at data leveres i riktig format, med nødvendig dokumentasjon og kvalitet før videre deling.

balansere kommersielle hensyn med samfunnsnytte og gi raskere tilgang til viktige data. Det er også nye muligheter med kommende lovgivning.

4.6.1. Nye muligheter med kommende lovgivning

EU-lovgivning legger til rette for økt deling og gjenbruk av data

Data som kommer i det offentliges besittelse eller som samles inn og oppbevares hos næringsaktørene, vil ofte være av interesse både for andre næringsaktører og for forskere, statistikere, mv. I dag finnes det i liten grad systematiserte prosesser eller infrastruktur for deling av data mellom næringsaktører eller for næringsaktørenes tilgang til data som er i det offentliges besittelse. Når det ikke er lagt særskilt til rette for tilgang for næringsaktører, må aktørene i praksis benytte seg av offentleglovas generelle regler om innsyn i dokumenter.

Kommende EU-lovgivning tar imidlertid sikte på å legge bedre til rette for deling og gjenbruk av data både "B2G" (business-to-government) og "B2B" (business-to-business), i tråd med EUs datastrategi.¹⁶⁹ Åpne datadirektivet/Open Data Directive (Direktiv (EU) 2019/1024) og Dataforvaltningsforordningen/Data Governance Act (Forordning (EU) 2022/868) kan særlig være relevant for datainnsamling og datadeling i de norske havnæringene.

Åpne datadirektivet

Åpne datadirektivet er til dels en videreføring av tidligere EU-lovgivning som allerede er gjennomført i offentleglova. Direktivet har imidlertid enkelte nyvinninger som er foreslått innført i norsk rett gjennom endringer i offentleglova og/eller gjennom en egen lov om datadeling. Da disse endringene foreløpig ikke er gjennomført i norsk lovgivning, er det relevant å kort oppsummere nye bestemmelser i åpne datadirektivet som kan tjene som grunnlag for datainnsamling og -deling i havnæringene. Særlig relevant er det at Åpne datadirektivet innfører et nytt rettslig konsept kalt "High Value Datasets" (HVD). HVD er definert på følgende måte i direktivets art. 2 nr. 10:

- *"documents the re-use of which is associated with important benefits for society, the environment and the economy, in particular because of their suitability for the creation of value-added services, applications and new, high-quality and decent jobs, and of the number of potential beneficiaries of the value-added services and applications based on those datasets"*

For å tydeliggjøre hvilke data som skal regnes som HVD, har EU-kommisjonen vedtatt en gjennomføringsforordning som tillegg til Åpne datadirektivet (HVD-forordningen). HVD-forordningen slår fast at HVD skal gjøres tilgjengelig uten gebyrer. Den setter også nærmere rammer for deling av HVD, spesifiserer hvilke datakategorier reglene omfatter og utdyper tekniske krav til dataene. Blant datakategoriene som blir definert som HVD finner man geografisk informasjon, miljø- og klimadata, værdata og data om vann- og sjøtransport. Havdata i disse kategoriene vil altså bli regnet som HVD, og offentlige organer og virksomheter som besitter slike data bør fremover utrede om de er omfattet av regelverket. I NOU 2024: 14 (s. 254) foreslås det at nærmere bestemmelser om hvilke data som har høy verdi og ytterligere krav til deling av slike data kan fastsettes i forskrift. Reglene i HVD-forordningen og kommende lover og forskrifter som gjennomfører disse i Norge, kan vurderes som et

¹⁶⁹ COM/2020/66 Tilgjengelig [her](#).

relevant rammeverk for innrapportering av data fra næringsaktører til det offentlige. Kravene til HVD gjelder når offentlige organer og virksomheter er i besittelse av HVD, og inneholder ikke noen plikt til produksjon eller innsamling av slike data. Siden reglene standardiserer måten data skal utleveres på, er det nærliggende å se hen til de samme reglene ved utforming av krav til næringsaktørers innrapportering av data, slik at systemet for datadeling som helhet blir mest mulig sammenhengende og sømløst.

En annen relevant nyvinning ved Åpne datadirektivet gjelder for forskningsdata som er offentlig finansiert og gjort tilgjengelig av forskere, forskningsutførende eller forskningsfinansierende organisasjoner, uavhengig av om organisasjonene ellers er omfattet av offentleglova. På nærmere vilkår som fremgår av Åpne datadirektivet, skal slike data som hovedregel kunne gjenbrukes både til ikke-kommersielle og kommersielle formål. Forutsetningen er at dataene fra før har blitt offentliggjort. Dette er altså ikke en selvstendig plikt til å offentliggjøre data en i utgangspunktet ønsker å hemmeligholde.¹⁷⁰

Delingsreglene i åpne datadirektivet og HVD-forordningen gjelder ikke i den grad annet følger av taushetsplikt, hensynet til nasjonal sikkerhet, hensynet til legitime forretningsmessige interesser eller noens immaterielle rettigheter. Slike data er beskyttede og regnes derfor ikke som "åpne data". Derimot har Dataforvaltningsforordningen (se nedenfor) regler om deling av beskyttede data, uten at det oppstilles noen plikt til deling av slike data.

Dataforvaltningsforordningen

Dataforvaltningsforordningen er gjeldende i EU, men foreløpig ikke gjennomført i norsk rett. Forordningen gjelder deling av visse typer data i det offentliges besittelse, som ikke kan gjøres offentlig tilgjengelig. Dette gjelder særlig kommersielt fortrolige data, fortrolige statistiske data, data beskyttet av immaterielle rettigheter og personopplysninger. Forordningen gir ikke offentlige organer eller foretak noen plikt til å dele eller tillate bruk av data som er omfattet av forordningen. Den gir derimot regler for vilkårene for tilgjengeliggjøring av slike data. For eksempel kan det stilles vilkår for å sikre at forretningshemmeligheter eller innhold som er beskyttet av immaterielle rettigheter er endret eller tilstrekkelig aggregert.

Dataforvaltningsordningen tar høyde for en utvikling som EU er pådriver for i samsvar med EUs datastrategi, nemlig at det skal kunne opprettes forvaltningsinfrastrukturer for ulike typer data som bør kunne brukes til kommersielle og ikke-kommersielle formål. Det kan for eksempel opprettes såkalte "dataområder" ("data spaces"), der data oppbevares systematisk og tilgang gis etter søknad. Når det gjelder beskyttede data, vil det være mest aktuelt å gi tilgang til analyse av dataene i et sikkert miljø, uten at dataene utleveres. Datadelingen skal dessuten skje på en måte som er i samsvar med de immaterielle rettighetene som måtte være relevante, jf. Dataforvaltningsforordningen art. 5 nr. 7.

Næringslivsaktørers deling av data med offentlige myndigheter ifølge Dataforordningen

Dataforordningen gjelder i EU fra 12. september 2025, men er foreløpig ikke gjennomført i norsk rett. Under nærmere definerte omstendigheter der det er eksepsjonelt behov for tilgang til data for offentlige myndigheter, blir datainnehavere forpliktet til å dele data med offentlige myndigheter. Etter Dataforordningen art. 14 må datainnehavere som er juridiske personer utlevere data på forespørsel fra offentlig myndighet når det foreligger et eksepsjonelt behov. Artikkel 15 utdyper hva som skal til for at

¹⁷⁰ Dette er nærmere omtalt i NOU 2024: 14 s. 54

et eksepsjonelt behov skal anses å foreligge. Artiklene 16-22 omhandler videre forespørsler fra myndighetene om datautlevering og håndteringen av dem, herunder kompensasjon for utlevering.

Plikten til å dele data med offentlige myndigheter vil for det første kunne inntre der tilgang til data er nødvendig for å reagere på, forebygge eller bidra til gjenoppretting etter en offentlig nødsituasjon. En offentlig nødsituasjon kan f.eks. være en folkehelsekrise eller en naturkatastrofe. For det andre vil plikten kunne inntre der manglende tilgang til data hindrer det offentlige i å utføre en lovfestet oppgave i allmennhetens interesse. I disse tilfellene oppstilles krav om at det offentlige enten ikke har lyktes med å innhente dataene på annen måte og det ikke er tid til å etablere et rettslig grunnlag for datainnhenting, eller at datainnhenting etter prosedyren i kapittel 5 i vesentlig grad vil minske den administrative byrden for datainnehavere eller andre virksomheter.

Deling av data med offentlige myndigheter etter Dataforordningen er altså en ordning for eksepsjonelle tilfeller og ikke en ordning for løpende datadeling.

Næringslivsaktørers deling av data med hverandre etter Dataforordningen

Dataforordningen inneholder omfattende regler om datadeling mellom næringsaktører. Dataforordningen etablerer imidlertid ikke noen generell ordning for tilgang til data mellom næringsaktører, bare mellom næringsaktører som har et kunde-leverandør-forhold knyttet til tilkoblede produkter (Internet of Things) og relaterte tjenester. Reglene for slik datadeling behandles derfor ikke nærmere her.

Det er likevel verdt å nevne at bakgrunnen for reglene særlig er at teknologileverandører ofte har mulighet til å samle inn eller generere mye data som kundene (f.eks. redere, oppdrettere eller akvakulturutøvere) bare har tilgang til hvis leverandøren gir kunden slik tilgang. EU har vært bekymret for opphopning av nyttig data hos teknologileverandører og maktskjevhet som følge av dette. Derfor bestemmer Dataforordningen at kunder av tilkoblede produkter skal ha tilgang til nærmere definerte data fra leverandørene. Som en konsekvens kan det forventes at næringsaktørene i havnæringene vil få tilgang til mer data fra teknologileverandører. Når slike data først er i næringsaktørenes besittelse, kan de gjøres til gjenstand for offentligrettslige rapporterings- og delingsplikter. På denne måte kan en si at Dataforordningen representerer et nytt mulighetsrom.

4.6.2. Klare krav i konsesjoner og forskrifter

Flere aktører foreslår å hente inspirasjon fra petroleumssektorens etablerte modell for datainnsamling og deling, der krav til rapportering, konfidensialitetsperiode og standardiserte formater er en del av konsesjonsvilkårene. Denne tilnærmingen løftes frem som relevant for nye næringer som havbunnsmineralutvinning, karbonlagring og havvind.

Det etterlyses tydelige krav til hvilke typer data som skal deles, inkludert miljø- og trafikkdata, samt klare spesifikasjoner for formål, frekvens og format på rapporteringen. Målet er å sikre at innsamlede data har høy kvalitet, er sammenlignbare og kan brukes på tvers av aktører og sektorer. Ved å legge inn krav til datadeling kan man sikre forutsigbarhet for både myndigheter og næringsaktører.

Som gjennomgangen av eksisterende rapporteringshjemler i kapittel 2 illustrerer, finnes det i dag brede hjemler som gir departementene adgang til å fastsette ytterligere rapporteringsforpliktelser, særlig i forskrift. Disse rapporteringshjemlene er stort sett ikke strengt avgrenset, men det kreves at nye krav har tilknytning til lovens og forskriftens formål. Det innebærer at formålet med datainnsamlingen må kunne knyttes til det formålet som loven eller forskriften er ment å ivareta. I praksis gir dette departementene betydelig fleksibilitet til å tilpasse rapporteringsforpliktelser etter behov. Samtidig

stiller det krav om at nye krav må være saklig begrunnet og ikke gå ut over lovens rammer. Dette gir et vidt handlingsrom, men forutsetter også at myndighetene vurderer nødvendigheten og relevansen av rapporteringskravene opp mot regelverkets formål.

Det er videre viktig at slike forskrifter inneholder klare krav til hvilken data som skal deles, hvordan og når rapporteringen skal skje, og til hvilke myndigheter. Dette er flere steder i eksisterende regelverk løst ved at det slås fast at rapporteringen skal skje på den måten tilsynsmyndighetene eller departementet bestemmer. Dette gir stor fleksibilitet til å endre etter behov, men innebærer også en lav grad av forutsigbarhet for dem som er underlagt forskriftskravene. Uklare eller åpne bestemmelser kan gjøre det vanskelig for virksomheter å manøvrere seg i rapporteringsforpliktelsene som gjelder til enhver tid, noe som kan skape usikkerhet og utfordringer i etterlevelsen.

I hvilken grad datainnsamling og datadeling kan pålegges aktører i havnæringene som vilkår for deres tillatelser fra offentlige myndigheter, beror på alminnelig norsk forvaltningsrett. I de mange tilfellene der det er bestemt i lov eller forskrift at en tillatelse kan gis på nærmere bestemte vilkår, kan det stilles vilkår som beskrevet i den aktuelle loven eller forskriften. Dersom det ikke er sagt noe i lov eller forskrift om adgangen til å stille vilkår for en offentligrettslig tillatelse, kan forvaltningen etter omstendighetene stille vilkår i samsvar med den ulovfestede vilkårlæren. Ifølge vilkårlæren kan det stilles vilkår som har en saklig sammenheng med tillatelsen som gis og som ikke er uforholdsmessig tyngende. Vilklårlæren vil i mange sammenhenger være et tilstrekkelig rettslig grunnlag for å stille vilkår om datainnsamling og datadeling når forvaltningen gir aktører i havnæringen tillatelse til aktivitet. Når forvaltningen bygger på vilkårlæren, kan det stilles krav om datainnsamling og -deling som ikke følger uttrykkelig av lover og forskrifter som gjelder på tidspunktet for tillatelsen.

4.6.3. Reduserte konfidensialitetsperiode for raskere deling

Flere aktører foreslår å redusere dagens eksklusivitetsperioder for utvalgte datatyper, som seismikk- og brønnndata, slik at informasjon kan deles tidligere enn i dag. Dette gjelder særlig når samfunnsnyten vurderes som høy, for eksempel ved miljø- eller beredskapshendelser.

Det pekes på at man kan finne en bedre balanse mellom hensynet til kommersielle interesser og behovet for rask tilgang til data ved å åpne for tidlig deling av aggregerte datasett eller datasett der sensitiv informasjon er anonymisert.. Slik kan verdifull kunnskap gjøres tilgjengelig uten at sensitiv eller konkurranse sensitiv informasjon eksponeres. Målet er å sikre at viktige data kan komme til nytte for forvaltning, forskning og næring på et tidspunkt der de har størst verdi, samtidig som man ivaretar rettigheter og insentiver for de som har samlet dem inn.

4.7. Normer og kultur – hva motiverer deling?

Åpenhet fremheves også som et viktig bidrag til å styrke tilliten mellom næring, forvaltning og offentligheten. Når data gjøres tilgjengelig og bruken er transparent, bidrar det til å styrke tilliten til prosessene og gjøre kunnskapsgrunnlaget mer robust. Deling av suksesshistorier – eksempler på hvordan åpne data har ført til forbedringer – anbefales som en måte å bygge tillit og vise verdien av datadeling i praksis.

4.7.1. Fokus på at data kan skape verdi for andre uten å medføre konkurranseulempen

Flere næringsaktører sier de er åpne for å dele mer av visse typer data, særlig miljødata og tilhørende støtteparametere, som for eksempel værforhold, temperatur- og oksygennivåer, så lenge det er tydelig hva dataene skal brukes til og hvilke rettigheter som gjelder. De peker på at rådataene i seg selv ofte

ikke gir et konkurransefortrinn, fordi flere aktører i praksis kan ha tilgang til de samme dataene. Samtidig opplever mange at de allerede rapporterer mye i dag, og at det derfor er viktig å synliggjøre verdien av økt deling. Mer deling handler ofte om bedre gjenbruk av eksisterende data, ikke nødvendigvis økte rapporteringskrav. Det avgjørende er hvor dyktig man er til å analysere og tolke dataene på en måte som gir innsikt og merverdi. En tydelig ramme for bruk og eierskap kan derfor bidra til at flere ser verdien av å gjøre rådata tilgjengelig for fellesskapet, samtidig som aktørene fortsatt kan utvikle egne tjenester og løsninger basert på sin unike analyse av dataene.

4.7.2. Felles språk og standarder for bedre datadeling

Kultur for datadeling oppstår ikke av seg selv, men krever bevisst innsats over tid. Tverrfaglige team der ulike fagmiljøer jobber sammen om konkrete prosjekter trekkes frem av offentlige aktører som en effektiv måte å bygge gjensidig forståelse og tillit. Faste møteplasser og samarbeidsarenaer, både formelle og uformelle, private og offentlige initiativ, gjør at aktører kan dele erfaringer, avklare begreper og utvikle felles standarder i praksis.

Samtidig viser funnene at det er et viktig skille mellom sektorinterne og tverrsektorielle behov:

- Innen enkelt næringer utvikles det allerede standarder, plattformer og språk for datadeling, som AquaCloud i akvakultur eller Diskos i petroleum. Disse løsningene bidrar til bedre datakvalitet og effektivisering, men fungerer primært innenfor sektoren.
- På tvers av sektorer er utfordringene større. Data har ofte ulike formater, begrepsapparatene varierer, og regelverk kan være motstridende. Det understrekes derfor av flere aktører vi har intervjuet at behovet for et felles “språk” og harmonisering av standarder som gjør det mulig å koble data fra ulike næringer og myndigheter. Eksempler inkluderer geodata, miljøovervåkingsdata og produksjonsdata som i dag håndteres fragmentert, men som samlet sett gir større verdi. Dette reiser spørsmålet om hvem som skal finansiere slike løsninger. For sektorinterne initiativ kan næringene selv ta en rolle dersom de ser egen verdi i delingen, mens tverrsektorielle standarder og plattformer trekkes frem som områder der myndighetene må ta et større ansvar.

Et konsistent begrepsapparat og tydelige definisjoner er derfor avgjørende for å unngå misforståelser og sikre at data tolkes likt både innenfor og på tvers av sektorer. Slike strukturer bidrar til varig kulturendring, der deling oppleves som trygg, nyttig og en naturlig del av arbeidsprosessen.

5. Konklusjon

Ved at alle som bruker havet bidrar til kunnskapsinnhenting, om eksempelvis havbunnen, vannmassene, artene og påvirkning, kan vi få et bedre og felles datagrunnlag for å ta beslutninger. Dette vil ikke bare støtte offentlig forvaltning og forskning, men også gi næringslivet selv ny innsikt, innovasjonsmuligheter og legitimitet.

Kartleggingen viser at det allerede finnes mange gode eksempler på effektiv deling av havdata. Innen petroleumsnæringen er delingen godt utviklet, og store deler av datagrunnlaget blir gjort tilgjengelig for offentligheten gjennom myndighetenes kanaler, særlig via Diskos, GeoNorge eller egne kartløsninger. Også i andre næringer finnes det etablerte initiativer og plattformer som bidrar til å gjøre data tilgjengelig, som BarentsWatch og AquaCloud. Disse erfaringene viser at det er mulig å bygge løsninger som både ivaretar næringenes behov og gir bred samfunnsnytte.

Samtidig viser kartleggingen at deling av havdata i dag i mange næringer fortsatt bremses av et samspill mellom regulatoriske, teknologiske, økonomiske og kulturelle barrierer. Regelverket er til dels fragmentert og uklart, systemene er lite standardiserte, kostnadene høye og kultur for å dele kan forbedres. Samlet fører barrierene til at store datamengder forblir i siloer, med begrenset verdi for forvaltning, forskning og næringsutvikling. Fremover ligger det derfor et betydelig potensial i bedre utnyttelse av eksisterende data, digitalisering av historiske kilder, utvikling av felles standarder og etablering av tydeligere rammer for ansvar og insentiver.

Barrierer som begrenser deling

De regulatoriske barrierene knytter seg særlig til fragmenterte og sektorvise regelverk som skaper usikkerhet om eierskap, plikter og rettigheter. Dette fører til uforutsigbarhet, overlappende krav og lav grad av standardisering på tvers av næringene. Ifølge forskningsmiljøene gjør dette det spesielt krevende å utnytte og kombinere data fra ulike sektorer. Konkurranseshensyn og konfidensialitet gjør mange aktører tilbakeholdne med å dele data de ser som strategisk viktige. Dette gjelder særlig innen akvakultur. Høye kostnader for den enkelte ved innsamling og tilrettelegging blant annet grunnet mangel på felles initiativ, kombinert med svake insentiver, gjør at deling ofte ikke prioriteres. Teknologiske barrierer oppstår når datasystemer er utdaterte, og mangelen på standarder gjør datasett lite sammenlignbare. Manglende sanntidsdeling, utilgjengelige historiske data, svak tillit og uklare ansvarsforhold forsterker ytterligere fragmenteringen.

Muligheter som adresserer barrierene

Flere av de identifiserte mulighetene kan bidra til å redusere barrierene.

- **Klare reguleringer og konsesjonskrav** kan redusere usikkerhet rundt eierskap og delingsplikt. Tydelige krav til rapportering, konfidensialitetsperiode og standardiserte formater, trekkes frem som helt nødvendig.
- **Teknologiske løsninger og standardisering** kan løse både fragmentering og kvalitetsutfordringer. APIer muliggjør effektiv deling og sanntidsrapportering, mens felles standarder for metadata og ID-nøkler gjør datasett sammenlignbare og søkbare. Kunstig intelligens kan strukturere, digitalisere og analysere store og komplekse datasett, inkludert historiske brønnlogger, seismikk og undervannsvideoer, men disse løsningene forutsetter at etablerte felles standarder og rammeverk er på plass.

- **Økonomiske virkemidler** kan møte kostnads- og insentivbarrierer. Tilskudd eller kompensasjon for deling av strategiske data og næringssamarbeid (f.eks. Diskos i petroleum eller AquaCloud i akvakultur) er eksempler på modeller for hvordan insentiver kan kombineres med gjensidige delingsforpliktelser. Erfaringenes fra petroleumssektoren, der Diskos-databasen har gitt både stordriftsfordeler og økt lønnsomhet, viser at godt organiserte tiltak i fellesskap kan gi betydelig verdi.
- **Digitalisering og bruk av ny teknologi på historiske data** representerer en uutnyttet ressurs som kan frigjøre verdifull kunnskap uten ny feltinnsamling. Gammel seismikk og biologiske kartlegginger kan fortsatt ha høy verdi, blant annet for klima- og arealforvaltning. Det ligger også mye verdi i å utnytte og koble de dataene vi allerede har på en smartere og mer systematisk måte. Samtidig er det viktig å understreke at digitalisering av slike data kan innebære betydelige kostnader, og derfor bør gjennomføring baseres på tydelig definerte bruksområder og forventede gevinster.
- **Tillits- og kulturbygging** er avgjørende for å senke skepsisen mot misbruk og feilbruk. Åpenhet om bruksformål, tydelige avtaler og synliggjøring av suksesshistorier kan styrke tilliten til delingssystemet. Faste møteplasser og samarbeid på tvers av sektorer kan utvikle et felles språk og bidra til varig kulturrendring.
- **Bedre organisering og nasjonal arkitektur** kan redusere overlapp og sikre at data blir lettere å finne og bruke. En helhetlig datakatalog og tydelig ansvarsdeling mellom etater kan motvirke dagens fragmentering. Erfaringer fra GeoNorge, BarentsWatch og Diskos viser at klare rammer for lagring, tilgang og standarder gir merverdi.

Barrierene for datadeling er gjensidig forsterkende, men mulighetene peker på løsninger som ofte har effekt på flere områder samtidig. Standardisering og teknologi kan både løse kvalitetsutfordringer, bygge tillit og redusere kostnader, mens regulering og økonomiske virkemidler bidrar til å balansere kommersielle hensyn mot samfunnsnytte. Digitalisering av historiske data kan gi rask gevinst uten store investeringer, og den største verdien ligger derfor i å systematisere, åpne og koble eksisterende data fremfor stadig mer ny innsamling. På tvers av næringene er det likevel tydelig at suksess ikke først og fremst avhenger av teknologi, men av samspillet mellom klare reguleringer, felles standarder, insentiver, kultur for deling og evne til koordinering. Veien videre krever en kombinasjon av juridiske avklaringer, standardisering, finansieringsmodeller og tillitsskapende tiltak. Med tydelige rammer og en helhetlig tilnærming kan havdata fortsette å være en viktig felles ressurs som styrker beslutningsgrunnlag, bærekraft, innovasjon og verdiskaping på tvers av havnæringene.

Vedlegg: Detaljert oversikt over datatyper som rapporteres

Dette vedlegg gir en oversikt over type data som rapporteres inn til ulike sektormyndigheter fra næringsaktør som har fått tildelt areal og/eller tillatelse til aktivitet til havs i dag, og i hvilken grad disse dataene gjøres tilgjengelig av myndighetene.

Fiskeri

Forvalter 1: Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet mottar data fra fiskerinæringen. Denne dataen er med på å danne et grunnlag for ressursforvaltning, tildeling av rettigheter og kontroll med aktivitet på sjøen. De mottar blant annet:

- **Fartøys- og fiskermanntall data:** Fartøyregisteret inneholder fartøy- og eieropplysninger, konsesjons- og deltakerregister, kjøpsregister, lisensregister, turistfiskeregister, hummerfiskeregister, merkeregister, fangstregister og fangstsertifikat og kvoteregister samt fangstoversikt og årskvote for fartøy i adgangsregulerte fiskerier.¹⁷¹ Fiskermanntallet er et register over personer som er bosatt i Norge og som har fiske eller fangst i havet som hovednæring eller binæring. Denne dataen blir brukt som grunnlag for tildeling av rettigheter og støtteordninger.¹⁷²
- **Fangstdata (landings- og sluttsedler):** Utfylling av landings- og sluttsedler er et pålagt krav for fiskerinæringen ved landing og omsetning av fisk. Fangststatistikken fordeles etter redskap, art, landingssted, måned, fartøygruppe og fangstområde. Dataene oppdateres fortløpende og sendes elektronisk fra fiskekjøper, via fiskesalgslagene, til Fiskeridirektoratet. Som offisiell statistikk oppdateres tallene to ganger i året.¹⁷³
- **Posisjonsdata:** Norske fiske- og fangstfartøy på over 10 meter og utenlandske fiske- og fangstfartøy som fisker i norsk farvann må rapportere posisjonsdata til direktoratet gjennom systemet VMS.¹⁷⁴ Dataene på norske fartøy på eller over 15 meter er åpne for offentligheten og forsøkes å publiseres så langt det lar seg gjøre.¹⁷⁵ I tillegg rapporteres landings- og sluttsedler, elektronisk fangstrapportering (ERS), samt generelle rapporter knyttet til aktivitet til havs.
- **Lønnsomhetsdata:** I likhet som med akvakulturnæringer samler Fiskeridirektoratet årlig inn opplysninger om lønnsomhet, drift og arbeidsinnsats fra den norske fiskeflåten.¹⁷⁶

Utover dette samler Fiskeridirektoratet også inn data fra Kystfiskeappen, Fritidsfiskeappen samt kystnære fiskeridata og veiedata og SAGA kontrolldata.

Delingsplattformer:

- **Fiskeridirektoratets statistikkbank:** Tilgjengeliggjør data for fiskeri. Offentlige data kan lastes ned gratis, mens sensitive data krever innvilget søknad.

¹⁷¹ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Fartøyregisteret*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷² Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Fiskermanntallet*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷³ Fiskeridirektoratet (u.å.). *Om statistikken – landings- og sluttseddeldata*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷⁴ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Posisjonsrapportering*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷⁵ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Åpne data – posisjonsrapportering (VMS)*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷⁶ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Lønnsomhetsundersøkelsen for fiskeflåten*. Tilgjengelig [her](#).

- **Yggdrasil (direktoratets kartløsning):** Tilgjengeliggjør data i ulike kartvisninger, med tilhørende tabeller. Inneholder kart for fiskeri, akvakultur, plan og sjøareal, samt andre kart som har blitt utviklet til spesielle formål.
- **Fiskeridirektoratets API katalog:** Fungerer som en inngangsport til data om fiskeri og akvakultur.
- **Barentswatch:** En offentlig fellesløsning der data fra flere etater samles og gjøres tilgjengelig for brukerne. Løsningen er delt opp i to hovedkategorier: en åpen del med tjenester rettet mot sluttbrukere, presentert i Barentswatch-portalen, og en intern del som brukes mellom etatene for bedre samhandling.¹⁷⁷ Data i Barentswatch kan enten leses ned, blant annet via API, eller vises i kartløsningen.

Forvalter 2: Kystvakten

- **Redskapsdata:** Fritidsfiskere og yrkesfiskere kan melde inn faststående redskap digitalt til Kystvakten via Barentswatch-tjenesten FiskInfo. Det er også mulig å registrere opphaling, røktet redskap og tapte redskap.¹⁷⁸

Delingsplattformer:

- **Barentswatch:** Redskapsdata som meldes inn til Kystvakten, vises gjennom tjenesten FiskInfo i et kart over faststående bruk i sjøen, som liner, garn og teiner. Kartet oppdateres kontinuerlig av Kystvaktsentralen. Bare fiskere har tilgang til å se hvilket fartøy som har satt redskapen.¹⁷⁹

Andre delingsplattformer for fiskeri:

- **Havforskningsinstituttet:** Norges største marine forskningsinstitusjon og leverandør av data om marine ressurser og miljø. Instituttet drifter Norsk marint datasenter (NMD), en nasjonal datasentral for profesjonell håndtering av marine miljø- og fiskeridata.¹⁸⁰
- **Ocean Data Platform:** Den skybaserte dataplattformen Ocean Data Platform er laget stiftelsen HUB Ocean for å samle, standardisere og tilgjengeliggjøre store mengder hav relaterte data på tvers av sektorer. Plattformen inneholder oseanografiske og maritime data fra industri, myndigheter, vitenskap og publikum.¹⁸¹

Akvakultur

Forvalter 1: Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet mottar et bredt spekter av data fra akvakulturnæringen som samlet danner grunnlag for tilsyn, ressursforvaltning og utvikling av regelverk i næringen. De mottar blant annet:

¹⁷⁷ Barentswatch (u.d.). *Om Barentswatch*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷⁸ Barentswatch (2023). *Rapportering av redskap*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁷⁹ Barentswatch (u.å.). *FiskInfo*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁰ Havforskningsinstituttet. (u.å.). *Norsk marint datasenter (NMD)*. Havforskningsinstituttet. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸¹ OPS Sjømat. (2023, 19. juni). *Deler store mengder data fra norsk sjømatnæring*. OPS Sjømat. Tilgjengelig [her](#).

- **Akvakulturregisterdata og driftsplaner:** Omfatter offentlig informasjon om innehaver og hvilke tillatelser den har, samt hvilke lokaliteter som er tilknyttet den enkelte tillatelsen og generelle driftsplaner.¹⁸²
- **Biomassedata:** Oppdrettsvirksomheter rapporterer månedlige data på den stående biomasse av levende fisk (målt i kilo eller tonn). Dette gjøres primært for Fiskeridirektoratets kontrollformål og i lys av innehaverens gitte MTB (maksimalt tillatt biomasse).¹⁸³ Selv om register for biomassedata er unntatt offentlighet deles noe biomassestatistikk åpent på Fiskeridirektoratets nettsider.
- **Rømmingsdata:** Alle oppdrettsselskapene er forpliktet til å melde fra om rømmingshendelser til Fiskeridirektoratet. Dataen brukes blant annet til å forebygge rømmingshendelser og begrense utfallet. Direktoratet har blant annet utviklet en erfaringsbase som næringsaktørene kan lære av og gjennomføre i sine risikosystem.¹⁸⁴ Denne dataen offentliggjøres på direktoratets nettsider.
- **Lønnsomhetsdata og statistikk for akvakultur:** Direktoratet samler årlig inn lønnsomhetsopplysninger fra oppdrettsselskapene. Disse dataene gir en indikator på næringens utvikling.¹⁸⁵ Noe av denne dataen er unntatt offentlighet.
- **Miljødata:** Inkluderer blant annet overvåkning av utslipp fra marine akvakulturanlegg og dens påvirkning på sjøbunnen, eksempelvis gjennom B-undersøkelser.¹⁸⁶

Utover dette mottar direktoratet også posisjonsrapporterings data (VMS), forskningstillatelses- undervisningstillatelses- og utviklingstillatelsesdata, SAGA Tilsynsdata og data knyttet til fangstbasert akvakultur.

Delingsplattformer:

- **Fiskeridirektoratets statistikkbank:** Tilgjengeliggjør data for akvakultur. Offentlige data kan lastes ned gratis, mens sensitive data krever innvilget søknad.
- **Yggdrasil (direktoratets kartløsning):** Tilgjengeliggjør data i ulike kartvisninger, med tilhørende tabeller. Inneholder kart for fiskeri, akvakultur, plan og sjøareal, samt andre kart som har blitt utviklet til spesielle formål.
- **Fiskeridirektoratets API-katalog:** Fungerer som en inngangsport til data om fiskeri og akvakultur.
- **Barentswatch:** En offentlig fellesløsning der data fra flere etater samles og gjøres tilgjengelig for brukerne. Løsningen er delt opp i to hovedkategorier: en åpen del med tjenester rettet mot sluttbrukere, presentert i Barentswatch-portalen, og en intern del som brukes mellom etatene for bedre samhandling.¹⁸⁷ Data i Barentswatch kan enten leses ned, blant annet via API, eller vises i kartløsningen. Innen akvakulturnæringen tilbyr Barentswatch tjenester som Akvainfo, hvor man kan se informasjon om lokaliteter, maksimalt tillatt biomasse og miljøundersøkelser.¹⁸⁸

Forvalter 2: Mattilsynet

¹⁸² Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Akvakulturregisteret*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸³ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Biomasse*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁴ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Rømming*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁵ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Lønnsomhetsundersøkelse for laks og regnbueørret*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁶ Fiskeridirektoratet. (u.å.). *Miljøovervåkning*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁷ Barentswatch (u.d.). *Om Barentswatch*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁸⁸ Barentswatch (2024). *Bedre kunnskap om havbruksnæringen*. Tilgjengelig [her](#).

Mattilsynet forvalter flere viktige data, med hovedfokus på mattrygghet, drikkevann, dyrehelse og dyrevelferd, hygiene, miljøgifter og eksportkontroll.

- **Velferdshendelser og listeført sykdom:** Ved hendelser som påvirker velferden til fisken skal dette meldes inn til Mattilsynet. Videre skal oppdrettsnæringen også varsle om mistanke eller påvist (diagnose) listeført sykdom, eller ny smittsom sykdom hos oppdrettsfisk eller andre akvakulturdyr.
- **Lakselusdata:** Oppdrettere rapporterer lakselustall ukentlig til Mattilsynet, samt behandlinger mot lakselus. Lakselus tallene og behandlingene deles med BarentsWatch, og synliggjøres i deres kartverktøy på BarentsWatch Fiskehelse.
- **Planlagt drift:** Oppdrettsanlegg i sjø rapporterer årlig inn informasjon om planlagt drift for 2 år. Per 2025 rapporteres planen inn til Fiskeridirektoratet og deles med Mattilsynet. Overordnet oppgir driftsplanen informasjon om planlagt utsett, flytting, slakting og brakklegging. Mattilsynet godkjenner planen etter informasjon om planlagt flytting av fisk, samt brakklegging av lokalitet.
- **Slakt:** Planlagt slaktet fisk rapporteres til Mattilsynet, samt Gjennomført slakt (faktisk kvanta slaktet fisk).
- **Settefisk:** månedlig rapportering av biomasse og dødelighet på settefiskanlegg.
- **Rensefisk:** Mattilsynet skal fra årsskifte motta rensefiskdata i eget skjema. Denne dataen er per i dag rapportert inn til Fiskeridirektoratet via biomasseskjema.

I tillegg mottas noe import- og eksportdata, men det er ikke nærmere omtalt her.

Delingsplattformer:

- **Digital offentlig datakatalog:** Datanorge.no er en datakatalog som gir en oversikt over data fra offentlig sektor og gir en oversikt over datasett og API-er som offentlig etat kan dele med offentligheten. Her offentliggjør Mattilsynet blant annet data om EU-listeførte sykdom på oppdrettsfisk og lakselustall og lakselusbehandlinger.
- **BarentsWatch:** Offentliggjør og visuelt fremstiller Mattilsynets data relatert til fiskehelse, deriblant mistanke og påvisning (diagnose) av listeførte sykdommer, og lakselustall og behandlinger. I tillegg kan denne dataen lastes ned, blant annet gjennom API.

Andre delingsplattformer for akvakultur:

- **AquaCloud:** AquaCloud er en bransjedrevet datadelingsplattform innen norsk oppdrett. Initiativet er forankret i NCE Seafood Innovation Cluster og samler store oppdrettsselskaper for å dele og standardisere data. Plattformen mottar data knyttet til produksjon, fiskehelse, velferd og miljø fra oppdrettsnæringen.¹⁸⁹
- **DigiSjømat** er en kommende delingsplattform som skal gjøre det enklere og tryggere å utveksle data i sjømatnæringen.¹⁹⁰ Plattformen er et initiativ fra Sjømat Norge. Foreløpig ser de for seg at dataeier kan selv bestemme hvorvidt data skal deles, for eksempel med offentlige aktører eller ikke.
- **Ocean Data Platform:** Den skybaserte dataplattformen Ocean Data Platform er laget stiftelsen HUB Ocean for å samle, standardisere og tilgjengeliggjøre store mengder

¹⁸⁹ AquaCloud. (u.å.). *AquaCloud data platform*. AquaCloud. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁰ DigiSjømat (2025). *Velkommen til DigiSjømat*. Tilgjengelig [her](#).

havrelaterte data på tvers av sektorer. Plattformen inneholder oseanografiske og maritime data fra industri, myndigheter, vitenskap og publikum.¹⁹¹

Petroleum

Petroleumsnæringen følges i hovedsak opp av Sjøkeldirektoratet, mens Miljødirektoratet også forvalter en betydelig mengde miljørelaterte data. I tillegg rapporteres det data til Havindustritilsynet, og noe til Kartverket.

Forvalter 1: Sjøkeldirektoratet

Mer detaljert data (data i Diskos):

- **Seismikkdata:** Seismiske datasett omfatter data fra geofysiske undersøkelser med hensikt om å avklare ressurspotensialet under bakken.
- **Brønndata:** Data fra brønner for utvinning, leting og andre brønner. I tillegg er data om brønner boret under regelverket for CO₂-lagring lagret i Diskos. Her inkluderes målinger gjort før, under og etter boring. I Diskos finner man store mengder tekniske data og rapporter fra norsk sokkel.
- **Månedlige produksjonsdata:** Månedlig produksjon av olje og gass fra felt på norsk kontinentalsokkel.
- **CO₂-injeksjonsdata:** Data om CO₂ injeksjon i brønner for karbonlagring. Per i dag gjelder dette injeksjonsdata fra Sleipner og Snøhvit, rapportering av CO₂-data etter CO₂ regelverket starter i 2024.

Mindre detaljert data (data som deles åpent):

- **Utvinningstillatelser og uniter:** Data om utvinningstillatelser på norsk sokkel, og konstellasjoner av lisenser (uniter) i områder/felt som består av flere lisenser.
- **Brønndata:** Brønndata omfatter ikke-tolka data (rådata) om brønner på norsk sokkel. Sjøkeldirektoratets nettsider har oversiktsdata (metadata) om brønner som stammer fra selskapenes søknader om tillatelse og senere rapportering. De fleste tekniske data fra brønner finnes i Diskos.
- **Funn og felt:** Data om funn og felt på norsk sokkel. Gir oversiktsinformasjon om funnvolum, utbyggingsløsning og utvinningsstatus. Dette inkluderer blant annet månedlig produksjonsdata.
- **Referansedata:** Data om innretninger og infrastruktur, stratigrafi, blokinndeling og annen relevant geografisk informasjon.
- **Fysiske data:** Kjerneprøver fra alle prøvetatte brønner på norsk kontinentalsokkel. Borekaks fra brønnboring. Olje, kondensat og gassprøver fra felt og funn. Mikropaleontologiske preparater. Fysiske prøver fra arbeid med havbunnsmineraler.
- **Statusrapporter:** Innrapporterte rapporter fra sokkelen som ikke er taushetsbelagte, hovedsakelig statusrapporter fra tilbakeleverte utvinningslisenser.
- **Tolkede data:** Data og rapporter som er resultat av skjønnsmessig faglig vurdering, og som har tilstrekkelig kvalitet til å kunne danne grunnlag for beslutninger i

¹⁹¹ OPS Sjømat. (2023). *Deler store mengder data fra norsk sjømatnæring*. Tilgjengelig [her](#).

utvinningstillatelsen. Eksempler er brønntopper, CO₂-atlas, letemodeller og analyser som Ressursrapporten.

Delingsplattformer:

- **Diskos:** Diskos National Data Repository (NDR) ble opprettet og utformet av Oljedirektoratet og oljeselskapene representert på norsk kontinentalsokkel i 1995. Diskos er et nasjonalt datalager for lete- og utvinningsrelatert informasjon fra norsk sokkel. I Diskos samles informasjon inn fra rettighetshavere i næringen og gjøres tilgjengelig for medlemmer og assosierte medlemmer (ikke-rapporteringspliktige selskap som benytter dataen til forskning, analyse eller utvikling av nye tjenester). Diskosdatabasen har også en offentlig portal for ikke-medlemmer, der data kan kjøpes mot en administrasjonskostnad. All ikke tolket rådata (målinger gjort i brønner og seismiske undersøkelser gjort av lisenshavere) blir offentlig tilgjengelig etter to år i tråd med gjeldende regelverk. I tillegg fungerer Diskos som et verktøy for tilgangshåndtering av data som er underlagt taushetsplikt, og tilrettelegger for at medlemmene kan utveksle data seg imellom.¹⁹²
- **Sokkeldirektoratets egne sider:** Dette gjelder alle data åpne data som Sokkeldirektoratet deler. Dette omfatter mer enn faktasidene og faktakartet, selv om disse utgjør store deler av volumet av data som deles. Det finnes mange nyanser og varianter av ulike data som Sokkeldirektoratet deler åpent.

Forvalter 2: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet forvalter i hovedsak miljødata fra petroleumsindustrien som brukes til å følge opp miljøpåvirkning og etterlevelse av regelverk. Dette gjelder blant annet:

- **Utslippsdata:** Data knyttet til utslipp i luft og i vann generert av petroleumsvirksomhet til havs. Nye data presenteres ca. 1. juni hvert år og rapporteres av 103 virksomheter.¹⁹³
- **Miljøovervåkning:** Miljøovervåkningsdatabasen MOD inneholder data knyttet til miljøovervåkning gjennomført i forbindelse med petroleums virksomhet til havs. Dataen inneholder kjemiske (THC, PAH, Ba og Hg), biologiske (H' (diversitetsindeks), ES100) og geologiske parametere (Finstoff (< 63 µm), kornstørrelse (median kornstørrelse)).¹⁹⁴
- **Visuelle undersøkelser:** Datasett fra visuelle undersøkelser av havbunnen gjennomført i forbindelse med petroleumsvirksomhet til havs. Hensikten med dataen er å kartlegge tilstedeværelse og omfang av arter og naturtyper som er på norsk rødliste (Artsdatabanken 2018) eller på OSPARs liste over truede og/eller minkende habitat (OSPAR, reference number: 2008), jf. aktivitetsforskriften § 53.¹⁹⁵
- **Rapporteringsdata fra operatører:** Inneholder detaljerte data om forbruk, utslipp, energibehov og avfall fra operatører på norsk sokkel.¹⁹⁶

Delingsplattformer:

¹⁹² Menon Economics. (2023). *Verdien av Oljedirektoratets data* (Menon-publikasjon nr. 30/2023). Sokkeldirektoratet. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹³ Miljødirektoratet. (u.å.). *Petroleumsvirksomhet til havs. Norske utslipp*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁴ Miljødirektoratet. (u.å.). *Petroleumsvirksomhet – data fra miljøovervåkning (MOD-databasen)*. Kartkatalog. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁵ Miljødirektoratet. (u.å.). *Petroleumsvirksomhet – visuelle undersøkelser* [Datasett]. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁶ Miljødirektoratet. (2021, september). *Retningslinjer for rapportering fra petroleumsvirksomhet til havs* (M-107/2015, sist revidert september 2021).

- **Miljødirektoratets Kartkatalog:** Dette er direktoratets kartløsning. Den inneholder en oversikt over karttjenester, geografiske datasett og innsynsløsninger som vedlikeholdes og publiseres av Miljødirektoratet.
- **Miljøovervåkningsdatabasen:** MOD inneholder data fra miljøovervåking i forbindelse med petroleumsvirksomhet til havs. Dataen er tilgjengelig i kartkatalogen under Norsk lisens for offentlige data (NLOD).

Forvalter 3: Havindustritilsynet

Havindustritilsynet forvalter og mottar et bredt spekter av data knyttet til helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten. Dataene gir grunnlag til å overvåke, vurdere og følge opp virksomheten i lys av gjeldende regelverk. Havindustritilsynet har gjennom interne databaser oversikt over hendelser i petroleumsnæringen, inkludert faktiske hendelser og tilløp.¹⁹⁷

- **Tilsyns- og hendelsesdata:** Omfatter alle aktiviteter som gir Havindustritilsynet grunnlag til å vurdere om, og følge opp at selskapet drive virksomheten sin forsvarlig i tråd med regelverket. Dette inkluderer blant annet datainnsamling om risiko, ulykker og hendelser. Dataen rapporteres fra operatører, entreprenører og redere i petroleumsindustrien.¹⁹⁸
- **Drill- og brønnaktivitetsdata:** Operatørene må rapportere drill- og brønnaktiviteter til Havindustritilsynet.¹⁹⁹
- **Samtykke- og søknadsdata:** Samtykkesøknader representerer et forpliktende dokument med innsyn til operatøren sin oppfølging av regelverkskrav under Havindustritilsynets ansvarsområde.²⁰⁰

Forvalter 4: Kartverket

I tillegg til data Kartverket selv samler inn, mottar etaten også rapporterte data fra næringsaktører, særlig knyttet til dybdeforhold og søknader om kartleggingsaktiviteter. Noe av denne informasjonen er relevant på tvers av havnæringen utover petroleum, som maritim kartlegging og mineralutvinning.

- **Dybde- og sjøbunnsdata:** Denne dataen er i hovedsak samlet inn av Kartverket selv, gjennom multistråle-ekkolodd fra kartverkets dybdekartlegging fra rundt år 2000 og frem til i dag, samt data fra blant annet Mareano-programmet.²⁰¹ Kartverket mottar også noe dybdemålinger fra private samarbeidsaktører utover sin egen innsamling.
- **Søknadsdata:** Aktører som planlegger å samle inn dybde- eller annen informasjon om bunnforhold pliktes å informere Kartverket om nøyaktig geografisk beskrivelse av aktuelt område, virksomheten, fartøy og utstyr som skal bruke samt tidsrommet for undersøkelsen og kanskje søknad.²⁰²

Delingsplattformer:

¹⁹⁷ Havindustritilsynet. (2024). *Risikonivå i norsk petroleumsvirksomhet*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁸ Havindustritilsynet. (u.å.). *Om tilsyn*. Tilgjengelig [her](#).

¹⁹⁹ Havindustritilsynet. (2019, 26. april). *Regulations relating to management and the duty to provide information in the petroleum activities and at certain onshore facilities (The management regulations)*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁰ Havindustritilsynet. (u.å.). *Om samtykkeordningen*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰¹ Kartverket. (2024). *Høgdedata og djupnedata*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰² Kartverket. (2024). *Opptak av informasjon om bunnforhold*. Tilgjengelig [her](#).

- **Geonorge:** Det nasjonale nettstedet for kartdata og annen stedfestet informasjon i Norge. Generelle dybde data fra Kartverket tilgjengeliggjøres på Geonorge. Mer detaljerte dybde data må det søkes om særskilt tilgang for.
- **BarentsWatch:** Kartverkets data brukes aktivt til visning av maritime aktiviteter i kart på BarentsWatch.

Forvalter 5: Energidepartementet

Energidepartementet mottar data knyttet til både markedsforhold og tillatelser innen petroleumssektoren.

- **Salgs- og tillatelsesdata:** Energidepartementet mottar rapporteringsskjemaer knyttet til salg, pris og volum for petroleum og petroleum produkter, samt tillatelser til utvinning og drift. Dataene inngår i styring, markedsoppfølging og nasjonal ressursforvaltning.

Delingsplattformer: Denne informasjonen ser ikke ut til å tilgjengeliggjøres gjennom åpne datasett, men brukes trolig i offentlige rapporter.

Andre delingsplattformer for petroleum:

- **Norskipetroleum.no:** Norskipetroleum.no er en offentlig informasjonstjeneste drevet av Sjøkeldirektoratet og Energidepartementet. Nettstedet samler oppdatert faktainformasjon og statistikk om norsk petroleumsvirksomhet. Dette inkluderer data knyttet til funn og felt, brønner og lisenser, ressurser og reserver, produksjon og utslipp og økonomi. Dataene er tilgjengelige som kart, illustrasjoner, grafer og tabeller.²⁰³

Maritim

Forvalter 1: Sjøfartsdirektoratet

Sjøfartsdirektoratet forvalter en rekke data knyttet til fartøy, sjøfolk, sikkerhet og miljø, både via egne registre og rapportering.

- **Administrative fartøydata:** Omfatter registreringsstats, fartsområde, eierinformasjon og tekniske spesifikasjoner. Enkelte aggregerte data er tilgjengelige på direktoratets nettsider.
- **Sjøfolk:** Direktoratet mottar data om sjøfolks kvalifikasjoner, fartstid, kurs, sertifikater og helseopplysninger. Informasjonen rapporteres av rederier og sjøfolk via digitale tjeneste som "Min side sjøfolk", API og MSK.²⁰⁴ Dette gir sjøfolk oversikt over egne data og gir direktoratet grunnlag for registrering, sertifikatkontroll og tilsyn.
- **Tilsyns- og ulykkes data:** Sjøfartsdirektoratet mottar data ved ulykkes- og nestenulykker, og strukturerer disse i ulykkes databasen.²⁰⁵ Deretter publiserer de aggregerte ulykkesstatistikker tilgjengelig på nettsidene og deler også data med SSB. Data fra tilsyn og ulykkesstatistikk. Aggregerte tall fra ulykkesstatistikken er tilgjengelige på direktoratets nettsider.

²⁰³ Norskipetroleum. (u.å.). *Facts*. Norskipetroleum.no. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁴ Sjøfartsdirektoratet. (u.å.). *Sjøfolk*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁵ Sjøfartsdirektoratet. (u.å.). *Hva vi rapporterer og til hvem*. Tilgjengelig [her](#).

- **Miljødata:** Omfatter miljødata fra ballastvannhåndtering, samt skjema og saksdata fra digitale meldinger i Altinn.

Delingsplattformer:

- **Ulykkesdatabasen:** Dette er en samling av data administrert av Sjøfartsdirektoratet. Databasen brukes for kartlegging, men deler også aggregerte tall på live ulykkesstatistikk.
- **Statistisk Sentralbyrå:** Sjøfartsdirektoratet deler statistikk relatert til skip- og sjøveistransport på SSB sin statistikkbank der de igjen offentliggjøres.

Forvalter 2: Kystverket

Kystverket forvalter data knyttet til sjøtransport, havner og farvann, med hovedvekt på informasjon som bidrar til sikker og effektiv ferdsel, god beredskap og bærekraftig bruk av sjøarealer.

- **Sjøtrafikkdata:** Inkluderer høyoppløselige AIS-data (både historiske og i sanntid) som sendes fra maritim næring i norske farvann. Dette er dynamiske og kontinuerlig oppdaterte data som viser oppdatert informasjon om skipsbevegelser, inkludert fartøyets identitet, fart og kurs.²⁰⁶ Åpne AIS-data er tilgjengelig for alle under norsk lisens for offentlig data. For å få tilgang til alle AIS-data derimot må brukeren registrere seg og utfylle en søknad med et formål.²⁰⁷
- **Havne- og godstransportdata:** Kystverket mottar anløpsmeldinger fra skip via SafeSeaNet Norway. Rapporteringen omfatter informasjon om mengde gods og type trafikk som anløper norske havner. Alle fartøy med en bruttotonnasje på 300 eller mer er pålagt å rapportere anløpshavner, inkludert den totale mengden gods som fraktes. Fartøy som transporterer farlig eller miljøskadelig last, skal i tillegg rapportere både ankomst og avgang.²⁰⁸ Denne rapporteringen er også uavhengig av tillatelser etter HFL.
- **Tiltaksdata:** Når et tiltak får tillatelse fra Kystverket er det alltid et vilkår at informasjon om dette skal inn i offisielle sjøkart. Dette omfatter informasjon fra søknader om tillatelser til ulike tiltak som kan påvirke sikkerhet, ferdsel eller forsvars- og beredskapsinteresser i sjøområder. Dette kan for eksempel gjelde etablering av innretninger, naturinngrep eller gjennomføring av aktiviteter i eller ved sjø.²⁰⁹

Delingsplattformer:

- **Kystinfo:** En rekke kartdata fra kystverket er tilgjengelig på www.kystverket.no, inkludert AIS- og infrastrukturdata, forskrifter (fart/ferdselsregulering).
- **BarentsWatch:** En rekke kartdata fra kystverket er tilgjengelig på BarentsWatch, inkludert AIS- og infrastrukturdata.
- **Kystdatahuset:** Dette er en datadelingsportal drevet av Kystverket som gir tilgang til sjøtrafikkdata. Her finnes historiske opplysninger om anløp til norske havner, seilingsmønstre og trafikktyper.²¹⁰

²⁰⁶ Kystverket. (u.å.). *NAIS – Følg sjøtrafikken i sanntid*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁷ Kystverket. (u.å.). *Tilgang på AIS-data*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁸ Kystverket. (u.å.). *Reporting requirements*. Tilgjengelig [her](#).

²⁰⁹ Kystverket. (u.å.). *Tillatelse til tiltak etter havne- og farvannsloven*. Tilgjengelig [her](#).

²¹⁰ Kystverket. (u.å.). *Kystdatahuset*. Tilgjengelig [her](#).

Mulig fremvoksende næringer

Da næringer som havvind, havbunnsmineraler, karbonlagring m.m. er preget av å være i startfasen eller under potensiell utvikling går vi ikke nærmere inn på hvilke data som rapporteres inn og i hvilken grad de gjøres tilgjengelig. Under lister vi opp noen relevante delingsplattformer for disse næringene.

Diverse relevante datadelingsplattformer:

- **Felles datakatalog:** NVE offentliggjør data om havvind, konsesjonspliktige vindkraftverk og vindressurser på Felles datakatalog. Dataen er tilgjengelig under norsk lisens for offentlige data (NLOD).²¹¹
- **Copernicus:** Copernicus-programmet til EU leverer globale jordobservasjonsdata, inkludert dedikerte tjenester for hav- og klimadata. Copernicus er gratis og åpent tilgjengelig for alle brukere. For havvindnæringen betyr det at man kan hente satellittbasert informasjon om vindforhold, bølger, havstrømmer og is via Copernicus' marine tjeneste (CMEMS).²¹²
- **Diskos:** Data fra grunnundersøkelsene fra første fase av Sørlege Nordsjø II kan lastes ned fra diskos.
- **Mareano kartløsning:** Mareano er et nasjonalt, tverrfaglig program som kartlegger blant annet dybde, terreng, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensning, og leverer oppdatert kunnskap til forvaltning, næringsliv, forskere og publikum.²¹³ Programmets kartløsning viser geologiske kart og datalag fra kartleggingen av havbunnen, inkludert sediment type, bunnformer og prøvetakingspunkter.²¹⁴
- **Deep Sea Surveys:** Dette er en kartløsning administrert av Sjøkeldirektoratet som viser kartlagte områder og prøvepunkter på den norske kontinentalsokkelen.²¹⁵

²¹¹ Norges vassdrags- og energidirektorat. (u.å.). *Innhold for Norges vassdrags- og energidirektorat (nve)*. Tilgjengelig [her](#).

²¹² Copernicus Marine Service. (u.å.). *Products*. Copernicus Marine Service. Tilgjengelig [her](#).

²¹³ Nærings- og fiskeridepartementet. (2021). *Havbruksstrategien: Et hav av muligheter* (Meld. St. 5 2021–2022). Regjeringen.no. Tilgjengelig [her](#).

²¹⁴ Mareano. (u.å.). *Maps and data*. Tilgjengelig [her](#).

²¹⁵ Sjøkeldirektoratet. (u.å.). *Nytt interaktivt kart om dyphavsdata*. Tilgjengelig [her](#).

Menon
Economics

Menon Economics

Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo

+47 909 90 102

post@menon.no

menon.no